

De effecten van wet- en regelgeving op teeltondersteunende voorzieningen in de fruitsector

Mei 2023

Rienke Lievestro

De effecten van wet- en regelgeving op teeltondersteunende voorzieningen in de fruitsector

Bachelorscriptie

Student	:	Rienke Liestro
Studentnummer	:	3028611
Klascode	:	4TAa
Opleiding	:	Bachelor Tuinbouw en Akkerbouw
Modulecode	:	AAFW-V01
Type document	:	Bachelorscriptie
Opleidingsinstituut	:	Aeres Hogeschool De Drieslag 4 8251 JZ, Dronten
Afstudeerdocent	:	Wulfert ter Beek
Plaats en datum	:	Laren Gelderland, 09 mei 2023

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Voor u ligt mijn Bachelorscriptie “De effecten van wet- en regelgeving op teeltondersteunende voorzieningen in de fruitsector.” Deze scriptie heb ik geschreven ter afronding van mijn vierjarige studie tuinbouw en akkerbouw aan de Aeres Hogeschool in Dronten.

De introductie van de nieuwe minor agrarisch recht aan de Aeres Hogeschool heeft mede bijgedragen aan de onderwerpkeuze van mijn scriptie. En dankzij een stageaanbod dat ik heb gekregen in de fruitsector zijn de onderwerpen recht en fruit tot elkaar gekomen. Na een eerste brainstorm over de hoofdvraag, meerdere versies van de hoofdvraag heb ik uiteindelijk de knoop doorgehakt om verder te gaan met de hoofdvraag die nu centraal staat in deze scriptie. Daarna kwamen de deelvragen, die bij een aantal mensen misschien voor een paar diepe zuchten hebben gezorgd 😊. Wel tevreden, niet tevreden, toch weer aanpassen, zinsvolgorde anders, andere woorden, kortom soms een kleine chaos maar uiteindelijk stonden er dan toch vier sterke deelvragen op papier. Vol goede moed ging ik aan de slag met een onderwerp wat mij echt interesseert, het recht. Wat was het soms ingewikkeld en onoverzichtelijk, maar uiteindelijk heb ik de zaken op een rijtje gekregen en kunnen verwerken in mijn onderzoek. Ik kijk terug op een ontzettend leerzaam traject met soms de nodige hobbels bij het verzamelen van data waarbij ik deels afhankelijk was van andere mensen.

Ik wil graag een aantal personen bedanken die deze scriptie mede mogelijk gemaakt hebben. Als eerste wil ik mijn afstudeerdocent Wulfert ter Beek bedanken voor zijn begeleiding die ik heb gehad bij het schrijven van mijn scriptie. Daarnaast wil ik alle fruittelers bedanken die mijn vragenlijst hebben ingevuld. Mijn dank gaat ook uit naar de volgende personen voor de tijd die zij vrij hebben gemaakt voor een interview:

- 📄 Gerard Tetteroo: fruitteler
- 📄 Joke van Vrouwerff: wethouder platteland, gemeente West Betuwe
- 📄 Marc André de la Porte: voorzitter van de kring Midden-Nederland en vicevoorzitter van het NFO-hoofdbestuur
- 📄 Ambtenaar gemeente Maasdriel
- 📄 Lily van Lavieren voor de hulp die ik heb gekregen om mijn vragenlijst bij de fruittelers te krijgen

Tot slot wil ik mijn dank uitbrengen aan familie en vrienden die mij hebben geholpen met het meedenken, testen van mijn vragenlijst en nalezen van mijn scriptie.

Ik ben trots op wat ik heb neergezet, en sluit graag af met de mooie woorden van mijn afstudeerbegeleider: zonder strijd géén overwinning!

Ik wens u veel plezier met het lezen van deze scriptie!

Rienke Liestro

Laren Gelderland, 02 mei 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	5
Summary	6
Hoofdstuk 1. Inleiding	7
1.1. Fruitteelt in regio Rivierenland	9
1.2. Teeltondersteunende voorzieningen	10
1.3. Verschijningsvormen van teeltondersteunende voorzieningen	10
1.4. Teeltondersteunende voorzieningen, handreiking voor de praktijk	11
1.5. De behoefte aan teeltondersteunende voorzieningen in de fruitsector	11
1.5.1. Hardfruit	11
1.5.2. Houtig kleinfruit	12
1.5.3. Steenfruit	12
1.5.4. Aardbeien	13
1.6. Het belang van teeltondersteunende voorzieningen	13
1.7. Wet- en regelgeving	14
1.7.1. Europees	14
1.7.2. Nationaal	15
1.7.3. Provinciaal	17
1.7.4. Gemeentelijk	19
1.8. Hoofdvraag en deelvragen	20
1.9. Doelstelling	20
1.10. Leeswijzer	20
Hoofdstuk 2. Aanpak – materiaal & methode	21
2.1. Soort onderzoek	21
2.2. Onderzoekspopulatie	21
2.3. Onderzoeksopzet	21
2.3.1. Deelvraag 1	22
2.3.2. Deelvraag 2	22
2.3.3. Deelvraag 3	23
2.3.4. Deelvraag 4	23
2.4. Betrouwbaarheid en validiteit	24
Hoofdstuk 3. Resultaten	26
3.1. De gegevensverzameling	26
3.2. Respons vragenlijst	26
3.3. Resultaten deelvraag 1	27
3.4. Resultaten deelvraag 2	30
3.4.1. Verstoring Natura 2000 door teeltondersteunende voorzieningen	30
3.4.2. Bezwaar tegen omgevingsvergunning voor fruitteelt met het gebruik van bestrijdingsmiddelen, een beregeningsinstallatie, een windhaag en een hekwerk	31
3.5. Resultaten deelvraag 3	32
3.5.1. Effecten van de wet- en regelgeving	34
3.6. Resultaten deelvraag 4	36

Hoofdstuk 4. Discussie	38
4.1. Resultaten en reflectie deelvragen	38
4.1.1. Resultaat en reflectie deelvraag 1	38
4.1.2. Resultaat en reflectie deelvraag 2	39
4.1.3. Resultaat en reflectie deelvraag 3:	39
4.1.4. Resultaat en reflectie deelvraag 4:	41
4.2. Betrouwbaarheid en validiteit onderzoek	41
4.3. Beperkingen	42
4.4. Resultaten en andere onderzoeksresultaten	42
Hoofdstuk 5. Conclusie en aanbevelingen	43
5.1. Conclusie deelvraag 1	43
5.2. Conclusie deelvraag 2	44
5.3. Conclusie deelvraag 3	44
5.4. Conclusie deelvraag 4	44
5.5. Beantwoording hoofdvraag	45
5.6. Aanbevelingen	45
Bibliografie	47
Bijlage 1. Vormen van Teeltondersteunende voorzieningen	51
Bijlage 2. Gemeentelijke regels ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen	56
Bijlage 3. Vragenlijst fruittelers regio Rivierenland	72
Bijlage 4. Interviewvragen telers	79
Bijlage 5. Interviewvragen wethouders gemeenten	81
Bijlage 6. Interviewvragen brancheorganisatie	82
Bijlage 7. Interviewvragen jurist	83
Bijlage 8. Algemene demografische kenmerken respondenten	84
Bijlage 9. Inge vulde vragenlijst	85
Bijlage 10. Transcriptie interview fruitteler	95
Bijlage 11. Transcriptie interview gemeenten	99
Bijlage 12. Transcriptie interview NFO	103

Samenvatting

Teeltondersteunende voorzieningen helpen telers met open teelten naar meer gecontroleerde productieomstandigheden. Deze voorzieningen komen in het buitengebied in veel verschillende vormen voor, en zijn in feite onmisbaar in de bescherming van het product. Fruittelers die willen investeren in deze voorzieningen hebben al snel te maken met diverse wet- en regelgeving met name vanuit de provincie en de gemeente.

Het doel van dit onderzoek is om te achterhalen wat de effecten voor telers zijn van deze wet- en regelgeving. Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: Wat zijn de effecten van de huidige wet- en regelgeving voor fruittelers in de regio Rivierenland die gebruik maken van teeltondersteunende voorzieningen? Om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag zijn er een viertal deelvragen opgesteld. Daarnaast is er zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek, de zogenoemde mixed-methode uitgevoerd. Het kwantitatieve onderzoek is uitgevoerd door middel van mondelinge interviews en een vragenlijst die is verspreid onder fruittelers in de regio Rivierenland. Voor het kwalitatieve onderzoek is er gebruik gemaakt van deskresearch.

Uit de resultaten van het onderzoek is gebleken dat fruittelers over het algemeen goed bekend zijn met de wet- en regelgeving op Europees, nationaal en gemeentelijk niveau. In de Nederlandse rechtspraak is er weinig jurisprudentie te vinden waarbij teeltondersteunende voorzieningen de hoofdrol spelen. Er is echter één belangrijk resultaat waaruit blijkt dat teeltondersteunende voorzieningen mogelijk een significant verstorend effect hebben op Natura2000-gebieden. Het resultaat van de huidige wet- en regelgeving, die aan het veranderen is, is dat telers actief bezig zijn met het volgen van actualiteiten. Telers zijn van mening dat de huidige bureaucratie in de toekomst zal toenemen, met als effect dat zij meer contact hebben met een adviseur of boekhouder.

Op basis van de verkregen resultaten kan er geconcludeerd worden dat de effecten van wet- en regelgeving kunnen verdeeld in een drietal groepen, te weten: persoonlijk; bedrijfsmatig en financieel. Persoonlijke effecten voor telers zijn minder werkplezier en meer stress. Op bedrijfsniveau is het effect dat telers minder tijd over hebben voor hun werk als teler. Tot slot zijn de grootste effecten op financieel vlak: een stijging van de financiële lasten met als gevolg een daling van het financiële resultaat.

Op basis van de verkregen resultaten en de conclusie zijn er een viertal aanbevelingen gedaan over de mogelijke behoefte van fruittelers aan educatieprogramma's, het gelijkwaardig maken van de gemeentelijke regels in Rivierenland en een vervolgonderzoek om te onderzoeken of het geschetste toekomstbeeld van telers is uitgekomen, en de effecten van de nieuwe omgevingswet op teeltondersteunende voorzieningen.

Summary

Crop support facilities help growers with open crops towards more controlled production conditions. These facilities come in many different forms in the countryside and are in fact indispensable in protecting the product. Fruit growers who want to invest in these facilities soon must deal with various laws and regulations especially from the province and the municipality.

The aim of this study is to find out what the effects of these laws and regulations are for growers. To this end, the following research question has been drawn up: What are the effects of current laws and regulations for fruit growers in the Rivierenland region who use crop support facilities? To answer the research question, four sub-questions have been drawn up. In addition, both a quantitative and qualitative research, the so-called mixed-method study was conducted. The quantitative research was conducted through oral interviews and a questionnaire distributed to fruit growers in the Rivierenland region. For the qualitative research, desk research was used.

The results of the study showed that fruit growers are generally well acquainted with laws and regulations at European, national, and municipal level. In Dutch case law, there is little case law where crop support facilities play the main role. However, there is one important result showing that crop support facilities may have a significant disruptive effect on Natura2000 areas. The result of the current laws and regulations, which are changing, is that growers are actively following current affairs. Growers believe that the current bureaucracy will increase in the future, with the effect of having more contact with a consultant or accountant.

Based on the results obtained, it can be concluded that the effects of laws and regulations can be divided into three groups, namely: personal; business and financial. Personal effects for growers are less job satisfaction and more stress. At farm level, the effect is that growers have less time left for their work as growers. Finally, the biggest effects are at the financial level: an increase in financial expenses resulting in a decrease in the financial result.

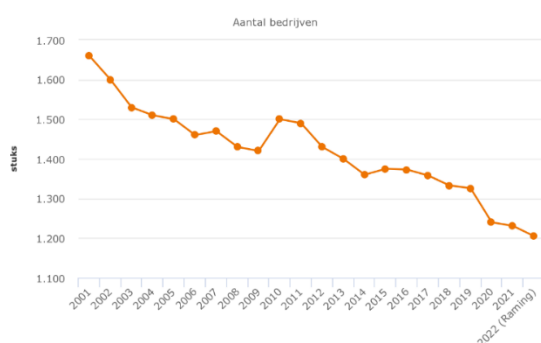
Based on the results obtained and the conclusion, four recommendations have been made on the possible need of fruit growers for education programmes, equivalence of municipal regulations in Rivierenland and a follow-up study to investigate whether the outlined future image of growers has materialised, and the effects of the new environmental law on crop support facilities.

Hoofdstuk 1. Inleiding

In hoofdstuk 1 inleiding wordt beschreven wat er bekend is over teeltondersteunende voorzieningen in de fruitteelt. Allereerst wordt er een beeld van de Nederlandse fruitsector geschetst om vervolgens in te gaan op de fruitteelt in de regio Rivierenland. Vervolgens wordt er beschreven wat teeltondersteunende voorzieningen zijn, waar en hoe ze worden gebruikt en wat het belang is. Tot slot wordt er ingegaan op de wet- en regelgeving over de teeltondersteunende voorzieningen in de verschillende gemeenten van Rivierenland.

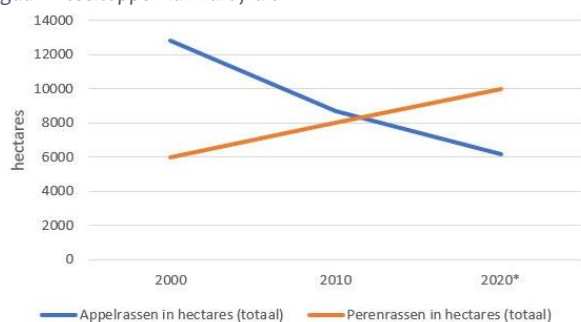
De Nederlandse fruitsector richt zich hoofdzakelijk op de teelt van hard- en zacht fruit en steen- en pitvruchten. In Nederland zijn de meest geteelde fruitsoorten appels en peren, maar ook het klein fruit zoals frambozen, bramen en bessen; en het steenfruit zoals pruimen en kersen wordt veelal geteeld¹. In Nederland daalde de afgelopen jaren het aantal gespecialiseerde fruitbedrijven met 25%². In 2022 daalde het aantal fruitteeltbedrijven naar net boven de 1.200, wat is weergegeven in figuur 1. Gemiddeld hadden de bedrijven in 2022 een omvang van 16 ha.

Figuur 1: aantal fruitteeltbedrijven in Nederland ³

De dalingstrend is ook terug te zien in het hardfruitareaal. De afgelopen 20 jaar nam het totale areaal van hardfruit af met bijna 2.700 hectare⁴. De verhouding tussen appel- en perenteelt is in de afgelopen 20 jaar omgekeerd. Het kantelpunt was, zoals figuur 2 weergeeft, rond 2010.

Figuur 2: teeltoppervlak hardfruit 2000-2020 ⁵

Volgens cijfers van het CBS werd er in 2020 op 16.165 hectare hardfruit geteeld, met een opbrengst van 620 miljoen kilo. Twintig jaar terug, in 2000, was de opbrengst 40 miljoen kilo meer⁶.

¹ (CBS, 2021)

² (WUR, 2022)

³ (WUR, 2022)

⁴ (Nederlandse Fruittelers Organisatie, 2020)

⁵ (Nederlandse Fruittelers Organisatie, 2020)

⁶ (CBS, 2020)

Een klein deel van de afname van het areaal wordt opgevangen door de teelt van zacht fruit, en met name van blauwe bessen. De marktgroei van blauwe bessen heeft volgens Cindy van Rijswick, Global Strategist bij de Rabobank, verschillende redenen: “een betere kwaliteit, betaalbaarheid en beschikbaarheid, een toenemend gezondheidsbewustzijn en de doorzettende gemakstrend”⁷. In de jaren 2015-2019 groeide het teeltareaal van de blauwe bes van 737 tot 949 ha, echter het teeltareaal nam in 2020 af naar 920 ha mede door concurrentie vanuit het buitenland⁸.

De fruitteelt in Nederland opereert in een sterk internationaal concurrentieveld, en aan fruit worden steeds meer eisen gesteld op het gebied van milieu-impact en duurzaamheid en de kosten voor arbeid nemen toe. De fruitsector staat voor de uitdaging dat zij steeds vaker lijdt onder de extreme weersomstandigheden zoals droogte en hagel, en daarnaast heeft de fruitsector te maken met geopolitieke ontwikkelingen⁹. De fruitsector wordt volgens Peter van Osch, oud-bestuurslid Greenport Gelderland, oud bedrijfsadviseur tuinbouw bij Fidus Advies in Zaltbommel en projectleider van de handreiking teeltondersteunende voorzieningen “geconfronteerd met een toenemende druk om minder chemische gewasbescherming te gebruiken en gelijktijdig de verspilling in de keten terug te dringen”¹⁰. Anderzijds ziet Peter van Osch “plagen opkomen waar nog geen behandeling voor beschikbaar is. Met teeltondersteunende voorzieningen is de ondernemer in staat om hier antwoord op te geven”¹¹. Teeltsystemen in de fruitsector geven betere mogelijkheden voor mechanisatie bij de start, verzorging, oogst en afvoer van gewassen. De teeltondersteunende voorzieningen zijn van invloed op de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied, en leiden tot nieuwe regels die per provincie en gemeente verschillen¹².

In Nederland zijn de belangrijkste gebieden waar fruitteelt plaatsvindt: Rivierenland in Midden-Nederland; de provincie Limburg; Flevoland; Zeeland en Noord-Holland. Op de kleigronden vindt voornamelijk de teelt van peren en appels plaats, en de blauwe bes wordt veelal geteeld op zandgrond. De oppervlakte van de fruitteelt per gemeente in Nederland is weergegeven in figuur 3. De gemeente Borsele (Zuid-Beverland) is de grootste fruitteeltgemeente, de top 5 grootste fruitteeltgebieden wordt verder gevormd door: Buren (Gelderland); Geldermalsen (Gelderland); Kapelle (Zuid-Beverland); en Neerijnen (Gelderland).

⁷ (van Rijswick, 2021)

⁸ (de Jonge, 2022)

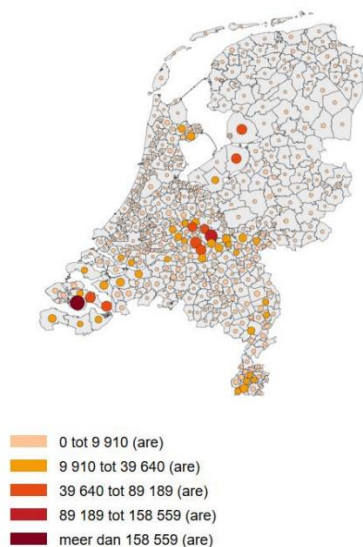
⁹ (LTO Nederland, z.d.)

¹⁰ (van Osch, 2021)

¹¹ (van Osch, 2021)

¹² (Slobbe, Stokkers, & van Galen, 2010)

Figuur 3: oppervlakte fruitteelt per gemeente ¹³

Zoals eerder beschreven vindt de fruitteelt in Nederland hoofdzakelijk plaats in Rivierenland in Midden-Nederland; de provincies Limburg; Flevoland; Zeeland en Noord-Holland.

Om het onderzoek af te bakenen zal de focus worden gelegd op de fruitteelt in de regio Rivierenland (provincie Gelderland). De doelgroep waar dit onderzoek zich op richt zijn fruittelers in de regio Rivierenland. De regio Rivierenland bestaat uit acht gemeenten, te weten: Buren; Culemborg; Maasdriel; Neder-Betuwe; Tiel; West Betuwe; West Maas en Waal en Zaltbommel.

De bestaande literatuur biedt inzicht in de definitie, gebruik en onderscheiding van teeltondersteunende voorzieningen.

Daarnaast biedt de bestaande wet- en regelgeving inzicht in de regels die voor de fruitsector en de teeltondersteunende voorzieningen van toepassing zijn. Door de omgevingsvisie van de Provincie Gelderland en de gemeenten die samen Rivierenland vormen, wordt duidelijk hoe zij kijken naar het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen.

1.1. Fruitteelt in regio Rivierenland

De Betuwe werd in de 17^e eeuw de 'gemeyne appelkelder van Holland en Vriesland' genoemd, en betiteld als 'de fruittuin van Nederland'¹⁴. Op een klein perceel deden boeren aan akkerbouw, veeteelt en fruitteelt, iets wat kenmerkend was in het Rivierenland. De vruchten afkomstig van het Rivierenland waren van essentieel belang voor de conservenindustrie van Gelderland. In de 19^e eeuw waren er in het Rivierenland volop landbouwonontwikkelingen, echter het gebied liep bij de overstap van hoog- naar laagstamteelt achter.

Figuur 4: hoogstam fruitbomen met varkens in Tiel (ca. 1940)¹⁵

¹³ (LTO Nederland, 2021)

¹⁴ (de Bruijn & van Doornmalen, 2014)

¹⁵ (Fotocollectie Regionaal Archief Rivierenland)

Er waren wel initiatieven in het Rivierenland om de opbrengsten van de fruitteelt te verbeteren. De baron van Brakell (1788-1865) streefde zijn hele leven naar betere teeltmethoden en goed landbouwonderwijs, en had op zijn landgoed Den Eng een eigen proeftuin waar hij experimenteerde met rijenteelt en het gebruik van kunstmest¹⁶. Door de ruilverkavelingen die in de periode 1940-1990 door het gehele Rivierenland plaatsvonden, was voor bedrijven schaalvergroting en specialisatie mogelijk. Ook werden tot dan toe onbruikbare komgronden bruikbaar door de aanleg van wegen en een betere afwatering¹⁷.

1.2. Teeltondersteunende voorzieningen

De definitie van teeltondersteunende voorziening luidt: “voorziening in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten wordt gebruikt om de volgende doelen na te streven: verbetering van de productie, onder meer door teeltvervroeging en -verlating, terugdringing van onkruidgroei en beperking van hagel-, water- en vraatschade; verbetering van de arbeidsomstandigheden, onder meer door gewassen verhoogd te telen; bereiken van positieve effecten op milieu en water.”¹⁸

In diverse sectoren van de land- en tuinbouw wordt gebruik gemaakt van teeltondersteunende voorzieningen. In de fruitsector worden teeltondersteunende voorzieningen voornamelijk gebruikt bij de teelt van:

- ≈ Hardfruit (appel en peer)
- ≈ Houtig kleinfruit (framboos, braam en bessen)
- ≈ Steenfruit (kers en pruim)
- ≈ Aardbeien

1.3. Verschijningsvormen van teeltondersteunende voorzieningen

Teeltondersteunende voorzieningen komen in verschillende vormen voor in de fruitsector. De teeltondersteunende voorzieningen zijn in meer of mindere mate zichtbaar in het buitengebied. Een uitdaging die de diverse uiterlijke kenmerken van de teeltondersteunende voorzieningen met zich meebrengt, is het creëren van een draagvlak in de maatschappij¹⁹.

De meest relevante aspecten voor wat betreft de zichtbaarheid zijn²⁰:

- I. **De hoogte:** planologisch gezien wordt er onderscheid gemaakt tussen hoge en lage teeltondersteunende voorzieningen. De grens tussen laag en hoog wordt per teelt verschillend ingedeeld, en varieert van 1,20 m tot 1,50 m;
- II. **Open of gesloten:** een gesloten teeltondersteunende voorziening is voorzien van voor- achter- en zijwanden of van een overkapping;
- III. **Permanent of tijdelijk aanwezig:** een permanente teeltondersteunende voorziening is het gehele jaar aanwezig op de teeltplek. Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn een gedeelte van het jaar aanwezig. Bij een tijdelijke teeltondersteunende voorziening wordt

¹⁶ (Mijn Gelderland, z.d.)

¹⁷ (de Bruijn & van Doornmalen, 2014)

¹⁸ (Nederlandse encyclopedie, z.d.)

¹⁹ (van Osch, 2021)

²⁰ (Fruitpact, 2010)

veelal gebruik gemaakt van materialen die gemakkelijk weggehaald of opgerold kunnen worden zoals plastic, doeken en netten;

- IV. Materiaalgebruik:** in de fruitteelt wordt veel gebruik gemaakt van hagelnetten en gaasdoek. Plastic wordt veelal gebruik in vlakveldebedekking, als regenkap en bij tunnels.

In bijlage 1 is een overzicht van de verschillende vormen van teeltondersteunende voorzieningen opgenomen.

1.4. Teeltondersteunende voorzieningen, handreiking voor de praktijk

Het Fruitpact heeft in 2010 een handreiking teeltondersteunende voorzieningen aangeboden aan de Regio Rivierenland. Het Fruitpact is ontstaan uit een samenwerkingsverband tussen de overheid en het bedrijfsleven in het Rivierenland, en maakt zich sterk voor fruit in het Rivierenland. Deze handreiking heeft een bijdrage geleverd aan de vormgeving van het beleid ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen in de regio Rivierenland, en is in de tussentijd uitgegroeid tot de standaard voor heel Nederland. Het doel van deze handreiking was: “ondersteunen van gemeenten bij het opstellen van beleid voor teeltondersteunende voorzieningen.”²¹ En als achterliggend doel “fruitteelt duidelijkheid te bieden over toegestane vormen van teeltondersteunende voorzieningen zodat zij op een goede manier kunnen investeren in dergelijke voorzieningen en hun concurrentiepositie kunnen versterken.”²²

1.5. De behoefte aan teeltondersteunende voorzieningen in de fruitsector

De bescherming van de producten wordt steeds belangrijker, en de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen voor het individuele bedrijf zijn steeds meer van belang. Ook door de komst van de Suzuki-fruitvlieg worden diverse vormen van teeltondersteunende voorzieningen toegepast in de fruitteelt. “De Suzuki-fruitvlieg (*Drosophila suzukii*) is een invasieve fruitvlieg die steeds vaker voorkomt in Europa en grote schade kan aanrichten in de fruitteelt.”²³ De Suzuki-fruitvlieg is schadelijker dan andere fruitvliegen doordat een vrouwtje haar eieren in nog rijpende en onbeschadigde vruchten legt. Het vrouwtje van de gewone fruitvlieg doet dit op overrijp, beschadigd of rottend fruit. In onderstaande paragrafen is per sector de behoefte aan teeltondersteunende voorzieningen toegelicht.

1.5.1. Hardfruit

De laatste jaren is schade als gevolg van hagel fors toegenomen waardoor de sector de markt minder goed van kwaliteitsproducten kan voorzien, wat negatieve gevolgen heeft voor de positie in de markt²⁴. De fruitsector past steeds vaker hagelnetten toe om hagelschade te voorkomen, en de noodzaak voor een hagelverzekering neemt de laatste jaren alleen maar toe. In de Gelderlander meldt woordvoerder Gert Jan van Dijk van de Onderlinge Fruittelers Hagelverzekeringsmaatschappij (OFH) “dat in risicogebieden 80 procent van de telers zich verzekert. Dat geldt voor delen van de

²¹ (Fruitpact, 2010)

²² (Fruitpact, 2010)

²³ (WUR, z.d.)

²⁴ (Fruitpact, 2010)

Betuwe en Limburg, die de laatste jaren het meest getroffen zijn.²⁵ Diverse systemen van hagelnetten zijn in ontwikkeling, met name de ondersteuning van hout, beton, staal of een combinatie van deze materialen en de manier waarop de hagelnetten zijn gespannen. Vanaf 2003 is er al geadviseerd om een nokhoogte van 4 m aan te houden om een betere lichtverdeling te krijgen onder de netten²⁶. Eén van de eerste systemen had een nokhoogte van 3,5 m waar de bomen tot in het hagelnet groeiden met als gevolg een dichte wand en een minder goede lichtinval. Om met een veldspuit onder de hagelnetten te kunnen rijden, is het wenselijk om de hagelnetten op 6 m hoogte te plaatsen, echter door de emissiebeperkende eisen in Nederland is het wenselijk om de hagelnetten op 7 m hoogte te plaatsen²⁷.

1.5.2. Houtig kleinfruit

Bij de teelt van houtig kleinfruit worden teeltondersteunende voorzieningen met name toegepast voor de bescherming van het product en voor oogstspreading. Om de markt continu te kunnen blijven bedienen, arbeidspieken te voorkomen en gewasbeschermingsmiddelen op een zo efficiënt mogelijke manier te gebruiken is oogstspreading noodzakelijk²⁸. De toepassing van teeltondersteunende voorzieningen bij de teelt van houtig kleinfruit is divers, vaak wordt er gebruik gemaakt van plastic permanente kassen. Ook wordt er gebruik gemaakt van tijdelijke overkappingen die, afhankelijk van de constructie, geheel of gedeeltelijk worden weggehaald. De toepassing van teeltondersteunende voorzieningen ziet men met name terug bij de teelt van frambozen, rode bessen en bramen. Om schade als gevolg van hagel te voorkomen, de groei van het gewas en de vrucht te bevorderen en het groeiseizoen te verlengen worden de teeltondersteunende voorzieningen steeds vroeger in het teeltseizoen aangebracht. Hierdoor zijn de teeltondersteunende voorzieningen een steeds langere periode van het jaar aanwezig. Een hoogte van 2,5 m à 3,0 m is vanwege de arbeidsomstandigheden gewenst.

1.5.3. Steenfruit

Vanwege de beïnvloeding van het bloeitijdstip en het voorkomen van beschadigingen aan de vrucht door een overmaat aan neerslag wordt er in de kersen- en pruimenteelt steeds meer gebruikt gemaakt van (regen)kappen²⁹. De constructies van deze (regen)kappen zijn vaak permanent aanwezig, terwijl de plastic overkapping vaak wordt verwijderd na de beschermingsperiode. Deze perioden zijn beperkt tot een aantal weken in het voorjaar en de zomer. De bomen hebben een gemiddelde hoogte tussen de 2,0 m en 3,5 m, en de (regen)kappen moeten minimaal een halve meter hoger zijn dan de bomen. De overkappingen die bij het steenfruit worden gebruikt zijn steeds meer

²⁵ (De Gelderlander, 2017)

²⁶ (Fruitpact, 2010)

²⁷ (Fruitpact, 2010)

²⁸ (Fruitpact, 2010)

²⁹ (Fruitpact, 2010)

noodzakelijk vanwege de kwetsbaarheid van het product en de kwaliteitseisen die door de markt worden gesteld³⁰.

1.5.4. Aardbeien

Door de kwetsbaarheid van het product zijn teeltondersteunende voorzieningen in de aardbeienteelt onmisbaar. Door het afvlakken van de arbeidspieken en het efficiënt toepassen van gewasbeschermingsmiddelen zijn teeltondersteunende voorzieningen noodzakelijk. In toenemende mate worden bij de teelt van aardbeien stellingen gebruikt die in het lange groeiseizoen (maart-oktober) worden gebruikt, omdat aardbeien vaker achter elkaar worden geteeld. Bij een éénmalige teelt is het groeiseizoen korter en wordt er veelal gebruik gemaakt van een plastic overkapping, die buiten het groeiseizoen wordt verwijderd, waarbij de constructie blijft staan. Naar schatting is 60% tot 70% van de aardbeienteelt in de open grond overkapt met foliekassen of regenkappen³¹.

1.6. Het belang van teeltondersteunende voorzieningen

Met teeltondersteunende voorzieningen streven ondernemers in de fruitsector naar gecontroleerde productieomstandigheden. In algemene zin is het belang van teeltondersteunende voorzieningen terug te voeren naar de behoefte van ondernemers om bedrijfsrisico's beter beheersbaar te maken om zo de continuïteit van het bedrijf te vergroten. De redenen voor het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen zijn globaal in te delen in een viertal groepen:

I. Commercieel/ markttechnisch

De toepassing van teeltondersteunende voorzieningen in de fruitteelt zorgt ervoor dat ondernemers in staat zijn oogstspreading te realiseren, wat met name een positief effect heeft op de arbeidsbehoefte van een bedrijf. Daarnaast is spreading van de afzet mogelijk door het vervroegen of verlaten van de oogst wat ten gunste komt aan de prijs en het rendement van de teelt. Door het beperken van schade aan een product of gewas door water- en hagelschade, nachtvorst, zonnebrand en wind wordt de productiezekerheid vergroot en de productkwaliteit verbeterd.

II. Milieutechnisch/ verduurzaming/ maatschappelijk

Teelten worden in toenemende mate blootgesteld aan extreme weersomstandigheden, uiteenlopend van hittestress en zonnebrand tot hagel-, vorst-, - en waterschade. Door deze toename neemt de behoefte aan gewasbescherming toe³². Vanuit maatschappelijk oogpunt is er de wens om minder afhankelijk te zijn van chemische gewasbescherming. De toegestane hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen is in de afgelopen jaren steeds kleiner geworden. Daarnaast is de landbouwsector volgens het CBS minder gewasbeschermingsmiddelen gaan gebruiken. In 2020 gebruikte de landbouw met 5 miljoen kilogram ruim 11% minder gewasbeschermingsmiddelen dan

³⁰ (Fruitpact, 2010)

³¹ (Fruitpact, 2010)

³² (Fruitpact, 2010)

in 2016³³. Kansen om de toepassing van chemie te verminderen liggen bij de gewassen die door middel van overkappingen droger zijn, en minder gevoelig zijn voor ziektes.

III. Arbo-omstandigheden

Bij lage teeltondersteunende voorzieningen kan niet optimaal gewerkt worden, en deze dragen niet bij aan het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. Dit wordt wel bereikt met teeltondersteunende voorzieningen op hoogte. In de fruitsector zijn goede arbeidsomstandigheden een belangrijk aandachtspunt³⁴. Een voorbeeld van teeltondersteunende voorzieningen op werkhoogte is de teelt in goten bij de aardbeienteelt. Daarnaast bieden teeltondersteunende voorzieningen bescherming tegen diverse weersomstandigheden zoals regen en zon.

IV. Bedrijfseconomisch

Teeltondersteunende voorzieningen zijn in macro-economisch opzicht ook van belang, doordat ze bijdragen aan de productie- en exportwaarde van de land- en tuinbouw. De omzet van gewassen nemen toe door het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen. Gemiddeld verdubbeld de opbrengst bij het aanbrengen van regenkapten, en door de teelt onder tunnels verdrievoudigd de opbrengst³⁵.

1.7. Wet- en regelgeving

De fruitteelt heeft direct en indirect te maken met diverse beleidskaders. In de subparagrafen 1.7.1. tot en met 1.7.4. worden het Europees, nationaal, provinciaal en gemeentelijk beleid beschreven. Daarnaast wordt er ingegaan op de belangrijkste wet- en regelgeving die van toepassing is op de fruitteeltsector.

1.7.1. Europees

Kaderrichtlijn Water

Om te zorgen dat de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater in Europa gewaarborgd blijft, is sinds 2000 de Kaderrichtlijn Water van kracht. In 2027 moeten de wateren een goed leefgebied zijn voor dieren en planten die daarin thuishoren. Centraal in de aanpak staan de internationale stroomgebieden, de Nederlandse stroomgebieden zijn de Rijn; Maas; Eems en Schelde. Voor ieder stroomgebied moet een stroomgebiedbeheerplan worden opgesteld door het betrokken land, waarin voor grond- en oppervlaktewater de milieudoelstellingen staan beschreven³⁶.

Verordening gewasbeschermingsmiddelen

Europese landen hebben in de verordening gewasbeschermingsmiddelen 1107/2009 regels en criteria vastgelegd voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de werkzame stoffen daarin. Deze regels zijn opgesteld om de landbouwproductie te verbeteren met als doel de gezondheid van mens, dier en milieu te beschermen. De regels en criteria die zijn opgesteld gelden

³³ (CBS, 2022)

³⁴ (Fruitpact, 2010)

³⁵ (Fruitpact, 2010)

³⁶ (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2019)

voor alle lidstaten van de Europese Unie, en de lidstaat die een middel op de markt brengt is verantwoordelijk voor de toelating³⁷.

1.7.2. Nationaal

Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb)

Binnen Nederland is er de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden die de toelating, het op de markt brengen en het gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen en biociden regelt. Deze wet is een uitvoering van de Europese Biocidenrichtlijn en de Europese Verordening. Wat verstaan wordt onder gewasbeschermingsmiddelen staat beschreven in artikel 2 lid 1 van De Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen (EG). De definitie van biociden wordt beschreven in De Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen (EG) artikel 3, eerste lid onder a. In de fruitteelt worden gewasbeschermingsmiddelen gebruikt om de gewassen te beschermen tegen ziekten en plagen.

Activiteitenbesluit milieubeheer en Activiteitenregeling milieubeheer

In het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer staan de algemene regels voor bedrijven beschreven die onder de Wet milieubeheer vallen³⁸. De regels voor bedrijven met activiteiten die als milieubelastend worden omschreven, verschillen voor elk bedrijf. Deze veranderende regels hebben te maken met het feit dat er onderscheid wordt gemaakt tussen drie typen bedrijven, beschreven als 'inrichtingen'. Aan welke regels een bedrijf moet voldoen hangt af of een bedrijf onder het Activiteitenbesluit of de Activiteitenregeling valt. Daarnaast wordt er gekeken welk type 'inrichting' een bedrijf is. De drie typen inrichtingen waarin onderscheid wordt gemaakt zijn:³⁹.

- ≈ **Type A:** inrichtingen die onder type A vallen zijn inrichtingen die minder milieubelastende activiteiten uitvoeren. Voorbeelden van deze inrichtingen zijn veel school- en kantoorgebouwen. Bij de oprichting of een wijziging hoeven deze typen inrichtingen géén melding te doen, en hebben ze geen omgevingsvergunning milieu nodig. Inrichtingen van type A vallen onder het Activiteitenbesluit, maar kunnen te maken hebben met andere geldende milieuregels.
- ≈ **Type B:** inrichtingen van type B zijn inrichtingen die bij de oprichting of een wijziging een melding moeten doen, maar hebben geen omgevingsvergunning milieu nodig. Echter hebben type B inrichtingen soms een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) nodig. Voorbeelden van bedrijven van type B zijn: garagebedrijven; jachthavens; ziekenhuizen en metaalbewerkende bedrijven. Deze bedrijven vallen volledig onder het Activiteitenbesluit en kunnen te maken hebben met andere geldende milieuregels.
- ≈ **Type C:** bedrijven die onder type C inrichtingen vallen hebben een omgevingsvergunning milieu nodig. Voor activiteiten die beschreven staan in hoofdstuk 3 van het Activiteitenbesluit moet een melding worden gedaan. Incidenteel hebben type C inrichtingen ook een omgevingsvergunning

³⁷ (De Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen (EG), 2009)

³⁸ (Activiteitenbesluit milieubeheer, 2022) (Activiteitenregeling milieubeheer, 2022)

³⁹ (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, z.d.)

beperkte milieutoets (OBM) nodig. Op inrichtingen type C is een gedeelte van het Activiteitenbesluit van toepassing, de overige regels van de milieuregels staan in de omgevingsvergunning. Er kunnen afzonderlijk van het Activiteitenbesluit en de omgevingsvergunning nog andere milieuregels gelden.

Zoals beschreven in Artikel 2.15 lid 1 van Het Activiteitenbesluit Milieubeheer “Degene die de inrichting drijft neemt alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder.⁴⁰” Alle inrichtingen van type A of B vallen onder deze energiebesparingsverplichting uit artikel 2.15. Type C inrichtingen dienen de verplichting in de Wabo-vergunning (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) vast te leggen. Afhankelijk van het verbruik in een kalenderjaar wordt bepaald of een bedrijf aan de energiebesparingsverplichting moet voldoen. De verplichting geldt voor iedere inrichting met een verbruik van meer dan 50.000 kWh elektriciteit en/of meer dan 25.000 m³ aardgasequivalenten.⁴¹

Aan zowel het Activiteitenbesluit milieubeheer als de Activiteitenregeling milieubeheer zijn de planologische voorschriften gerelateerd⁴². Voor de fruitteelt hebben de planologische voorschriften betrekking op de afstand van gewassen en gewasbeschermingsmiddelen tot gevoelige functies zoals wonen. De aanwezigheid van afscherming in de vorm van hagen is hier bijvoorbeeld van invloed op.

Meststoffenwet

Afspraken over de bescherming van grond- en oppervlaktewater, door verontreiniging afkomstig uit nitraat van agrarische bronnen, zijn vastgelegd in de Europese Nitraatrichtlijn. Nederland geeft uitvoering aan deze afspraken met de meststoffenwet. In deze wet staan algemene regels beschreven over de productie, het verhandelen en het gebruik van dierlijke meststoffen⁴³. In detail zijn deze regels uitgewerkt in het Uitvoeringsbesluit meststoffenwet en de Uitvoeringsregeling meststoffenwet.

De meststoffenwet maakt onderscheid in verschillende typen meststoffen, te weten:

- ≈ Anorganische meststoffen
- ≈ Overige organische meststoffen
- ≈ Dierlijke meststoffen
- ≈ Zuiveringsslib
- ≈ Compost

Een bedrijf dat meststoffen gebruikt moet volgens artikel 33 lid 3 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet gegevens in de administratie hebben over⁴⁴:

- I. De methode van behandeling;
- II. De hoeveelheid behandelde dierlijke meststoffen;
- III. De hoeveelheid, de aard en de samenstelling van de tezamen met de dierlijke meststoffen behandelde stoffen;
- IV. De hoeveelheid en de samenstelling van de eindproducten van de behandeling.

⁴⁰ (Activiteitenbesluit milieubeheer, 2022)

⁴¹ (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, z.d.)

⁴² (LTO Nederland, 2021)

⁴³ (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, z.d.)

⁴⁴ (Meststoffenwet, 2023)

Wet ruimtelijke ordening (Wro)

Omdat ruimte in Nederland schaars is, stelt de overheid plannen op om deze ruimte te verdelen en gebieden aan te wijzen voor specifieke bestemmingen. De gebiedsplannen die provincies en gemeenten opstellen worden gecontroleerd door de Rijksoverheid, en mogen niet in strijd zijn met de rijksbelangen. In een structuurvisie beschrijven de Rijksoverheid, provincies en gemeenten hun te verwachten ontwikkelingen op het gebied van ruimtelijke ordening. De Wet ruimtelijke ordening wordt naar verwachting vervangen op 1 juli 2023 door de Omgevingswet. Met deze nieuwe wet moeten regels voor ruimtelijke ontwikkelingen vereenvoudigd en samengevoegd worden.

Waterwet

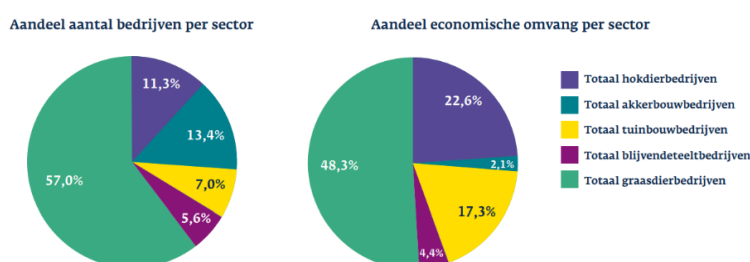
Op 22 december 2009 is de Nederlandse Waterwet in werking getreden die acht voorgaande waterwetten samenvoegt. In de Waterwet wordt het beheer van watersystemen, zoals waterkeringen, oppervlaktewater en rondlichamen, geregeld. De voornaamste functies van de wet zijn het voorkomen en beperken van: overstromingen; wateroverlast en waterschaarste. Daarnaast dient de wet ter bescherming en verbetering van de kwaliteit van watersystemen.

1.7.3. Provinciaal

Visie teeltondersteunende voorzieningen provincie Gelderland

In de kadernota 'toekomst voor de Gelderse boer' schetst de provincie Gelderland de ontwikkelingsrichting die zij voor de agrarische sector voor ogen heeft. Van oudsher is de agrarische sector een belangrijke sector voor de Gelderse identiteit. Meer dan de helft van het Gelderse grondgebied is agrarisch en wordt gekenmerkt door enerzijds grasland in gebruik voor de melkveesector, en anderzijds de agrarische sectoren die Gelderland typeren: akkerbouw; glastuinbouw en fruitteelt. Waar de melkveesector dominant is, is de akkerbouwsector met ongeveer 10% grondoppervlak bescheiden in Gelderland, zoals is te zien in figuur 5.

Figuur 5: agrarische sector provincie Gelderland ⁴⁵

Voor de provincie Gelderland is de tuinbouwsector in het Rivierengebied een belangrijke sector, voor de Betuwe is de fruitteelt kenmerkend. De provincie Gelderland heeft een aantal maatschappelijke waarden die zij

belangrijk vindt, te weten: biodiversiteit; duurzame energie; landschap; een goed klimaat; leefbaarheid en de regionale economie. Deze waarden zijn in het landelijk gebied verweven met de agrarische sector. Boeren onderhouden het landschap, en dragen bij aan de lokale leefbaarheid.

Dat er een toename van teeltondersteunende voorzieningen is, beseft ook de provincie Gelderland. Dit blijkt uit het Agrifood programma 2021-2030 dat is opgesteld door de provincie.

⁴⁵ (Provincie Gelderland, 2021)

“Voor de komende tijd zal wel aandacht gevraagd worden voor teeltondersteunende voorzieningen (TOV). Deze variëren van hagelnetten tot tunnelkassen als ook complete kassen van plastic. Zeker in de fruitteelt zal deze ontwikkeling een vlucht nemen. De vraag zal enig moment aan bod komen of we hierin iets moeten in het kader van ons ruimtelijk beleid. TOV's bieden daarnaast ook mogelijkheden voor het combineren met zonnepanelen. De WUR heeft hiervoor een uitgebreid onderzoeksprogramma in beeld gebracht.⁴⁶”

Samen met de tuinbouwsector heeft de provincie Gelderland zeven prioriteiten opgesteld die voor de ontwikkeling van de Nederlandse tuinbouw van belang zijn⁴⁷, te weten:

- I. **Energie:** sneller naar klimaat neutrale tuinbouw;
- II. **Ruimtelijke inrichting:** modernisatie en verduurzaming van het tuinbouwareaal;
- III. **Verse logistiek:** uitbouwen van een snel en optimaal vers netwerk met de focus op een lage voetafdruk;
- IV. **Gezonde planten, gezonde mensen:** verduurzaming van de teelt, en het stimuleren van gezonde voeding en een groene omgeving zowel binnen als buiten;
- V. **Innovatie:** leidend blijven in kennisontwikkeling en toepassing op internationaal niveau
- VI. **Arbeidsmarkt en onderwijs:** groene banen op alle niveaus creëren door voldoende en goed opgeleide mensen;
- VII. **Internationalisering:** het stimuleren van Hollandse tuinbouw branding en Europese samenwerkingen.

Innovaties binnen de fruitteeltsector kunnen bijdragen aan de gestelde prioriteiten van de provincie Gelderland. Door teeltondersteunende voorzieningen meer toe te passen door bijvoorbeeld in de komende 10 jaar 5.000 ha fruit onder zeil te telen, is het mogelijk het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verder te beperken. Deze teeltondersteunende voorzieningen zijn minder gewenst voor de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied en de recreatie. Vanwege de impact die teeltondersteunende voorzieningen hebben op de omgeving stelt de provincie Gelderland “we volgen deze ontwikkelingen en zoeken samen met de gemeenten en ondernemers naar innovatieve oplossingen, zoals bijvoorbeeld de combinatie met zonnepanelen of nieuwe teeltsystemen en -combinaties.⁴⁸”

⁴⁶ (Provincie Gelderland, 2021)

⁴⁷ (Provincie Gelderland, 2021)

⁴⁸ (Provincie Gelderland, 2021)

1.7.4. Gemeentelijk

Gemeenten beschrijven in hun bestemmingsplan wat er binnen een ruimte is toegestaan. Een bestemmingsplan is zowel voor de overheid als burgers en bedrijven een juridisch bindend document. In dit document staan de gebruiks- en bouwmogelijkheden voor een gebied en wordt aangegeven waar bijvoorbeeld woningen, winkels, bedrijven en horeca mogen komen. Voor het gehele grondgebied van een gemeente is een bestemmingsplan verplicht, daarnaast heeft de gemeente de verplichting deze elke 10 jaar te vernieuwen. Voor de gemeenten die samen de regio Rivierenland vormen, is gekeken wat er bekend is over het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen. Een overzicht van de geldende regels is weergegeven in bijlage 2, gemeentelijke regels ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen

1.8. Hoofdvraag en deelvragen

Het is voor fruittelers die gebruik maken van teeltondersteunende voorzieningen lastig te bepalen welke wet- en regelgeving geldt. Om fruittelers meer inzicht te geven in wet- en regelgeving voor hun teeltondersteunende voorziening, is het doel van deze studie om de effecten van wet- en regelgeving op teeltondersteunende voorzieningen in de fruitsector te onderzoeken. De hoofdvraag die centraal staat in dit onderzoek luidt dan ook als volgt:

“Wat zijn de effecten van de huidige wet- en regelgeving voor fruittelers in de regio Rivierenland die gebruik maken van teeltondersteunende voorzieningen?”

De hoofdvraag is een beschrijvende vraag, waarbij kenmerken en/of eigenschappen van een bepaald fenomeen in kaart wordt gebracht. Om antwoord te geven op de hoofdvraag zijn er vier deelvragen opgesteld, die gezamenlijk leiden tot een antwoord op de hoofdvraag:

1. In hoeverre zijn fruittelers met teeltondersteunende voorzieningen bekend met de wet- en regelgeving op verschillende beleidsniveaus?
2. Wat is er qua jurisprudentie in Nederland bekend over teeltondersteunende voorzieningen in de fruitteelt?
3. Hoe kijken de belanghebbenden in de fruitsector naar de wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen?
4. Hoe speelt een fruitteeler in op veranderende wet- en regelgeving met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen in de komende 5 jaar?

1.9. Doelstelling

Het onderzoek heeft als doel om door middel van kwantitatief en kwalitatief onderzoek en het raadplegen van bestaande jurisprudentie inzicht te krijgen in de effecten die de wet- en regelgeving heeft op fruittelers in Rivierenland met teeltondersteunende voorzieningen.

1.10. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft hoe het onderzoek wordt gedaan. Voor iedere deelvraag wordt beschreven wat de aanpak is om de desbetreffende deelvraag te beantwoorden. De resultaten van het onderzoek zijn beschreven in hoofdstuk 3, gevolgd door de discussie in hoofdstuk 4 waarbij op de gekozen aanpak en resultaten wordt gereflecteerd. Het onderzoek sluit in hoofdstuk 5 af met de conclusie en aanbevelingen.

Hoofdstuk 2. Aanpak – materiaal & methode

In hoofdstuk 2 aanpak – materiaal & methode wordt beschreven hoe het onderzoek plaats heeft gevonden. In de eerste paragraaf is het soort onderzoek toegelicht om vervolgens per deelvraag weer te geven hoe deze beantwoord is. Tot slot is de validiteit en betrouwbaarheid beschreven.

2.1. Soort onderzoek

Het onderzoek dat werd gedaan om antwoord te krijgen op de hoofdvraag betreft zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek, de zogenoemde mixed-methode. Het kwantitatieve onderzoek werd gebaseerd op het meten van variabelen. Met de verkregen gegevens werd een statistische analyse gedaan om tot een conclusie te komen. In het boek 'dit is onderzoek!' schrijft Ben Baarda "in kwantitatief onderzoek leg je aan je respondenten telkens dezelfde vragen voor of je observeert telkens hetzelfde soort gedrag volgens vaste richtlijnen."⁴⁹ Het kwantitatieve onderzoek werd uitgevoerd door middel van mondelinge interviews en een vragenlijst die onder fruittelers in de regio Rivierenland werd verspreid. Het kwalitatieve onderzoek was erop gericht om nieuwe ideeën en inzichten te verkrijgen, en niet om getalsmatig onderbouwde feiten te verkrijgen. Naast het kwantitatieve en het kwalitatieve onderzoek werd er in dit onderzoek gebruik gemaakt van deskresearch. Bij deskresearch werd er geen nieuwe data verzameld maar werd er gebruik gemaakt van bestaande, secundaire informatie om de gestelde hoofdvraag te kunnen beantwoorden.

2.2. Onderzoekspopulatie

De onderzoekspopulatie waren de personen op wie de onderzoeksvragen, die in deze scriptie centraal staan, betrekking hadden. Het waren de personen die deel hebben genomen aan het onderzoek. Bij het bepalen van de juiste onderzoekspopulatie stonden twee factoren centraal:

1. De opbouw van de doelgroep

De personen die deelnamen aan het onderzoek voldoen aan de volgende criteria:

- ≈ Fruitteler met of zonder nevenactiviteit
- ≈ Het bedrijf is gevestigd in één van de acht gemeenten van de regio Rivierenland, te weten: Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West-Betuwe, West Maas en Waal, Zaltbommel.
- ≈ Op het bedrijf worden wel of geen teeltondersteunende voorzieningen gebruikt

2. De grootte van de doelgroep

De groep fruittelers in de regio Rivierenland betreft een groep van 194 telers⁵⁰.

2.3. Onderzoeksopzet

In de subparagrafen 2.3.1 tot en met 2.3.4. wordt voor de eerder geformuleerde deelvragen de onderzoeksopzet beschreven.

⁴⁹ (Baarda, 2019)

⁵⁰ (Boekhout, 2022)

2.3.1. Deelvraag 1

In hoeverre zijn fruittelers met teeltondersteunende voorzieningen bekend met de wet/ en regelgeving op verschillende beleidsniveaus?

De eerste deelvraag is beantwoord aan de hand van een online vragenlijst die onder fruittelers in de regio Rivierenland is gehouden. De enquêtevragen zijn weergegeven in bijlage 3. De vragenlijst is in Google Forms, software voor enquêtebeheer, gemaakt om vervolgens via diverse kanalen bij de fruittelers te krijgen. Vanuit het handboek fruitteelt 2022/23 van Pieter Boekhout is gefilterd op fruittelers met een bedrijf in de regio Rivierenland. Met behulp van de Fruit Tech Campus in Geldermalsen zijn de fruittelers benaderd via:

- ≈ Nieuwsbrief via de mail
- ≈ Facebook– 930 volgers
- ≈ LinkedIn – 979 volgers
- ≈ Instagram – 600 volgers

Naast de online vragenlijst is er een interview gehouden met één fruitteiler met teeltondersteunende voorzieningen en één fruitteiler zonder teeltondersteunende voorzieningen. Voor de interviews werd gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview. De interviews hebben face to face plaatsgevonden. Er werd vastgehouden aan een interviewschema om de interviews vorm te geven. De vooraf vastgestelde vragen voor de telers zijn weergegeven in bijlage 4. Tijdens het interview is op onduidelijke of interessante antwoorden van de geïnterviewden doorgevraagd. Om de verzamelde data te evalueren zijn de interviews na afloop woordelijk getranscribeerd. Bij deze vorm van transcriberen wordt alles opgeschreven wat er wordt gezegd, maar aarzelingen, stopwoordjes en stotteren worden genegeerd. Om de interviews te kunnen transcriberen is het interview, met toestemming, opgenomen met een telefoon of andere opnameapparatuur.

2.3.2. Deelvraag 2

Wat is er qua jurisprudentie in Nederland bekend over teeltondersteunende voorzieningen in de fruitteelt?

De tweede deelvraag is beantwoord via deskresearch. In tabel 1 zijn per onderwerp de verschillende zoektermen weergegeven, om met combinaties daarvan de juiste informatie van de deelvraag te vinden.

Tabel 1: zoektermen deelvraag 2

	Jurisprudentie	Nederland	Teeltondersteunende	Voorzieningen	Fruitteelt
Synoniem	Rechtspraak Rechtsgeleerdheid Rechtsopvatting	Holland Lage landen		Uitrusting Verschaffing Faciliteit Maatregel	Pomologie
Vertaling	Jurisprudence	The Netherlands	Cultivation support	Provision Services Supply	Fruit growing
Andere schrijfwijzen			Teeltondersteunend Teelt-ondersteunende	Voorziening	Fruit teelt

Zoekmachines: rechtspraak.nl, Raad van State;

Materiaal: uitspraak, voorlopige uitspraak en tijdschriftartikel;

Publicatiedatum: vanaf 2010 tot en met 2023;

Taal: Nederlands

2.3.3. Deelvraag 3

Hoe kijken de belanghebbenden in de fruitsector naar de wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen?

De derde deelvraag werd beantwoord aan de hand van mondelinge interviews. Zoals beschreven in subparagraaf 2.3.1. is er gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview dat face to face plaats heeft gevonden. Na afloop van de interviews zijn deze woordelijk getranscribeerd. In figuur 6 is schematisch weergegeven hoe het vraagstuk vanuit diverse partijen werd benaderd.

Figuur 6: schematische weergave benadering vraagstuk

Voor de mensen die voor dit onderzoek geïnterviewd zijn, is gekozen voor mensen met veel ervaring binnen de fruitsector. Door de afbakening van het onderzoek is het van belang dat de fruittelers en de wethouder(s) werkzaam zijn in de regio Rivierenland. Brancheorganisatie NFO (Nederlandse Fruittelers Organisatie) behartigt de belangen van fruitteeltondernemers in heel Nederland, bij het interview is de nadruk op de regio Rivierenland gelegd. De interviewvragen voor de wethouders van de gemeenten

Buren; Culemborg; Maasdriel; Neder-Betuwe; West Betuwe; Tiel; West Maas en Waal en Zaltbommel, de NFO en een jurist zijn weergegeven in bijlage 5, 6 en 7. De vooraf vastgestelde vragen voor de wethouders zijn bij ieder interview hetzelfde geweest. Voor de interviews met de fruittelers zijn dezelfde personen die ook voor deelvraag één zijn geïnterviewd, benaderd. Naast de mondelinge interviews is deelvraag 3 mede beantwoord door de uitkomsten van de vragenlijst die onder fruittelers in de regio Rivierenland werd gehouden.

2.3.4. Deelvraag 4

Hoe speelt een fruitteeler in op veranderende wet- en regelgeving met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen in de komende 5 jaar?

De vierde deelvraag is beantwoord aan de hand van de uitkomsten van de mondelinge interviews met de eerdergenoemde fruittelers. Daarnaast werd er in de online vragenlijst aan telers in de regio Rivierenland gevraagd hoe zij kijken naar de toekomst voor wat betreft de wet- en regelgeving van teeltondersteunende voorzieningen.

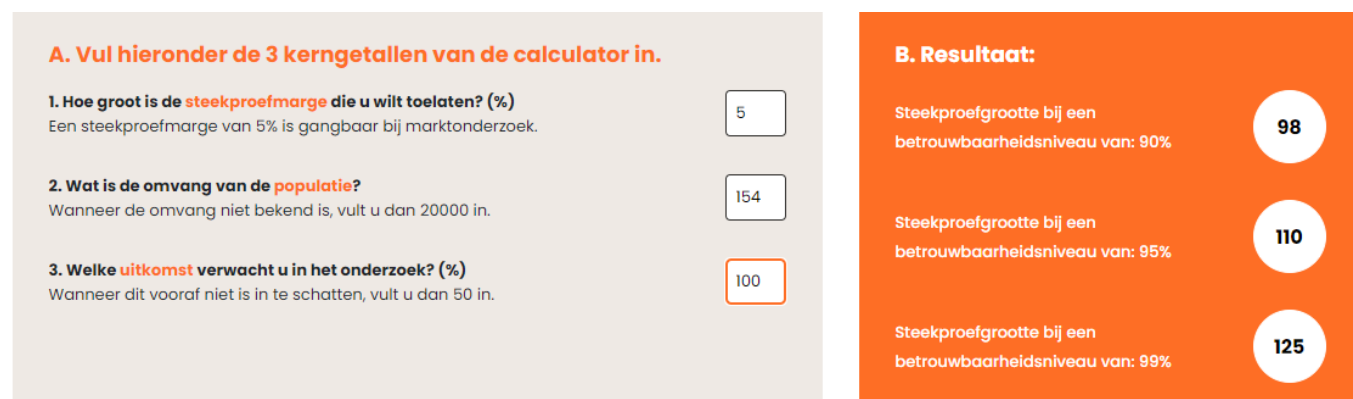
2.4. Betrouwbaarheid en validiteit

Betrouwbaarheid en validiteit zijn nauw met elkaar verbonden en zijn voor een goed onderzoek van belang. In onderstaande koppen wordt beschreven hoe de betrouwbaarheid en validiteit is gegarandeerd om zo tot een representatief onderzoek te komen.

Betrouwbaarheid

Bij de betrouwbaarheid is het belangrijk dat de resultaten van het onderzoek zo dicht mogelijk de werkelijke situatie benaderen. Voor de betrouwbaarheid van het kwantitatieve onderzoek werd er een steekproefgrootte berekend. Bij het berekenen werd gewerkt met drie percentages, te weten: 90%; 95% en 99%. In de regio Rivierland zijn er 154 fruitteeltbedrijven. Voor dit onderzoek werd een betrouwbaarheidspercentage van 95% aangehouden en een significantie van 5%. Zoals te zien is in figuur 7 zijn er voor het onderzoek minimaal 110 respondenten nodig voor een onderzoek met een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Voor een betrouwbaarheidsniveau van 90% zijn minimaal 98 respondenten nodig.

Figuur 7: gewenste steekproefomvang⁵¹

Naast de steekproefomvang werd de betrouwbaarheid nog gewaarborgd en vergroot door:

- ≈ Het gebruik van verschillende onderzoeksmethoden die bijdragen aan de beantwoording van de onderzoeksvraag. Er werd gebruik gemaakt van een vragenlijst, interviews en deskresearch.
- ≈ De interviews werden via een vaste structuur afgenomen, waarbij een vaste vragenlijst aan diverse geïnterviewden werd voorgelegd.

Validiteit

De validiteit geeft antwoord op de vraag: wordt er gemeten wat er beoogd is te meten? De validiteit van het onderzoek werd op diverse manieren gewaarborgd, te weten:

- ≈ De vragen uit de vragenlijst werden gebaseerd op het theoretisch kader.
- ≈ De vragenlijst werd eerst als proef voorgelegd aan enkele testpersonen. De testpersonen waren zowel mensen met een agrarische als een niet-agrarische achtergrond. Hierbij werd gekeken of de testpersonen de vragen begrepen en of er aanpassingen nodig waren.

⁵¹ (Alles Over Marktonderzoek Steekproefcalculator, z.d.)

- ≈ Zowel de vragenlijst als de interviews werden gehouden bij degenen die over het onderwerp relevante informatie konden vertellen.
- ≈ Bij de vragenlijst werd gebruik gemaakt van open en niet-suggestieve vragen. Er werd bewust gekozen voor niet-suggestieve vragen omdat suggestieve vragen, vragen zijn waarbij al een voorstel voor een antwoord wordt gedaan. Daarnaast kunnen antwoorden mogelijk indirect en ten onrechte bevestigd worden.
- ≈ Door aan te geven dat respondenten en geïnterviewden anoniem in het onderzoek werden opgenomen, is geprobeerd de kans op sociaal wenselijke antwoorden te verkleinen.
- ≈ Met toestemming van de geïnterviewde werden de interviews opgenomen en werden uitgeschreven alvorens er verbanden en conclusies werden getrokken.

Hoofdstuk 3. Resultaten

In hoofdstuk 3 resultaten wordt eerst kort de manier van gegevensverzameling beschreven. Daarna worden per deelvraag de resultaten weergegeven en beschreven. Er wordt in dit hoofdstuk géén antwoord gegeven op de gestelde hoofd- en deelvragen.

3.1. De gegevensverzameling

Om antwoord te krijgen op de gestelde hoofdvraag is er zowel kwantitatieve als kwalitatieve data verzameld. De eerste onderzoeksmethode is een online vragenlijst die naar fruittelers in Rivierenland is gestuurd. Daarnaast is er met diverse personen een mondeling interview gehouden. Voor de interviews is er gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview, waarbij er vooraf opgestelde vragen waren geformuleerd, waar tijdens het interview vanaf geweken kon worden. Tot slot is er een deskresearch gedaan om antwoord te krijgen op één van de deelvragen. De uitspraken waar teeltondersteunende voorzieningen centraal staan, zijn verzameld door een aantal selectiecriteria toe te passen bij een tweetal online databases, te weten: uitspraken.rechtspraak.nl en raadvanstate.nl/uitspraken. Voor het verzamelen en analyseren van de jurisprudentie is, als eerste selectiecriteria, gekozen enkel Nederlandse rechtspraak te bekijken, omdat het onderzoek is afgebakend op de Nederlandse wetgeving. Het tweede selectiecriteria omvat onherroepelijke uitspraken van gerechtshoven, het hof en de Hoge Raad. Het derde selectie criterium zijn de zoektermen teeltondersteunende voorzieningen en teeltondersteunende voorziening. Het vierde criterium omvat de periode waarin de uitspraken zijn gedaan. Er is gekozen voor een periode vanaf 2010 tot 2023. Als startpunt is het jaar 2010 gekozen, aangezien de handreiking teeltondersteunende voorzieningen toen is gepubliceerd. Als eindpunt is 2023 gekozen, zodat het onderzoek tevens recente uitspraken bevat. Op basis van de selectiecriteria werden 2 uitspraken gevonden waarin teeltondersteunende voorzieningen centraal stonden. Daarnaast werden uitspraken gevonden die niet van toepassing waren op dit onderzoek. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de vaststelling of wijziging van een bestemmingsplan.

3.2. Respons vragenlijst

De vragenlijst is via diverse kanalen onder de fruittelers in Rivierenland verspreid. Fruitteilers konden via de mail, Facebook en LinkedIn reageren op de vragenlijst. De vragenlijst heeft opengestaan van 20 maart 2023 tot en met 7 april 2023. Op 30 maart 2023 is er via de mail een herinnering gestuurd naar de fruittelers, met de vraag om de vragenlijst in te vullen mochten zij dit nog niet gedaan hebben. Totaal hebben 34 respondenten de vragenlijst ingevuld.

De eerste vragen in de vragenlijst waren algemene vragen om een beter beeld te krijgen van de respondent.

De algemene demografische kenmerken van de respondenten zijn weergegeven in bijlage 8. De vijf belangrijkste kenmerken zijn:

- I. 91% van de respondenten is man;
- II. 76% van de respondenten heeft het Middelbaar Beroeps Onderwijs als hoogst genoten opleiding;
- III. 55% van de respondenten heeft een bedrijf in de gemeente West Betuwe;
- IV. 85% van de respondenten is bedrijfshoofd;
- V. 91% van de respondenten maakt gebruik van teeltondersteunende voorzieningen.

De belangrijkste resultaten van de vragenlijst worden gepresenteerd in de subparagrafen 3.3 tot en met 3.6. Het volledige overzicht van alle resultaten is te vinden in bijlage 9.

3.3. Resultaten deelvraag 1

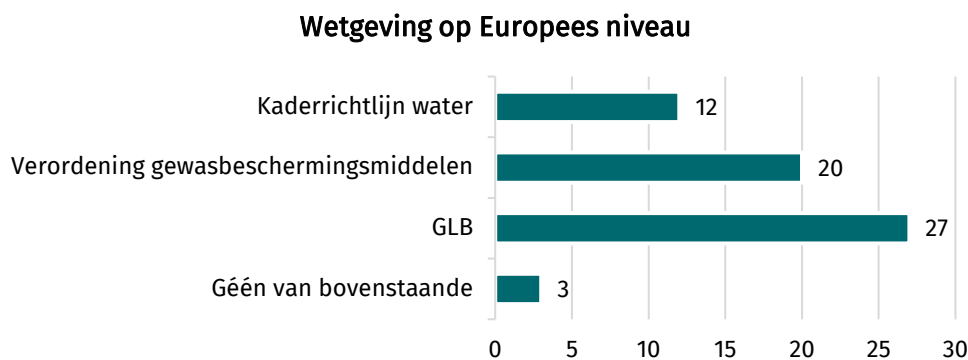
Om de eerste deelvraag *“In hoeverre zijn fruittelers met teeltondersteunende voorzieningen bekend met de wet- en regelgeving op verschillende beleidsniveaus?”* te kunnen beantwoorden, zijn er in de vragenlijst die onder fruittelers in Rivierenland is gehouden vier meerkeuzevragen gesteld. De vragen werden gesteld op hiërarchisch niveau, zoals weergegeven in figuur 8.

Figuur 8: Hiërarchisch niveau van vraagstellen

Om aan te kunnen tonen wat de fruittelers weten van wet- en regelgeving op Europees niveau is de volgende vraag gesteld: *“Met welke wet- en regelgeving binnen de fruitteelt op Europees niveau bent u bekend?”* Om de vraag te verduidelijken is er een bijschrift bij de vraag geplaatst *“met bekend bedoel ik: u kunt de inhoud in een paar zinnen uitleggen aan bijvoorbeeld een collega teler”*.

Figuur 9: Resultaten bekendheid Europese wet- en regelgeving

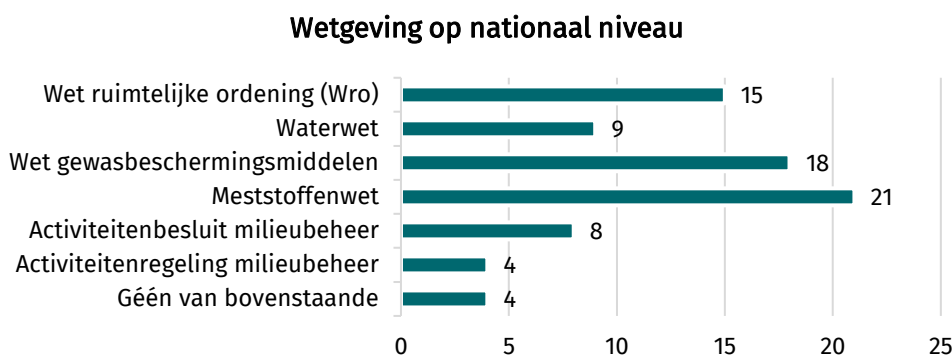

Het was voor de respondenten mogelijk om bij deze vraag meerdere antwoorden aan te kruisen. Zoals te zien in figuur 9 gaven 27 respondenten aan bekend te zijn met het

GLB, 20 respondenten gaven aan bekend te zijn met de verordening gewasbeschermingsmiddelen, 12 respondenten gaven aan bekend te zijn met de kaderrichtlijn water en 3 respondenten gaven aan met géén van de gegeven antwoordopties bekend te zijn.

Om aan te kunnen tonen wat de fruittelers weten van wet- en regelgeving op Europees niveau is de volgende vraag gesteld: *“Met welke wet- en regelgeving binnen de fruitteelt op Nationaal niveau bent u bekend?”* Om de vraag te verduidelijken is hetzelfde bijschrift als bij de vraag over Europese wetgeving bij deze vraag geplaatst.

Figuur 10: Resultaten bekendheid nationale wet- en regelgeving

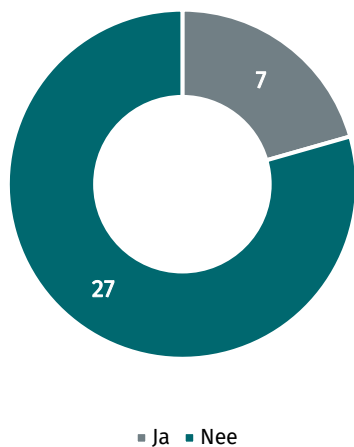
Het was voor de respondenten mogelijk om bij deze vraag meerdere antwoorden aan te kruisen. 21 respondenten gaven aan bekend te zijn met de meststoffenwet, 18

waren er bekend met de Wet gewasbeschermingsmiddelen, 15 respondenten waren bekend met de Wet ruimtelijke ordening, 9 waren er bekend met de Waterwet, 8 respondenten waren bekend met het activiteitenbesluit milieubeheer en 4 respondenten gaven aan bekend te zijn met de activiteitenregeling milieubeheer. Ditzelfde aantal gaf aan niet bekend te zijn met één van de genoemde antwoordmogelijkheden.

Om aan te kunnen tonen in hoeverre fruittelers bekend zijn met de wet- en regelgeving op provinciaal niveau is de volgende vraag gesteld: *“Bent u bekend met de provinciale omgevingsvisie? (Omgevingsvisie Gaaf Gelderland)?”* Tevens is hier ook een bijschrift bijgeplaatst zoals beschreven bij de vraagstelling over wetgeving op Europees niveau.

Figuur 11: Resultaten bekendheid omgevingsvisie provincie Gelderland

Bekendheid omgevingsvisie provincie Gelderland

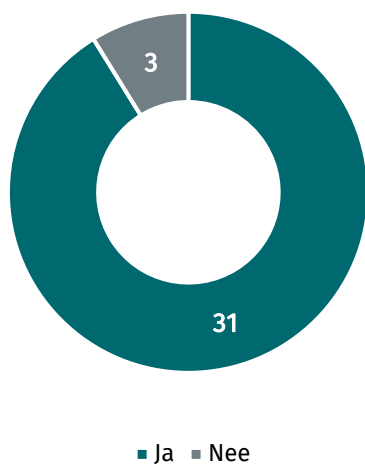

Zoals figuur 11 weergeeft hebben 27 respondenten (79%) aangegeven niet bekend te zijn met de omgevingsvisie van de provincie Gelderland, tegenover 7 respondenten (21%) die hiermee wel bekend zijn.

Om aan te kunnen tonen in hoeverre fruittelers bekend zijn met de wet- en regelgeving op gemeentelijk niveau is de volgende vraag gesteld: *“Bent u bekend met het bestemmingsplan dat van toepassing is op uw bedrijf?”* Ook bij deze vraag is dezelfde toelichting geplaatst als de eerder gestelde vragen over de bekendheid van wet- en regelgeving.

Figuur 12: Resultaten bekendheid bestemmingsplan

Bekendheid bestemmingsplan

Van de 34 respondenten geven 31 aan (91%) bekend te zijn met het bestemmingsplan dat van toepassing is op hun bedrijf. 3 respondenten (9%) geven aan niet bekend te zijn met het geldende bestemmingsplan.

De geïnterviewde fruitteler is Gerard Tetteroo. Hij is een fruitteler met een fruitbedrijf in het buitengebied van Meteren, en maakt in zijn teelten gebruik van teeltondersteunende voorzieningen. Aan hem is gevraagd in hoeverre hij bekend is met de wet- en regelgeving op diverse niveaus. Over het vernieuwde GLB geeft hij aan: “nou qua GLB, dat is natuurlijk helemaal nieuw voor ons.”⁵² “Het is nu nog zo moeilijk, want zelfs mijn loonwerker hier die zegt: ik weet het nog niet hoe dat zit. Ik heb zelf al wel eens gebeld en dan helpen ze je wel met bepaalde dingen zoals de mei telling, maar het is gewoon zo moeilijk om iets te weten te komen.”⁵³ Met de omgevingsvisie van de provincie Gelderland evenals het bestemmingsplan is de fruitteler niet bekend omdat, zoals hijzelf aangeeft: “Ik heb het ook niet echt nodig op het moment. Het zou gemakkelijker zijn als het allemaal op één plek zou staan. Alleen wat het is, als je het nodig hebt ga je ernaar kijken en als je het niet nodig hebt ga je er ook niet zo snel naar zoeken.”⁵⁴

3.4. Resultaten deelvraag 2

De tweede deelvraag die is opgesteld voor dit onderzoek luidt: *“Wat is er qua jurisprudentie in Nederland bekend over teeltondersteunende voorzieningen in de fruitteelt?”* Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden is er een deskresearch gedaan naar uitspraken die binnen de Nederlandse rechtspraak in de afgelopen jaren zijn gedaan over teeltondersteunende voorzieningen.

De uitspraken die naar voren zijn gekomen in de deskresearch, zijn in onderstaande koppen samengevat.

3.4.1. Verstoring Natura 2000 door teeltondersteunende voorzieningen

Datum uitspraak	18 november 2015
European Case Law Identifier (ECLI)	ECLI:NL:RVS:2015:3507
Instantie	Raad van State

Naar aanleiding van de betreffende uitspraak kan volgens de rechter gesteld worden dat teeltondersteunende voorzieningen mogelijk een significant verstorend effect hebben op nabijgelegen Natura2000-gebieden. De gemeenteraad van de gemeente Leudal heeft deze effecten niet onderkend in haar passende beoordeling die hoort bij het bestemmingsplan, waardoor het plan in strijd is met artikel 19j van de Natuurbeschermingswet.

In het deskundigenrapport dat is opgesteld staat: “dat de aanwezigheid van teeltondersteunende voorzieningen gedurende de helft van het jaar lokaal kan leiden tot een forse afname van de inzijging van regenwater, hetgeen tot verdroging kan leiden. Voorts staat er dat de bever wateren nodig heeft die in de zomer niet opdrogen en dat de bever als leefgebied een voorkeur heeft voor eilanden en begroeide oevers met gras, kruiden en jong hout, vooral wilgen.”⁵⁵ “gelet op de mogelijk forse afname van de inzijging van regenwater het op voorhand niet met zekerheid is uit te sluiten dat het plan wat

⁵² (Tetteroo, 2023)

⁵³ (Tetteroo, 2023)

⁵⁴ (Tetteroo, 2023)

⁵⁵ (Raad van State, 2015)

betreft de mogelijke realisatie van teeltondersteunende voorzieningen significant negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden Leudal en Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof tot gevolg heeft.⁵⁶” Uit het deskundigenrapport kan worden afgeleid dat “teeltondersteunende voorzieningen significant verstorende effecten hebben op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden door de gevolgen van vermindering van de inzijging van regenwater voor de hydrologie.⁵⁷”

3.4.2. Bezwaar tegen omgevingsvergunning voor fruitteelt met het gebruik van bestrijdingsmiddelen, een beregeningsinstallatie, een windhaag en een hekwerk

Datum uitspraak 13 februari 2020
European Case Law Identifier (ECLI) ECLI:NL:RBGEL:2020:965
Instantie Rechtbank Gelderland

Derde partij: fruitteler; **verweerder:** gemeenteraad en **eiser:** omwonende

De derde partij heeft een fruitteeltbedrijf, en wil een kadastraal perceel ook gebruiken voor het telen van fruit. De eiser woont op ongeveer 20 meter van het betreffende perceel, en is bang dat door het gebruik van bestrijdingsmiddelen en door een vermindering van zijn uitzicht zijn woon- en leefklimaat wordt aangetast. De derde partij heeft tevens een aanlegvergunning ingediend, die verweerder heeft verleend waar eiser bezwaar voor heeft ingediend. Het bezwaar is gegrond verklaard, maar de omgevingsvergunning is in stand gelaten. De aanvraag is gedaan voor: “alle voorkomende fruitteeltwerkzaamheden, bomen, ondersteuning materialen, hekwerk windsingel. Beregeningsinstallatie nachtvorst fertigatie.⁵⁸” Van belang voor dit onderzoek is de vraag of de beregeningsinstallatie kan worden aangemerkt als teeltondersteunende voorziening.

Volgens eiser is de beregeningsinstallatie aan te merken als een teeltondersteunende voorziening, en deze zijn niet toegestaan op het betreffende perceel. Dit betoog slaagt wederom niet, omdat het bestemmingsplan voorschrijft: “een ondersteunende voorziening ten behoeve van de fruitteelt slechts aan te merken als “teeltondersteunende voorziening” als deze valt onder categorie “laag/tijdelijk” of “hoog/tijdelijk”. De beregeningsinstallatie valt onder geen van beide categorieën omdat de beregeningsinstallatie permanent wordt gerealiseerd en hoger is dan 2 meter. De rechtbank is daarom van oordeel dat de beregeningsinstallatie niet is aan te merken als een teeltondersteunende voorziening.⁵⁹”

⁵⁶ (Raad van State, 2015)

⁵⁷ (Raad van State, 2015)

⁵⁸ (Omgevingsvergunning voor fruitteelt met gebruik van bestrijdingsmiddelen, een beregeningsinstallatie, windhaag en hekwerk., 2020)

⁵⁹ (Omgevingsvergunning voor fruitteelt met gebruik van bestrijdingsmiddelen, een beregeningsinstallatie, windhaag en hekwerk., 2020)

3.5. Resultaten deelvraag 3

Om de derde deelvraag: *“Hoe kijken de belanghebbenden in de fruitsector naar de wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen?”* te kunnen beantwoorden, is er contact gezocht met diverse partijen die te maken hebben met de wet- en regelgeving over teeltondersteunende voorzieningen. Een schematische weergave van de diverse partijen is weergegeven in hoofdstuk 2, figuur 6. De complete interviews zijn te vinden in bijlage 10, 11 en 12

De eerste geïnterviewde is Marc André de la Porte, voorzitter van de kring Midden-Nederland en vicevoorzitter van het NFO-hoofdbestuur. Naast zijn voorzitterschap is Marc ook fruitteler in Dreumel, waar hij voornamelijk peren en appels teelt. De Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO) behartigt de belangen van haar fruittelende leden op diverse gebieden zoals gewasbescherming, markt en sociaaleconomisch. Op de vraag hoe de NFO kijkt naar regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen antwoordt Marc André: “Ja nou is heel divers. Bij de ene gemeente is het relatief makkelijk. Bij bijvoorbeeld de gemeente Tiel die zich dan als fruitstad profileert, ja daar is het heel, heel lastig voor fruittelers. Maar ook de gemeente Maasdriel, ja daar is het ook heel lastig voor telers op allerlei manieren.⁶⁰” Eén van de redenen waarom een gemeente lastiger is in het toestaan van teeltondersteunende voorzieningen is volgens Marc André omdat teeltondersteunende voorzieningen niet mooi gevonden worden. “Ze zeggen dan dat het het landschap aantast, dat is eigenlijk hun hoofdzakelijke reden.⁶¹”

Ook tussen de gemeenten is er volgens Marc André de la Porte verschil in de bereidheid om teeltondersteunende voorzieningen toe te staan, zoals hij formuleerde: “er zijn vrij grote verschillen tussen de gemeenten. Er is een samenwerking tussen de gemeenten wat ze Fruitdelta noemen. Dat zijn een aantal gemeenten onder andere West Betuwe, Buren, West Maas en Waal en Bommelerwaard, Maasdriel en Zaltbommel. Onderling tussen de gemeenten merk je wel verschillen ze roepen vaak wel zo van dit en dat, maar dan is er een andere wethouder of andere partij en in één keer hebben ze ander beleid daarover. Het is niet voor het hele gebied hetzelfde beleid.⁶²” Als reden voor de onderlinge verschillen noemt hij de profilering van een wethouder of gemeenteraad. De voorkeur van de NFO is dan ook om te streven naar één gezamenlijk beleid, waarvoor de NFO ook in actie komt. Tussen de acht gemeenten is er een samenwerking, Rivierenland, en de NFO vraagt zich dan ook af waarom er niet een consistent beleid is opgesteld tussen deze gemeenten. “Ze willen zich graag profileren als DE fruitregio en dan heb je ook teeltondersteunende voorzieningen nodig, zorg dan ook dat daar dan ook één en hetzelfde beleid op is. Het is ook lastig soms met verschillen tussen gemeenten omdat iemand een bedrijf heeft dat ligt in twee gemeentes. Wij als NFO zeggen heel duidelijk van jongens kom zoveel mogelijk met één beleid zodat je een gelijk speelveld hebt tussen de gemeenten⁶³”

⁶⁰ (Porte, 2023)

⁶¹ (Porte, 2023)

⁶² (Porte, 2023)

⁶³ (Porte, 2023)

Namens de gemeente West Betuwe is Joke van Vrouwerff, wethouder platteland, geïnterviewd. Haar rol binnen de gemeente is het hanteren van wetten en het stimuleren van de fruitsector. Op de vraag hoe de gemeente West Betuwe kijkt naar het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen geeft wethouder van Vrouwerff een tweezijdig antwoord: “ik ben zeker ervoor dat het mogelijk moet zijn, maar wel inpasbaar in het landschap. Je moet uitgaan van het bedrijf zelf en van de ondernemer maar ook het verduurzamen van het bedrijf dus dat je daaraan meewerkt. Tegelijkertijd heb je natuurlijk ook de omgeving en het beeld en je moet natuurlijk het landschap niet verrommelen met allerlei dingen.”⁶⁴ Wethouder van Vrouwerff ziet in het gebied heel veel kansen en belemmeringen, een kans die zij benoemt zijn zonnepanelen boven kersen als zogenoemde meekoppelkansen. De gemeente wil teeltondersteunende voorzieningen voor telers mogelijk maken, maar met een bepaalde optische uitstraling. “Je kunt het optisch ook wat mooier maken, dat is veel mooier als al die grote doeken en dat plastic vind ik zelf. Zo zou je er ook naar kunnen kijken en dan als dan toch doeken nodig zijn, doe het dan in een andere vorm. Pak dan niet van dat plastic, maar doe dat dan in een mooie vorm van een kersenboomgaard”⁶⁵. Wat de gemeente West Betuwe stimuleert is het gebruik van pilots. Ondernemers met een bepaald initiatief kunnen onder voorwaarden van de gemeente een proefopstelling opzetten om zo hun idee te gaan testen. Zo heeft de gemeente een beleidskader opgesteld genaamd ‘zon als teeltondersteunende voorziening’ waarmee teelten onder zonnepanelen onder voorwaarden worden toegestaan als proefopstelling.

Een ambtenaar van de gemeente Maasdriel heeft aangegeven te weinig tijd te hebben voor een uitgebreid interview, maar was wel bereid om telefonisch het een en ander toe te lichten omtrent de totstandkoming van het beleid over teeltondersteunende voorzieningen. De ambtenaar gaf aan dat de gemeente van mening is dat teeltondersteunende voorzieningen een bepaalde uitstraling hebben in het buitengebied, en er sprake is van toerisme en recreatie wat mee heeft gewogen in de totstandkoming van het beleid. De gemeente biedt ruimte aan teeltondersteunende voorzieningen die lager zijn dan 1,5 meter, en is terughoudend in het toestaan van hogere teeltondersteunende voorzieningen. De gemeente Maasdriel erkent de onderlinge verschillen tussen gemeenten qua beleid, maar dit heeft grotendeels ermee te maken dat Maasdriel een gemeente is waar, net als Tiel en Culemborg, over het algemeen minder fruittelers zijn gevestigd. Bij het opstellen van het bestemmingsplan, en dus ook de regels voor teeltondersteunende voorzieningen heeft de uitstraling in het buitengebied een belangrijke rol gespeeld. Wel geeft de ambtenaar aan dat de gemeente het lastig vindt om evenwicht te vinden in ruimtelijke kwaliteit waar zowel agrariërs als omwonenden en toeristen blij zijn. Van de handreiking die in 2010 is opgesteld als handvat voor de gemeenten, hebben zij kennisgenomen. Echter heeft dit niet geleid tot een wijziging in het beleid. Over de toekomst geeft de ambtenaar het volgende aan: de gemeente gaat geen andere koers varen en denkt daarnaast dat ondernemers niet gebaat zijn bij veranderingen en behoefte hebben aan een lange

⁶⁴ (Vrouwerff, 2023)

⁶⁵ (Vrouwerff, 2023)

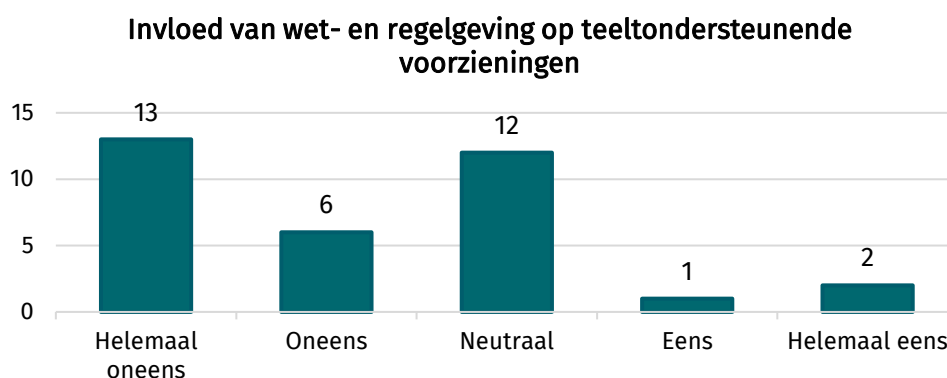
termijnvisie. Wel is de gemeente aan het kijken of het mogelijk is om pilots te starten met het tijdelijk toestaan van teeltondersteunende voorzieningen en te meten wat de effecten hiervan zijn.

Gerard Tetteroo geeft aan als hij kijkt naar de wet- en regelgeving die van toepassing is op zijn bedrijf: “Het is natuurlijk goed dat er naar bepaalde dingen gekeken wordt maar het kan ook te ver gaan.⁶⁶” Daarnaast verteld Gerard dat hij tegenwoordig het overzicht een beetje kwijt is hoe de regels allemaal in elkaar zitten bij de gemeente. “En ik denk nu ook af en toe dat het ze puur om het geld gaat en niet om te handhaven of een vergunning te verlenen.⁶⁷”

3.5.1. Effecten van de wet- en regelgeving

In de vragenlijst hebben vier gerichte vragen over de effecten van de wet- en regelgeving gestaan. De eerste vraag die werd gesteld is of de geldende wet- en regelgeving invloed heeft gehad op een afweging om wel of géén teeltondersteunende voorzieningen te gebruiken. Zoals figuur 13 weergeeft, geeft een kleine meerderheid van 13 respondenten aan dat ze het helemaal oneens zijn met de gestelde vraag, gevolgd door 12 respondenten die neutraal zijn hierover. 2 respondenten hebben aangegeven dat de geldende wet- en regelgeving zeker invloed heeft gehad in de afweging om teeltondersteunende voorzieningen wel te gaan gebruiken.

Figuur 13: Invloed wet- en regelgeving op de afweging teeltondersteunende voorzieningen te gebruiken

De geïnterviewde fruitteiler geeft aan niet te hebben gekeken naar de wet- en regelgeving. Hij is er zeker van dat zijn hagelnetten met een hoogte van 3 meter zijn toegestaan, maar niet zeker te zijn over de 4 meter hoge hagelnetten.

Daarna is er de vraag gesteld wat de persoonlijke effecten zijn van de geldende wet- en regelgeving. Respondenten hadden bij deze vraag de mogelijkheid om meerdere antwoorden aan te klikken.

⁶⁶ (Tetteroo, 2023)

⁶⁷ (Tetteroo, 2023)

Figuur 14: Persoonlijke effecten wet- en regelgeving

Figuur 14 laat zien dat 20 respondenten aangeven dat het plezier in hun werk is verkleind, en zij een toename in kosten ervaren. Ook geven 14 respondenten aan stress te ervaren als gevolg van de wet- en regelgeving. Er zijn 2 respondenten die aangeven geen persoonlijke effecten te ondervinden van de wet- en regelgeving. Géén van de respondenten heeft aangegeven dat het plezier in het werk is vergroot.

Op de vraag wat de effecten zijn voor het bedrijf als gevolg van wet- en regelgeving geeft een ruime meerderheid aan dat zij minder tijd over hebben als teler.

Figuur 15: Effecten op het bedrijf als gevolg van wet- en regelgeving

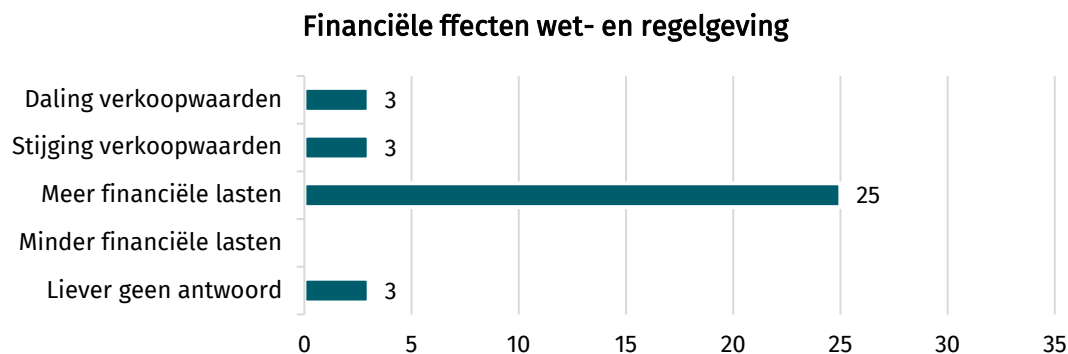

Gerard heeft tijdens het interview aangegeven dat het meevalt hoeveel minder tijd hij overhoudt om als teler bezig te zijn. Hij is, naar eigen zeggen “meer geld aan de boekhouder ben je altijd kwijt, maar dat komt ook omdat in de afgelopen jaren meer ben gaan vragen aan de boekhouder.”⁶⁸

⁶⁸ (Tetteroo, 2023)

Een meerderheid van de respondenten die de vragenlijst heeft ingevuld geeft, zoals figuur 16 weergeeft, aan dat zij meer financiële lasten hebben als gevolg van de wet- en regelgeving.

Figuur 16: financiële effecten wet- en regelgeving

3.6. Resultaten deelvraag 4

De vierde deelvraag die is opgesteld voor dit onderzoek luidt: *“Hoe speelt een fruitteiler in op veranderende wet- en regelgeving met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen in de komende 5 jaar?”* Om deze deelvraag te beantwoorden is er een vraag in de vragenlijst opgenomen om de mening van de fruittelers te verzamelen. Aan fruittelers is de vraag gesteld: *“hoe speelt u en/of uw bedrijf in op veranderende wet- en regelgeving met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen in de komende 5 jaar?”*

Zoals figuur 17 weergeeft spelen de meeste telers in op de veranderende wet- en regelgeving door het volgen van actualiteiten. Daarnaast hebben 13 fruittelers aangegeven meer contact te hebben met hun adviseur. 10 fruittelers hebben meer contact met de boekhouder, wonen meer kennisdagen bij en zijn meer bezig met innovatie. Er zijn 6 fruittelers die hebben aangegeven (nog) niet bezig te zijn met de veranderende wet- en regelgeving.

Figuur 17: Resultaten inspelen op veranderende wet- en regelgeving

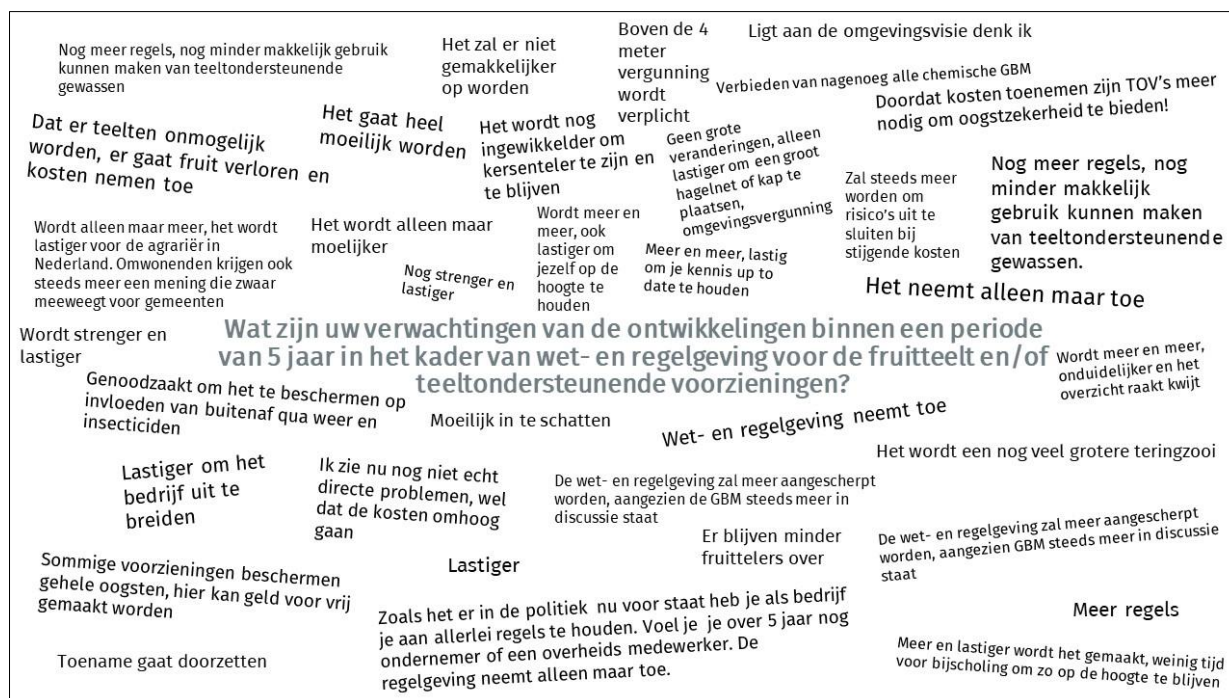

Gerard geeft aan dat de regels in zijn optiek niet minder zullen worden. Hij is wel oplettender bij het doen van investeringen op zijn bedrijf. Daarnaast geeft hij aan: “maar echt inspelen valt voor ons als fruitteiler niet mee. Het is niet te onzeker, want ik ga toch door met de investeringen. Doe je dat niet

dan ga je helemaal achteruit. Dus ik ga toch door met nieuwe aanplanten, het zijn toch planten voor minimaal 12 jaar, dus daar wordt toch geen rekening mee gehouden.⁶⁹”

Ook is aan fruittelers, die de vragenlijst hebben ingevuld, gevraagd wat hun verwachtingen zijn van de wet- en regelgeving binnen een periode van 5 jaar, waarop de antwoorden zijn weergegeven in figuur 18.

Figuur 18: Gegeven antwoorden verwachtingen wet- en regelgeving komende 5 jaar

Gerard geeft, net als het beeld wat in figuur 18 wordt geschetst, aan dat de wet- en regelgeving alleen maar toe zal nemen. Als toelichting op het nieuwe GLB zegt hij: “Ze zien ook in ieder ding een perceeltje, een winscherm is een perceeltje en een slootje is een perceeltje. Vroeger had ik 7 of 8 percelen en nu door alle regels heb ik er geloof ik 35 en dan hebben ze het over minder bureaucratie maar het wordt steeds erger.⁷⁰” Na de afgelopen Tweede Kamer verkiezingen is hij blij dat Caroline van der Plas tegengas geeft “anders dan had ik niet willen weten hoe het er over 5 jaar uit zou zien.⁷¹” Wat betreft de regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen is de verwachting van Gerard dat het enigszins mee gaat vallen. Hij denkt dat er juist meer regelgeving gaat komen voor grote onderwerpen als stikstof en gewasbeschermingsmiddelen.

⁶⁹ (Tetteroo, 2023)

⁷⁰ (Tetteroo, 2023)

⁷¹ (Tetteroo, 2023)

Hoofdstuk 4. Discussie

In hoofdstuk 4 discussie wordt er teruggekeken op het onderzoek dat is uitgevoerd. Allereerst wordt de doelstelling van het onderzoek kort beschreven. Daarna worden per deelvraag de belangrijkste resultaten beschreven, en wordt er gereflecteerd op het uitgevoerde onderzoek. Tevens wordt de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek beargumenteerd. Tot slot worden de beperkingen die het onderzoek heeft gehad beschreven.

Het doel van het onderzoek was om door middel van kwantitatief en kwalitatief onderzoek en het raadplegen van bestaande jurisprudentie inzicht te krijgen in de effecten die de wet- en regelgeving heeft op fruittelers in Rivierenland met teeltondersteunende voorzieningen.

4.1. Resultaten en reflectie deelvragen

In onderstaande subparagrafen worden de deelvragen besproken met een korte samenvatting, en wordt er op de resultaten gereflecteerd.

4.1.1. Resultaat en reflectie deelvraag 1

In hoeverre zijn fruittelers met teeltondersteunende voorzieningen bekend met de wet- en regelgeving op verschillende beleidsniveaus?

Om de eerste deelvraag van een antwoord te kunnen voorzien zijn er vier vragen in de vragenlijst gesteld aan de respondenten die betrekking hebben op de deelvraag. Op de vraag met welke wet- en regelgeving op Europees niveau fruittelers bekend zijn, geven de meeste respondenten aan bekend te zijn met het GLB, gevolgd door de verordening gewasbeschermingsmiddelen. Er hebben 3 respondenten aangegeven met géén enkel ander antwoord bekend te zijn. Vervolgens is gevraagd naar de bekendheid van wet- en regelgeving op nationaal niveau. De meerderheid heeft aangegeven bekend te zijn met de Meststoffenwet, gevolgd door de Wet gewasbeschermingsmiddelen en de Wet ruimtelijke ordening. Slechts 4 respondenten gaven aan niet bekend te zijn met één van de genoemde wetten. Een meerderheid van 79% heeft aangegeven niet bekend te zijn met de omgevingsvisie van de provincie Gelderland. Met het bestemmingsplan heeft 91% aangegeven ermee bekend te zijn.

Reflectie onderzoek en resultaat

Terugkijkend op het onderzoek dat is gedaan voor de beantwoording van deelvraag 1 kunnen er twee dingen worden gesteld. Er kan ten eerste worden gesteld dat voor het beantwoorden van deelvraag 1 de juiste onderzoeksmethoden zijn gebruikt. Omdat het een kennis-of ervaringsvraag betreft, is het gebruik van een vragenlijst en interview de meest geschikte methode van dataverzameling geweest. Eventueel kon een focusgroep tot de opties behoren, echter hiervan is het nadeel dat er meerdere respondenten tegelijk deelnemen met de kans op sociaal-wenselijke antwoorden. Daarnaast kan worden gesteld dat de vragen goed begrepen werden door zowel de respondenten als de geïnterviewde teler. Dit is te danken aan het veelvuldig testen van de vragenlijst om op die manier onduidelijkheden te kunnen uitsluiten. In hoofdstuk 2 werd beschreven dat er ook een interview zou

worden gehouden met een teler zonder teeltondersteunende voorzieningen. Er is tijdens het onderzoekstraject van dit plan afgeweken met als reden dat het onderzoek wellicht te breed zou worden, en vooraf was afgebakend op telers met teeltondersteunende voorzieningen.

Reflecterend op het resultaat moet een kanttekening worden geplaatst. Het is aannemelijk dat de fruittelers die op de hoogte zijn van diverse wet- en regelgeving, de vragenlijst wellicht hebben ingevuld vanuit ondernemersvaardigheden of al op de hoogte waren van wet- en regelgeving door persoonlijke interesse. Fruittelers die géén interesse hebben, of het onderwerp te lastig vinden, kunnen daardoor hebben besloten de vragenlijst niet in te vullen. Als laatste moet worden benadrukt dat de vragenlijst niet de gewenste respons heeft behaald voor een valide onderzoek, waar nader op wordt ingegaan in de paragrafen 4.2 en 4.3.

4.1.2. Resultaat en reflectie deelvraag 2

Wat is er qua jurisprudentie in Nederland bekend over teeltondersteunende voorzieningen in de fruitteelt?

Om de tweede deelvraag te kunnen beantwoorden zijn er in een tweetal databanken en met het toepassen van diverse selectiecriteria 2 uitspraken gevonden waarbij teeltondersteunende voorzieningen centraal stonden. De eerste uitspraak heeft vastgesteld dat teeltondersteunende voorzieningen een significant negatief effect kunnen hebben op Natura2000 gebieden. Bij de tweede uitspraak stond de vraag of een beregeningsinstallatie valt onder teeltondersteunende voorzieningen. De rechter is van oordeel geweest dat dit niet het geval was.

Reflectie onderzoek en resultaat

Bij het vinden van jurisprudentie waarbij teeltondersteunende voorzieningen centraal stonden, was het lastig om uitspraken te vinden waar dit onderwerp ook echt centraal stond. Ondanks de zoekcriteria die waren gebruikt, kwam er toch een groot aantal hits naar voren waar teeltondersteunende voorzieningen genoemd werden. Echter ging het vaak om de vaststelling of wijziging van een geheel bestemmingsplan, waarbij teeltondersteunende voorzieningen een kleine rol op de achtergrond hadden. Daarnaast was het lastig dat niet alle juridische taal die werd gebruikt in de uitspraken direct te begrijpen was, om erachter te komen of de informatie bruikbaar was voor het onderzoek.

4.1.3. Resultaat en reflectie deelvraag 3:

Hoe kijken de belanghebbenden in de fruitsector naar de wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen?

Om deelvraag drie te kunnen beantwoorden is er met mondelinge interviews aan diverse partijen gevraagd hoe zij kijken naar de wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen.

Marc André de la Porte, namens de NFO, stelt dat er tussen de gemeenten verschil is in de bereidheid om teeltondersteunende voorzieningen toe te staan. Als voornaamste reden voor het niet toestaan van teeltondersteunende voorzieningen wordt de uitstraling in het landschap en het profileren van een wethouder of gemeenteraad genoemd. De NFO heeft als streven om één gezamenlijk beleid voor teeltondersteunende voorzieningen in Rivierenland te maken. “Ze willen zich graag profileren als DE fruitregio en dan heb je ook teeltondersteunende voorzieningen nodig, zorg dan ook dat daar dan ook één en hetzelfde beleid op is.”⁷² Aldus Marc André.

Volgens Joke van Vrouwerff, wethouder platteland in de gemeente West Betuwe, moeten teeltondersteunende voorzieningen zeker mogelijk zijn. Maar zoals zijzelf stelt: “tegelijkertijd heb je natuurlijk ook de omgeving en het beeld en je moet natuurlijk het landschap niet verrommelen met allerlei dingen.”⁷³ De gemeente wil teeltondersteunende voorzieningen zeker mogelijk maken, maar wel met een bepaalde optische uitstraling door het vervangen van doeken of plastic voor andere materialen.

De gemeente Maasdriel vindt het lastig balans te vinden tussen tevreden agrariërs en omwonenden. Zij zijn, mede door het toerisme en recreatie, zeer terughoudend in het toestaan van teeltondersteunende voorzieningen. De gemeente ziet de onderlinge verschillen in regels tussen gemeenten in Rivierenland, maar stelt dat dit grotendeels ermee te maken heeft dat Maasdriel en een aantal andere gemeenten over het algemeen minder fruittelers in hun gemeente hebben.

Fruitteler Gerard Tetteroo vindt het goed dat er voor bepaalde dingen regels zijn, al is hij wel van mening dat het ook soms te ver kan gaan qua regelgeving.

In de vragenlijst zijn vier specifieke vragen over de effecten van de wet- en regelgeving gesteld. Een meerderheid geeft aan dat de wet- en regelgeving helemaal geen invloed heeft gehad op de afweging om wel of géén teeltondersteunende voorzieningen te gebruiken. Op de vraag welke persoonlijke effecten fruittelers ervaren zijn de 3 meest gegeven antwoorden: plezier in het werk is verkleind; toename van kosten; stress. Een ruime meerderheid geeft aan dat zij als effect op hun bedrijf minder tijd overhouden voor het werk als teler. Tot slot is er gevraagd naar de financiële effecten, waarbij een meerderheid van 25 respondenten heeft aangegeven meer financiële lasten te hebben.

Reflectie onderzoek en resultaat

Als er wordt gereflecteerd op het gedane onderzoek om antwoord te kunnen krijgen op de deelvraag kan worden gezegd dat de juiste onderzoeksmethoden zijn gebruikt. Het gebruik van een semigestructureerd interview heeft een relatief hoge validiteit. De validiteit is echter wel lager dan een gestructureerd interview. Voor deze methode van interviewen is niet gekozen vanwege het feit dat er niet kan worden doorgevraagd door de onderzoeker. Voor het verkrijgen van meer data en een hogere betrouwbaarheid moesten er meer interviews worden afgenomen, bij met name de

⁷² (Porte, 2023)

⁷³ (Vrouwerff, 2023)

gemeenten. Zoals beschreven in hoofdstuk 2 zou er ook een interview plaatsvinden met een jurist of advocaat. Echter is dit niet uitgevoerd, wat verder wordt toegelicht in paragraaf 4.3. De vragen die werden gesteld over de effecten van de wet- en regelgeving zijn, mede door het testpanel, goed begrepen door de respondenten. De verkregen resultaten die vanuit de vragenlijst onder telers en het interview met de teler en de NFO zijn gekomen voldoen in grote mate aan de verwachting voorafgaand aan het onderzoek. De resultaten vanuit de gemeenten zijn enigszins verrassend als er naar de achterliggende gedachten van het geldende beleid wordt gekeken.

4.1.4. Resultaat en reflectie deelvraag 4:

Hoe speelt een fruitteler in op veranderende wet- en regelgeving met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen in de komende 5 jaar?

In de vragenlijst is één vraag verwerkt die antwoord moest geven op de vierde deelvraag. Een meerderheid van 18 respondenten heeft aangegeven meer bezig te zijn met het volgen van actualiteiten door het nieuws te volgen of artikelen te lezen. Daarna geven respondenten aan meer contact te hebben met hun adviseur of boekhouder. Ook de geïnterviewde fruitteler geeft aan te merken meer te vragen aan zijn boekhouder als het gaat om wet- en regelgeving. Daarnaast is gevraagd naar de toekomstverwachting over wet- en regelgeving, waarbij er door zowel de respondenten als door de geïnterviewde fruitteler een beeld wordt geschetst dat de wet- en regelgeving zal toenemen in de toekomst.

Reflectie onderzoek en resultaat

Reflecterend op de onderzoeksmethode die is gebruik voor het beantwoorden van deelvraag vier kan worden gezegd dat het gebruik van de vragenlijst en het interviewen de juiste onderzoeksmethode is geweest. Het antwoord op de deelvraag zou niet naar voren zijn gekomen bij een focusgroep of observatie. Een nadeel van een focusgroep is met name het verkrijgen van sociaal-wenselijke antwoorden, en de resultaten zijn niet generaliseerbaar naar bepaalde groepen waardoor de externe validiteit laag is. Het resultaat dat naar voren is gekomen in de vragenlijst is aan de ene kant verrassend omdat de verwachting vooraf was dat telers niet heel bewust bezig zijn met het volgen van actualiteiten als het gaat om wet- en regelgeving. Aan de andere kant was het wel een open deur naar het antwoord dat er meer contact zou worden gezocht met externen, zoals de adviseur of de boekhouder.

4.2. Betrouwbaarheid en validiteit onderzoek

Voor de uitvoering van het onderzoek is er gebruik gemaakt van een drietal onderzoeksmethoden, te weten: interviews, vragenlijst en deskresearch.

De interviews zijn door diverse stappen zo valide mogelijk gemaakt. Allereerst zijn de kandidaten die zijn geïnterviewd, gespecialiseerd in hun vakgebied zodat zij ook daadwerkelijk iets konden bijdragen aan het onderzoek. Daarnaast is er gebruik gemaakt van een vooraf opgesteld

interviewschema. Ook zijn de interviews onder vertrouwde en natuurlijke omstandigheden gehouden wat de ecologische validiteit verhoogt.

De vragenlijst is verspreid onder 154 telers in de regio Rivierenland. Voor een betrouwbaarheidsinterval van 90% waren 98 respondenten nodig, voor een betrouwbaarheid van 95% waren dit 110 respondenten. Deze aantallen zijn niet bereikt: 34 respondenten hebben de vragenlijst ingevuld. Dit betekent dat het onderzoek niet als valide kan worden gezien.

Het onderzoek heeft met onderstaande gegevens een betrouwbaarheidsniveau van 48%.

- ≈ Foutmarge: 5%
- ≈ Onderzoekspopulatie: 154
- ≈ Mate van spreiding: 50%

De vragenlijst is echter wel door de juiste doelgroep ingevuld waardoor de informatie die uit de vragenlijst als bruikbaar kan worden geacht.

Een reden voor het lager uitvallende responspercentage zou kunnen zijn het onderwerp of de lengte van de vragenlijst. Wellicht dat telers afhaakten bij het zien van het onderwerp wet- en regelgeving of tijdens het invullen, ondanks de vooraf aangegeven geschatte invultijd, het aantal vragen toch te veel vonden en daardoor afhaakten.

4.3. Beperkingen

Er zijn ook beperkingen aan dit onderzoek. Voor een betrouwbaar onderzoek was het streven om namens één van de acht gemeenten van Rivierenland iemand te spreken. De verwachting vooraf was dat er meer mensen wilden meewerken aan een interview, echter pakte dit achteraf lager uit. Een aantal gemeenten gaf aan te weinig tijd te hebben, of reageerde überhaupt niet op de vraag voor een interview. De gemeente West Maas en Waal heeft laten weten te weinig over het onderwerp te kunnen vertellen, mede doordat fruit in die gemeente niet een grote rol speelt. Gemeente Neder-Betuwe heeft nog laten weten open te staan voor een interview, echter kwam deze reactie te laat om nog te kunnen verwerken in het onderzoek. Ook zou er, zoals beschreven in hoofdstuk 2, een interview worden gehouden met een jurist of advocaat. Tijdens het onderzoek is echter gebleken dat deze mensen het onderwerp wel interessant vonden, maar er te weinig over konden vertellen omdat zij er in de praktijk te weinig mee te maken hebben of hebben gehad. Tot slot moet de lezer er rekening mee houden dat het onderzoek beperkt is tot één specifieke regio, Rivierenland. Dit kan betekenen dat de resultaten in andere regio's mogelijk anders kunnen zijn.

4.4. Resultaten en andere onderzoeksresultaten

Voor zover bekend zijn er geen andere onderzoeksresultaten beschikbaar die vergeleken kunnen worden met dit onderzoek. Er is géén literatuur bekend over de effecten van wet- en regelgeving van teeltondersteunende voorzieningen in de fruitsector, en dat is ook de directe aanleiding geweest voor de uitvoering van dit onderzoek.

Hoofdstuk 5. Conclusie en aanbevelingen

In hoofdstuk 5 worden de belangrijkste bevindingen gepresenteerd. Het hoofdstuk start met de herhaling van het doel en de gestelde onderzoeksvraag. Vervolgens worden de conclusies per deelvraag beschreven om vervolgens antwoord te geven op de hoofdvraag. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met suggesties voor eventueel vervolgonderzoek.

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: “Wat zijn de effecten van de huidige wet- en regelgeving voor fruittelers in de regio Rivierenland die gebruik maken van teeltondersteunende voorzieningen?” Hiervoor is een kwantitatief en een kwalitatief onderzoek, de zogenoemde mixed-methode, uitgevoerd. Om de onderzoeksvraag vraag te kunnen beantwoorden, zijn er een viertal deelvragen opgesteld, waarvan de conclusie in onderstaande paragrafen wordt gepresenteerd.

5.1. Conclusie deelvraag 1

In hoeverre zijn fruittelers met teeltondersteunende voorzieningen bekend met de wet- en regelgeving op verschillende beleidsniveaus?

Op basis van de resultaten die naar voren zijn gekomen in de vragenlijst kunnen twee conclusies worden getrokken. Allereerst kan aan de hand van de vragenlijst worden geconcludeerd dat 85% van de respondenten (mede) eigenaar is van het bedrijf. Op basis van de resultaten die naar voren zijn gekomen in de vragenlijst kan gezegd worden dat fruittelers over het algemeen bekend zijn met de wet- en regelgeving op drie van de vier beleidsniveaus. De fruittelers zijn in staat de diverse wet- en regelgeving in een paar zinnen uit te leggen aan een derde persoon. Een kanttekening bij deze conclusie is dat de fruittelers die op de hoogte zijn van diverse wet- en regelgeving, de vragenlijst wellicht hebben ingevuld vanuit ondernemersvaardigheden of al op de hoogte waren van wet- en regelgeving door persoonlijke interesse en fruittelers die géén interesse hebben in wet- en regelgeving de vragenlijst daarom niet hebben ingevuld. De resultaten hebben uitgewezen dat fruittelers bekend zijn met de wet- en regelgeving op Europees niveau waarbij de volgorde van bekendheid als volgt is verdeeld:

- I. GLB – Gemeenschappelijk landbouwbeleid (27 van de 34)
- II. Verordening gewasbeschermingsmiddelen (20 van de 34)
- III. Kaderrichtlijn water (12 van de 34)
- IV. Geen enkele (3 van de 34)

Daarnaast hebben fruittelers ook kennis van de wet- en regelgeving op nationaal niveau waarbij de Meststoffenwet het bekendst is, gevolgd door onderstaande wet- en regelgeving:

- I. Meststoffenwet (21 van de 34)
- II. Wet Gewasbeschermingsmiddelen (18 van de 34)
- III. Wet ruimtelijke ordening (15 van de 34)
- IV. Waterwet (9 van de 34)
- V. Activiteitenbesluit Milieubeheer (8 van de 34)
- VI. Activiteitenregeling Milieubeheer (4 van de 34)
- VII. Geen enkele (4 van de 34)

Op basis van de resultaten die naar voren zijn gekomen hoe bekend de respondenten zijn met de omgevingsvisie van de Provincie Gelderland kan geconcludeerd worden dat een ruime meerderheid van 79% hier niet mee bekend is. Over de bekendheid één beleidsniveau lager, het gemeentelijke niveau, kan gesteld worden dat een overduidelijke meerderheid van 91% hiermee bekend is.

5.2. Conclusie deelvraag 2

Wat is er qua jurisprudentie in Nederland bekend over teeltondersteunende voorzieningen in de fruitteelt?

Uit de resultaten van de deskresearch kan geconcludeerd worden dat over een tijdsperiode van 13 jaar weinig jurisprudentie bekend is in Nederland waarbij teeltondersteunende voorzieningen een hoofdrol speelden. Na het toepassen van diverse criteria en het uitsluiten van bepaalde uitspraken zijn er twee uitspraken naar voren gekomen waarbij teeltondersteunende voorzieningen een rol speelde. Een belangrijke conclusie die gesteld kan worden op basis van één van de uitspraken is dat teeltondersteunende voorzieningen als gevolg van neerslagoverschot mogelijk nabijgelegen Natura2000-gebieden significant kunnen verstoren.

5.3. Conclusie deelvraag 3

Hoe kijken de belanghebbenden in de fruitsector naar de wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen?

Op basis van de interviews met diverse partijen in de fruitsector kan geconcludeerd worden dat de diverse belanghebbenden in de fruitsector een wisselend oordeel hebben als het gaat over wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen. Zowel de brancheorganisatie als telers zijn van mening dat er géén eenzijdig beleid is vanuit gemeenten in Rivierenland, terwijl dat voor telers gemakkelijker zou zijn. Er kan gesteld worden dat zij van mening zijn dat binnen de samenwerking tussen de acht gemeenten, die samen Rivierenland vormen en zich profileren als dé fruitgemeente, het mogelijk moet zijn een beleid te vormen dat meer eenduidig is. Het resultaat van gesprekken die zijn gevoerd met een aantal gemeenten is dat gemeenten, ondanks de samenwerking, een wisselend beleid hebben waarbij twee belangrijke redenen zijn genoemd te weten: het bevoegd gezag ligt bij gemeenten afzonderlijk en de inpassing in het landschap wordt in iedere gemeente anders opgevat.

5.4. Conclusie deelvraag 4

Hoe speelt een fruitteler in op veranderende wet- en regelgeving met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen in de komende 5 jaar?

Uit de vragenlijst en het interview is gebleken dat een fruitteler het meest inspeelt op de actualiteiten en in de komende vijf jaar meer bezig te zijn met ontwikkelingen zoals het lezen van artikelen of het volgen van het nieuws. Daarnaast kan geconcludeerd worden dat fruittelers meer contact zoeken met hun commercieel teeltadviseur of boekhouder. Op basis van de verkregen

resultaten kan daarnaast gesteld worden dat fruittelers van mening zijn dat de toenemende wet- en regelgeving de grootste ontwikkeling zal zijn de komende vijf jaar.

5.5. Beantwoording hoofdvraag

Wat zijn de effecten van de huidige wet- en regelgeving voor fruittelers in de regio Rivierenland die gebruik maken van teeltondersteunende voorzieningen?

Afgezien van een lager betrouwbaarheidspercentage dan vooraf berekend, kan op basis van de resultaten geconcludeerd worden dat de effecten van wet- en regelgeving van teeltondersteunende voorzieningen kunnen worden verdeeld in een drietal groepen, te weten: persoonlijk; bedrijfsmatig en financieel. Op persoonlijk vlak zijn de voornaamste effecten: verkleining van het werkplezier; stress en een kostentoeename door het meer benaderen van experts. Daarnaast is het grootste bedrijfsmatige effect voor telers dat zij minder tijd over hebben voor het werk als teler. Tot slot zijn de grootste effecten op financieel vlak als gevolg van wet- en regelgeving: meer financiële lasten en daardoor een daling van het financiële resultaat.

Daarnaast kan geconcludeerd worden dat fruittelers zich bewust zijn van de veranderende wetgeving. Fruittelers stellen dat de wet- en regelgeving meer gaat worden en het effect van die opvatting is dat zij meer bezig zullen zijn met het volgen van actualiteiten en meer contact hebben met hun teeltadviseur of boekhouder.

5.6. Aanbevelingen

Het onderzoek heeft uitgewezen dat fruittelers in Rivierenland meerdere effecten ondervinden als gevolg van de wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen deze kunnen worden opgedeeld in een drietal groepen: persoonlijk; bedrijfsmatig en financieel.

Ondanks dat de vragenlijst een lagere respons heeft gehaald, geeft de uitslag mijns inziens wel een duidelijk beeld. Naar aanleiding van de verkregen resultaten kunnen aanbevelingen worden gedaan, die in onderstaande koppen worden beschreven.

Educatie

Een aanbeveling naar de brancheorganisaties en de Fruit Tech Campus is om te onderzoeken of er onder fruittelers behoefte is aan educatie in de vorm van een cursus of voorlichting. In het geval van een positief resultaat dit ook te organiseren met als doel fruittelers mee te nemen in de komst van de nieuwe wetgeving en de eventuele gevolgen hiervan voor hun bedrijf.

Gelijkwaardig beleid

Aan de gemeenten wordt de aanbeveling gedaan om, ook met de nieuwe Omgevingswet in 2024, te proberen tot een meer gelijkgestemd beleid te komen. Hierbij kunnen partijen als het Fruitpact of brancheorganisaties namens fruittelers een helpende hand bieden. Een meer gelijkwaardig beleid kan voor fruittelers zorgen voor duidelijkheid, en minder uitzoekwerk zeker in het geval van twee of meer verschillende bedrijfslocaties.

Vervolgonderzoek

Een vervolgonderzoek naar dit onderwerp zou over 5 jaar gedaan kunnen worden om te bepalen of het geschetste beeld van fruittelers werkelijkheid is geworden. Tevens zou in de toekomst onderzocht kunnen worden wat het effect van de nieuwe omgevingswet is op teeltondersteunende voorzieningen.

Bibliografie

- ☞ *Activiteitenbesluit milieubeheer*. (2022, september 21). Opgeroepen op februari 10, 2023, van wetten.overheid.nl: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022762/2022-09-21#Hoofdstuk2>
- ☞ *Activiteitenregeling milieubeheer*. (2022, november 5). Opgeroepen op februari 19, 2023, van wetten.overheid.nl: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022830/2022-11-05>
- ☞ *Alles Over Marktonderzoek Steekproefcalculator*. (z.d.). Opgeroepen op maart 5, 2023, van Alles Over Marktonderzoek: <https://allesovermarktonderzoek.nl/steekproef-algemeen/steekproefcalculator/>
- ☞ Baarda, B. (2019). *Dit is onderzoek!* (3e druk ed.). Den Haag: Noordhoff Uitgevers. Opgeroepen op februari 17, 2023
- ☞ *Besluit van de gemeenteraad van de gemeente West Betuwe houdende regels omtrent de zon als teeltondersteunende voorziening en grondgebonden zon*. (2021, februari 25). Opgeroepen op maart 6, 2023, van Overheid.nl: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR654631>
- ☞ Bij besluit van 25 februari 2014 heeft de raad het bestemmingsplan "Buitengebied Leudal" (hierna: het plan) vastgesteld., ECLI:NL:RVS:2015:3507 (Raad van State november 18, 2015). Opgeroepen op april 22, 2023, van <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RVS:2015:3507>
- ☞ Boekhout, P. (2022). *Handboek fruitteelt 2022/23*. Tholen: Uitgeverij P.Boekhout.
- ☞ CBS. (2020, november 11). *Fruitteelt; oogst en teeltoppervlakte appels en peren*. Opgeroepen op februari 1, 2023, van Centraal Bureau voor de Statistiek: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84499NED/table?dl=455ED>
- ☞ CBS. (2021, mei 7). *Fruitteelt open grond en onder glas; teeltoppervlakte, soort fruit*. Opgeroepen op januari 31, 2023, van Centraal Bureau voor de Statistiek: <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/84470NED>
- ☞ CBS. (2022, januari 14). *Landbouw gebruikt minder gewasbeschermingsmiddelen*. Opgeroepen op februari 7, 2023, van Centraal Bureau voor de Statistiek: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/02/landbouw-gebruikt-minder-gewasbeschermingsmiddelen>
- ☞ de Bruijn, M., & van Doornmalen, S. (2014). *Historische atlas van het Rivierenland*. Thoth, Uitgeverij. Opgeroepen op januari 25, 2023, van MijnGelderland.
- ☞ *De Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen (EG)*. (2009, 11 14). Opgeroepen op februari 12, 2023, van Eur-Lex: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1107&from=NL>
- ☞ De Gelderlander. (2017, maart 26). Toename verzekering hagelschade. *De Gelderlander*. Opgeroepen op februari 6, 2023, van <https://www.gelderlander.nl/rivierenland/toename-verzekering-hagelschade-a0fbf156/>
- ☞ de Jonge, H. (2022, juli 29). *Nederlandse blauwe bes doet het goed bij Plus*. Opgeroepen op februari 1, 2023, van Nieuwe Oogst: <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2022/07/29/nederlandse-blauwe-bes-doet-het-goed-bij-plus>
- ☞ Fotocollectie Regionaal Archief Rivierenland. (sd). Hoogstam fruitbomen met rondscharrelende varkens in Tiel (ca. 1940).
- ☞ Fruit Tech Campus. (2023, maart 2). Debat 02-03-2023 | Greenport Gelderland. Gelderland. Opgeroepen op maart 11, 2023, van https://www.youtube.com/watch?v=ST_9oB1aMrl
- ☞ Fruitpact. (2010). *Downloads fruitpact*. Opgeroepen op februari 6, 2023, van Fruitpact: <https://greenport gelderland.nl/app/uploads/sites/2/2022/02/Handreiking-Teeltondersteunende-voorzieningen.pdf>
- ☞ Gemeente Buren. (2014). *Bestemmingsregels kernen Buren*. Opgeroepen op april 3, 2023, van Gemeente Buren: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0214.KOMBP20130001-vg01/r_NL.IMRO.0214.KOMBP20130001-vg01_2.html

- ☞ Gemeente Buren. (2022, juni 14). *Omgevingsvisie*. Opgeroepen op maart 6, 2023, van Gemeente Buren: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0214.BUOmgevingsvisie-OVV1/d_NL.IMRO.0214.BUOmgevingsvisie-OVV1.pdf#Gebied1
- ☞ Gemeente Culemborg. (2014, mei 28). *Bestemmingsregels Buitengebied*. Opgeroepen op februari 15, 2023, van Gemeente Culemborg: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0216.BPBuitengebied-VG02/r_NL.IMRO.0216.BPBuitengebied-VG02_2.html
- ☞ Gemeente Maasdriel. (2019, oktober 13). *Buitengebied herziening 2022, Reparatieplan*. Opgeroepen op februari 17, 2023, van Gemeente Maasdriel: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0263.BP1257-VG01/r_NL.IMRO.0263.BP1257-VG01.html#_3_Agrarisch
- ☞ Gemeente Neder Betuwe. (2013, mei 30). *Buitengebied Dodewaard en Echteld*. Opgeroepen op februari 23, 2023, van Gemeente Neder Betuwe: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1740.bpDOECbuitengebied-onh1/r_NL.IMRO.1740.bpDOECbuitengebied-onh1_0007Agrarischmetwaar.html
- ☞ Gemeente Neder-Betuwe. (2014, april 8). *Buitengebied Kesteren*. Opgeroepen op februari 17, 2023, van Gemeente Neder-Betuwe: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1740.bpKEbuitengebied-onh3/r_NL.IMRO.1740.bpKEbuitengebied-onh3_0004Agrarisch.html
- ☞ Gemeente Neder-Betuwe. (z.d.). *Omgevingsvisie Neder-Betuwe*. Opgeroepen op februari 19, 2023, van Gemeente Neder-Betuwe: <https://mijnomgevingsvisie.nl/wp-content/uploads/2022/06/Omgevingsvisie-NederBetuwe.pdf>
- ☞ Gemeente Tiel. (2019, december 18). *Buitengebied*. Opgeroepen op februari 17, 2023, van Gemeente Tiel: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0281.BP00025-va01/r_NL.IMRO.0281.BP00025-va01.html#_3_Agrarisch
- ☞ Gemeente West Betuwe. (2021, december 21). *Buitengebied 2022*. Opgeroepen op januari 20, 2023, van Gemeente West Betuwe: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1960.BpBuitenGDM2022-VSG1/r_NL.IMRO.1960.BpBuitenGDM2022-VSG1.html#_4_Agrarischmetwaarden-Landschapswaarden
- ☞ Gemeente West Betuwe. (2021, januari). *Omgevingsvisie - Omgevingswet*. Opgeroepen op maart 4, 2023, van Gemeente West Betuwe: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.1960.WBOMgevingsvisie1-VG01/t_NL.IMRO.1960.WBOMgevingsvisie1-VG01.pdf
- ☞ Gemeente West Maas en Waal. (2014, juli 9). *Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels*. Opgeroepen op februari 16, 2023, van Gemeente West Maas en Waal: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0668.BUIWestMenW-BOH1/r_NL.IMRO.0668.BUIWestMenW-BOH1_2.html
- ☞ Gemeente Zaltbommel. (2014, september 14). *5.3 Agrarische bestemmingen en aanduidingen*. Opgeroepen op februari 21, 2023, van Buitengebied Zaltbommel: https://www.planviewer.nl/imro/files/NL.IMRO.0297.BGBBP20130009-VS01/t_NL.IMRO.0297.BGBBP20130009-VS01_5.3.html
- ☞ Gemeente Zaltbommel. (2014, september 17). *Buitengebied Zaltbommel*. Opgeroepen op januari 10, 2023, van https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0297.BGBBP20130009-VS02/r_NL.IMRO.0297.BGBBP20130009-VS02_2.4.html
- ☞ GroentenFruit Huis. (2022). *De Nederlandse groente- en fruitsector*. Opgeroepen op januari 24, 2023, van GroentenFruit Huis: <https://groentenfruihuis.nl/de-sector>
- ☞ LTO Nederland. (2021, maart). *Sectorrapportage voor Fruitteelt*. Opgeroepen op februari 7, 2023, van GLB Pilot: <https://www.glbuitdepraktijk.nl/wp-content/uploads/2021/03/sectorrapportage-fruitteelt.s.pdf>
- ☞ LTO Nederland. (z.d.). *Fruitteelt*. Opgeroepen op januari 31, 2023, van LTO Nederland: <https://www.lto.nl/sector/plant/fruitteelt/>
- ☞ *Meststoffenwet*. (2023, januari 1). Opgeroepen op februari 13, 2023, van [wetten.overheid.nl](https://wetten.overheid.nl/BWBR0019031/2023-01-01#Hoofdstuk1): <https://wetten.overheid.nl/BWBR0019031/2023-01-01#Hoofdstuk1>

- ☞ Mijn Gelderland. (z.d.). *Baron van Brakell, landbouwvernieuwer en sociaal bewogen 'ijsbreker'*. Opgehaald van Mijn Gelderland: <https://mijngelderland.nl/inhoud/specials/het-verhaal-van-gelderland/baron-van-brakell-landbouwvernieuwer-en-sociaal-bewogen-ijsbreker>
- ☞ Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (z.d.). *Activiteitenbesluit en energiebesparing*. Opgeroepen op februari 19, 2023, van InforMil: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/duurzaamheid-energie/energiebesparing/handreiking-erkende-maatregelen-energiebesparing/activiteitenbesluit-energiebesparing/>
- ☞ Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (z.d.). *Meststoffenwet*. Opgeroepen op februari 13, 2023, van Kenniscentrum InfoMil: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/landbouw/mest/handleiding-bewerken/juridisch-kader/3-3-meststoffenwet/>
- ☞ Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (z.d.). *Wat zijn de verschillen tussen type A, B en C bedrijven?* Opgeroepen op februari 9, 2023, van Kenniscentrum InfoMil: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/activiteitenbesluit/activiteitenbesluit/types-inrichting/map/type/verschillen-tussen/#:~:text=Inrichtingen%20type%20A%20zijn%20inrichtingen,vallen%20volledig%20onder%20het%20activiteitenbesluit.>
- ☞ Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit. (2021). *Sectorrapportage voor fruitteelt*. Opgeroepen op januari 25, 2023, van <https://www.glbuitdepraktijk.nl/wp-content/uploads/2021/03/sectorrapportage-fruitteelt.s.pdf>
- ☞ Nederlandse encyclopedie. (z.d.). *juridisch definities*. Opgeroepen op februari 16, 2023, van Nederlandse encyclopedie: <https://www.encyclo.nl/begrip/juridisch>
- ☞ Nederlandse encyclopedie. (z.d.). *Teeltondersteunende voorziening definitie*. Opgeroepen op januari 23, 2023, van Nederlandse encyclopedie: <https://www.encyclo.nl/>
- ☞ Nederlandse Fruittelers Organisatie. (2020, november 17). *Alle oogst- en areaalcijfers op een rij*. Opgeroepen op februari 1, 2023, van Nederlandse Fruittelers Organisatie: <https://www.nfofruit.nl/nieuws/alle-oogst-en-areaalcijfers-op-een-rij/#:~:text=Het%20CBS%20publiceerde%20onlangs%20de,40%20miljoen%20kilo%20meer%20geplukt.>
- ☞ Omgevingsvergunning voor fruitteelt met gebruik van bestrijdingsmiddelen, een beregeningsinstallatie, windhaag en hekwerk., ECLI:NL:RBGEL:2020:965 (Gelderland februari 13, 2020). Opgeroepen op mei 2, 2023, van <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBGEL:2020:965&showbutton=true&keyword=teeltondersteunende%2Bvoorziening&idx=6>
- ☞ Porte, M. d. (2023, april 5). Interview NFO en het beleid van teeltondersteunende voorzieningen. (R. Liestro, Interviewer) Dreumel, Gelderland.
- ☞ Provincie Gelderland. (2021, maart 10). *Toekomst voor de Gelderse boer 2021 - 2023*. Opgeroepen op februari 6, 2023, van Provincie Gelderland: https://media.gelderland.nl/Kadernota_Agrifood_2021_1a5c3087e4.pdf
- ☞ Raad van State. (2015, november 18). *Uitspraak 201404338/1/R1 en 201501595/1/R3*. Opgeroepen op april 19, 2023, van RaadvanState: <https://www.raadvanstate.nl/@101994/201404338-1-r1/>
- ☞ rechtspraak.nl. (2015, november 18). *ECLI:NL:RVS:2015:3507*. Opgeroepen op april 24, 2023, van rechtspraak.nl: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RVS:2015:3507&showbutton=true&keyword=201404338%252f1%252fR1%2Ben%2B201501595%252f1%252fR3&idx=1>
- ☞ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. (2019, maart 11). *Kaderrichtlijn Water (KRW)*. Opgeroepen op februari 27, 2023, van RIVM: <https://www.rivm.nl/kaderrichtlijn-water-krw>
- ☞ Slobbe, R., Stokkers, R., & van Galen, M. (2010). *Omgevingsanalyse voor het programma 'Teelt de grond uit'*. LEI, onderdeel van Wageningen UR, Den Haag. Opgeroepen op januari 31, 2023, van <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/160612>
- ☞ Tetteroo, G. (2023, april 5). Fruittelers en beleid voor teeltondersteunende voorzieningen. (R. Liestro, Interviewer) Geldermalsen, Gelderland.

- ☞ van Osch, P. (2021, juli 16). Peter van Osch over actualisatie handreiking TOV. (G. Nieuws, Interviewer) Opgeroepen op januari 30, 2023, van <https://www.groentennieuws.nl/article/9339908/peter-van-osch-over-actualisatie-handreiking-tov/>
- ☞ van Rijswijk, C. (2021, november 4). *Vijf hot topics in zachtfruit*. Opgeroepen op februari 1, 2023, van Rabobank: <https://www.rabobank.nl/kennis/s011200237-vijf-hot-topics-in-zachtfruit>
- ☞ *Verordening (EG) Nr. 1107/2009 Van het Europees Parlement en de Raad*. (2009, oktober 21). Opgeroepen op februari 26, 2023, van EUR-Lex: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1107&from=NL>
- ☞ Vrouwerrff, J. v. (2023, april 6). Interview beleid teeltondersteunende voorzieningen gemeente West Betuwe. (R. Liestro, Interviewer) Geldermalsen, Gelderland.
- ☞ WUR. (2022, december 19). *Aantal fruitbedrijven daalt verder*. Opgeroepen op februari 1, 2023, van Wageningen University & Research: <https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2290&themaID=2272&indicatorID=2100§orID=2237>
- ☞ WUR. (z.d.). *Suzuki-fruitvlieg - wat kunnen fruittelers ertegen doen?* Opgeroepen op februari 24, 2023, van Wageningen University & Research: <https://www.wur.nl/nl/artikel/suzuki-fruitvlieg.htm>

Bijlage I. Vormen van Teeltondersteunende voorzieningen

1. Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen

1.1. Acryldoeken, afdekfolies en vlakveldfolies

Deze vormen van teeltondersteunende voorzieningen worden in de fruitteelt toegepast om de oogst te vervroegen, ter voorkoming van vorst- of windschade en om aantasting door plagen te voorkomen. Tabel 2 toont de diverse aspecten van acryldoek, afdekfolie en vlakveldfolie. In tegenstelling tot andere afdekfolies is bij de toepassing van acryldoek nog luchtuitwisseling mogelijk, en kan er regenwater doordringen.

Tabel 2: aspecten acryldoek, afdekfolie en vlakveldfolie

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Acryldoek	Vollegrondsgroenten (o.a. broccoli, prei en andijvie)	< 80 cm	Open	Tijdelijk	Transparant acryl/ gaasdoek	Ja
Afdekfolie	Aardbeien	< 80 cm	Gesloten	Tijdelijk	Plastic	Nee
Vlakveldfolie	Vollegrondsgroente (o.a. wortel en asperge)	< 80 cm	Gesloten	Tijdelijk	Plastic	Gedeeltelijk

1.2. Vraatnetten en insectengaas

Om te voorkomen dat dieren zoals vogels en konijnen de gewassen aantasten wordt er in de fruitsector gebruik gemaakt van vraatnetten. Gewassen worden met insectengaas beschermt tegen diverse vliegende insecten. Een overzicht van de aspecten van vraatnetten en insectengaas is in tabel 3 weergegeven.

Tabel 3: aspecten vraatnetten en insectengaas

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Vraatnetten	Kleinfruit Pit- en steenvruchten	< 1.50 m	Open	Tijdelijk	Netten	Ja
Insectengaas		> 80cm	Open		Transparant acryl/ gaasdoek	Ja

1.3. Lage tunnels

Lage tunnels in de fruitteelt bestaan uit halfronde bogen waarover plastic of een gaasdoek wordt gespannen, en zijn tot ongeveer 50 cm hoog. In tabel 4 is een overzicht van de aspecten van lage tunnels weergegeven.

Tabel 4: aspecten lage tunnels

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Lage tunnels	Aardbeien	< 80 m	Gesloten	Tijdelijk	Bogen van staal of kunststof. Folie van plastic of gaasdoek	Nee

1.4. Wandelkappen

Menstoegankelijke wandelkappen worden veelal gebruikt bij de teelt van aardbeien en bloemen. Deze kappen hebben een hoogte van minimaal 2 tot 2,5 m in verband met teelt- en oogsthandelingen. Een overzicht van de aspecten van wandelkappen is weergegeven in tabel 5. Bij de teelt in de volle grond is een roulatieschema nodig waardoor deze kappen als het ware over het veld wandelen en daarom een tijdelijk karakter hebben.

Tabel 5: aspecten wandelkappen

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Wandelkappen	Aardbeien	> 2 m	Gesloten	Tijdelijk	Plastic	Nee

1.5. Schaduwhallen- of netten

Voor het creëren van schaduw wordt in de boomteelt en bloementeelt gebruik gemaakt van schaduwhallen- of hallen. Schaduwhallen hebben een gesloten zijkant. Deze schaduwhallen- of netten zijn voor het afharden van producten en voor bescherming tegen de scherpe zon. Tabel 6 laat een overzicht van de aspecten van schaduwhallen- of netten zien.

Tabel 6: aspecten schaduwhallen- of netten

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent / tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Schaduwhallen – of netten	Bloementeelt en boomteelt	> 2 m	Open	Tijdelijk	Fijne netten/ horren	Ja

1.6. Regenkappen en windnetten

Regenkappen zijn veelal permanent, en worden na de beschermingsperiode (bloei resp. oogst) verwijderd. De regenkappen worden in beperkte periodes van een aantal weken, in het voorjaar en de zomer, toegepast in de fruitsector. Belangrijk bij regenkappen is dat deze minimaal 0,5 m hoger zijn dan de gewassen. Gelijk aan de omvang van de boomgaard is de omvang van de regenkappen. Windnetten bestaan uit een verticale wand waartegen netten zijn geplaatst. Een overzicht van de aspecten van regenkappen en windnetten is weergegeven in tabel 7. De constructie van regenkappen is meestal permanent, terwijl de overkapping na de beschermingsperiode wordt verwijderd.

Tabel 7: aspecten regenkappen

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Regenkappen	Kleinfruit, pit- en steenfruit, kersen	> 2 m	Halfopen	Tijdelijk en permanent	Plastic	Half
Windnetten	Diverse	> 2 m	Open	Tijdelijk	Fijne netten	Nee

1.7. Hagelnetten

Hagelnetten worden in de fruitsector ingezet om de gewassen te beschermen tegen hagelschade. Een betere lichtverdeling onder het net wordt gerealiseerd door een minimale nokhoogte van vier meter. Met staalkabels worden de palen van dit systeem in zowel de lengte als de breedte met elkaar verbonden. Wanneer de regelgeving het niet toelaat worden de hagelnetten zonder constructie over het gewas gespannen. De aspecten van hagelnetten zijn weergegeven in tabel 8.

Tabel 8: aspecten hagelnetten

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Hagelnetten	Kleinfruit, pit- en steenfruit	> 4 m	Open	Tijdelijk	Netten	Ja

1.8. Schermhallen

Schermhallen bieden bescherming tegen zowel de zon als de wind. Deze voorziening werd 10 jaar geleden nog niet veel toegepast, maar om een goede kwaliteit te kunnen waarborgen is deze voorziening steeds belangrijker geworden. Tabel 9 toont de aspecten van schermhallen. Afhankelijk van de omvang en de hoogte van het product wordt de oppervlakte en de hoogte bepaald.

Tabel 9: aspecten schermhallen

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Schermhallen	Diverse	> 2 m	Open	Tijdelijk	Fijne netten	Nee

1.9. Gesloten systemen met hagelnetten of regenkappen

Deze vorm van teeltondersteunende voorzieningen wordt ingezet om schadelijke insecten te weren uit de fruitteelt. Met name in de teelt van pruimen, aardbeien, frambozen en kleinfruit is, mede door de komst van de Suzuki-fruitvlieg, deze voorziening populair. Met het aanbrengen van zijwanden veelal gemaakt van fijne netten of gaas, ontstaat er een barrière tegen het invliegen van de volwassen Suzuki-fruitvlieg. Een gesloten systeem wordt gecreëerd door het insectengaas aan te laten sluiten op de regenkappen. De aspecten van een gesloten systeem zijn weergegeven in tabel 10.

Tabel 10: aspecten gesloten systemen

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Gesloten systeem	Pruimen, aardbeien, frambozen en kleinfruit	> 4 m	Gesloten	Beide	Fijne netten	Deels

2. Permanente teeltondersteunende voorzieningen

2.1. Containervelden/ trayvelden

Deze vorm van teeltondersteunende voorziening wordt veelal toegepast in de fruitteelt (frambozen en aardbeien), vaste plantenteelt en de boomteelt. Bij een containerteelt staan er potjes op een verharde ondergrond van beton, asfalt of een anti-worteldoek. Vanwege de logistiek ligt tussen de verhardingen een groenstrook. In tabel 11 zijn de aspecten van het containerveld weergegeven. Voordelen van containervelden zijn: minder ziektes; onkruidbeperking; arbeidsomstandigheden en de mogelijkheid om water en meststoffen te recirculeren.

Tabel 11: aspecten containervelden

	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Onomkeerbare containervelden op niet-opneembare/ gesloten verharding	< 80 m Planten zijn > 80 cm	Gesloten	Permanent	Beton	Nee
Omkeerbare containervelden van antiworteldoek met daartussen opneembare of open verhardingen	< 80 m Planten zijn > 80 cm	Gesloten	Permanent	Zwart antiworteldoek met open verharding	Ja

2.2. Goten- en/of stellingteelt i.c.m. regenkappen

Om arbeids- en teelttechnische redenen worden in de aardbeienteelt bakken of goten op werkhoogte in stellingen gehangen. Deze stellingen kunnen ook voorzien worden van regenkappen. Doordat er sprake is van een substraatteelt, is er bij deze teeltondersteunende voorziening geen vruchtwisseling nodig. Vanwege de plukhoogte is de stelling veelal 1,5 tot 2 m hoog. De totale hoogte varieert tussen de 3,5 en 4 m hoog. De constructie van deze teeltondersteunende voorziening blijft meestal staan, terwijl het plastic na het groeiseizoen wordt verwijderd. Tabel 12 geeft de aspecten van goten- en/of stellingteelt weer.

Tabel 12: aspecten goten- en/of stellingteelt

	Teelt	Hoogte	Open/ gesloten	Permanent/ tijdelijk	Materiaal	Waterdoorlatend
Goten- en/of stellingteelt	Aardbeien	> 2 m	Beide	Beide	Plastic, hout, staal	Regenkappen niet

3. Overige teeltondersteunende voorzieningen

3.1. Steunmateriaal bomen en fruit

Bij de teelt van fruit en bomen wordt veelal gebruik gemaakt van steunmateriaal, dit heeft als doel de jonge aangeplante bomen en planten te verstevigen en te ondersteunen. Jonge planten hebben nog onvoldoende wortels waardoor ze extra kwetsbaar zijn bij onder andere harde wind, en de wortels slaan beter aan. Steunmateriaal kan in diverse vormen worden toegepast, te weten:

- ≈ Bamboestokken
- ≈ Betonpalen met en zonder bamboe- of houtstokken
- ≈ Hardhoutstokken
- ≈ Geceosoteerde palen

De constructie is alleen zichtbaar op het moment dat de planten nog jong, klein en kwetsbaar zijn. Naarmate de planten groter en ouder worden, verdwijnen deze constructies.

3.2. Teeltondersteunende kassen

De teeltondersteunende kas is een teeltondersteunende voorziening die dient voor de productie van gewassen in geconditioneerde klimaatomstandigheden. De teeltondersteunende kas bestaat uit een glazen, of ander luchtdoorlatend materiaal, wand en dek. Onder een kas wordt verstaan: permanente tunnel- of boogkassen die hoger zijn dan 1,5 m.

Bijlage 2. Gemeentelijke regels ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen

Tabel 13: Regels per gemeente in Rivierenland m.b.t. teeltondersteunende voorzieningen

	Gemeente Buren ⁷⁴	Gemeente Culemborg ⁷⁵	Gemeente Maasdriel ⁷⁶
Bestemmingsplan	Reparatieplan buitengebied 2012	Buitengebied Culemborg	Buitengebied herziening 2022, Reparatieplan
Status	Onherroepelijk 21 januari 2014	Onherroepelijk 28 mei 2014	Vastgesteld – geheel in werking 13 oktober 2022
IMRO-idn	NL.IMRO.0214.BUIBP20120013-vg02	NL. IMRO.0216.BPBuitengebied-VG02	NL. IMRO.0263.BP1257-VG01
Definitie TOV volgens gemeente			Teeltondersteunende voorzieningen: Gebouwde of aangelegde voorzieningen in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten wordt gebruikt om de volgende doelen na te streven: • Verbetering van de productie, onder meer door teeltvervroeging en -verlating, terugdringing van onkruidgroei en beperking van vraatschade; • Verbetering van de arbeidsomstandigheden, onder meer door gewassen verhoogd te telen en door gebruik te maken van teelttafels; Bereiken van positieve effecten op milieu en water (bodembescherming, terugdringen onkruidbestrijding, effectief omgaan met water)
Onderscheidt in TOV's			Lage tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen • Teeltondersteunende voorzieningen tot en met 1,5 m hoogte ter voldoening aan een tijdelijke teeltbehoefte met een maximum van 7 maanden. Waaronder in ieder geval folies, lage tunnels en insectengaas zijn begrepen; Lage permanente teeltondersteunende voorzieningen • Teeltondersteunende voorzieningen tot en met 1,5 m hoogte ter voldoening aan een jaarrond behoefte (een behoefte van meer dan 7 maanden per jaar). Waaronder in ieder geval containerteelt en boompalen zijn begrepen; Hoge tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen • Teeltondersteunende voorzieningen tot een hoogte van maximaal 6 m ter voldoening aan een tijdelijke teeltbehoefte met een maximum van 7 maanden al dan niet bestaande uit een permanente constructie waar tijdelijke netten overheen geplaatst kunnen worden. Hieronder zijn in ieder geval begrepen: wandel- en regenkapten, menstoegankelijke

⁷⁴ (Gemeente Buren, 2014)

⁷⁵ (Gemeente Culemborg, 2014)

⁷⁶ (Gemeente Maasdriel, 2019)

			tunnels en hagelnetten, vraatnetten en boomteelthekken; Hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen Teeltondersteunende voorzieningen tot een hoogte van maximaal 6 m ter voldoening aan een jaarrond behoefte (een behoefte van meer dan 7 maanden per jaar). Hieronder zijn in ieder geval begrepen: stellingenteelt/stellages met kappen, tafels/bakken in stellingen (bakken in stellingen) en teeltondersteunende kassen.
Bouwwerken			
Artikel 3 Bouwregels binnen het bouwvlak	Artikel 3 agrarisch Op de gronden met de bestemming "Agrarisch", voor zover dit betreft de bouwvlakken, mogen uitsluitend worden gebouwd: - Bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de bestemming. - Voor gebouwen geldt dat de afstand tot de perceelsgrens niet minder mag bedragen dan 5 m	Artikel 3 Agrarisch met waarden - Landschap 1 Voor teeltondersteunende voorzieningen geldt het volgende: - Permanente teeltondersteunende voorzieningen zijn uitsluitend toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'bouwvlak'; - Lage tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen (bouwwerken, geen gebouwen zijnde, alsmede werken en werkzaamheden) zijn zowel ter plaatse van de aanduiding 'bouwvlak' als daarbuiten toegestaan; - Hoge tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'bouwvlak' toegestaan; - Overige teeltondersteunende voorzieningen zijn uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'bouwvlak' toegestaan, alsmede buiten de aanduiding 'bouwvlak' na verlening van omgevingsvergunning als opgenomen in 3.4.6.	Artikel 3 agrarisch Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 3.2 sublid 3.2.3 ten behoeve van het realiseren van hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen binnen het bouwvlak, met dien verstande dat uitsluitend de volgende voorzieningen toegestaan mogen worden: - Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen tot maximaal 1.500 m²; - Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen tot maximaal 2.500 m² bij boomteelt. - De voorziening ten dienste staat van een actief fruitteelt- of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij; - De teeltondersteunende voorzieningen noodzakelijk zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering.
Artikel 3 Bouwregels buiten het bouwvlak	Artikel 3 – agrarisch Op de gronden met de bestemming "Agrarisch", voor zover gelegen buiten de bouwvlakken, mogen uitsluitend worden gebouwd: - Niet-permanente teeltondersteunende voorzieningen zoals kunststof tunnels en overkappingen, met dien verstande dat indien een perceel op de verbeelding is voorzien van de aanduiding "-sa-te = specifieke vorm van agrarisch uitgesloten - teeltondersteunende voorzieningen", op dat perceel geen niet-permanente teeltondersteunende voorzieningen zoals kunststof tunnels en overkappingen zijn toegestaan; - Overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de bestemming. - Bij de bouw van de in artikel 3 lid 2.2.1 sub a bedoelde	Artikel 3 Agrarisch met waarden - Landschap 1 Buiten de aanduiding bouwvlak: - Uitsluitend de onderstaande teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan: - Lage tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan met een maximale bouwhoogte van 1,5 m. Omgevingsvergunning hoge tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in 3.2.8 onder b, alsmede van het bepaalde in 3.1.2 onder e teneinde bouwwerken in de vorm van hoge tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen te kunnen toestaan buiten de aanduiding 'bouwvlak', een en ander mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:	Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 3.2 sublid 3.2.3 ten behoeve van het realiseren van lage tijdelijke, hoge tijdelijke, lage permanente, en hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak, met dien verstande dat: - Voor het realiseren van lage permanente teeltondersteunende voorzieningen geldt dat: - De gezamenlijke oppervlakte van teeltondersteunende voorzieningen niet meer mag bedragen dan 4 ha, met dien verstande dat: hagelnetten en vraatnetten hiervan zijn uitgezonderd; - Voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen zijn niet toegestaan; - Voor het realiseren van hoge tijdelijke en hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen geldt dat:

	teeltondersteunende voorzieningen mag de hoogte niet meer bedragen dan 6 m. • Bij de bouw van de in artikel 3 lid 2.2.1 sub c bedoelde overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, dienen de volgende bepalingen in acht genomen te worden: ◦ de oppervlakte mag niet meer bedragen dan 10 m²; ◦ de hoogte mag niet meer bedragen dan 2,5 m.	1. De bouwhoogte van de hoge teeltondersteunende voorzieningen bedraagt maximaal 3 m; 2. De teeltondersteunende voorzieningen dienen noodzakelijk te zijn voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering; 3. Er vindt geen onevenredige aantasting plaats van in de omgeving aanwezige functies en de waarden als beschreven in 3.1; 4. Er vindt geen onevenredige aantasting plaats van de belangen van eigenaren en gebruikers van omliggende gronden.	• De gezamenlijke oppervlakte van teeltondersteunende voorzieningen niet meer mag bedragen dan 4 ha, met dien verstande dat hagelnetten en vraatnetten hiervan zijn uitgezonderd; • Teeltondersteunend glas, teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen, wandelkappen, regenkappen en boogtunnels niet zijn toegestaan, met dien verstande dat wandelkappen wel zijn toegestaan mits daarbij sprake is van een grondgebonden teelt; 3. De voorziening ten dienste staat van een actief fruitteelt- of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij, in het bijbehorende, aansluitende bouwvlak; 4. De teeltondersteunende voorzieningen uitsluitend direct aansluitend aan het bouwvlak zijn toegestaan, met dien verstande dat tussen het bouwvlak en de gronden een weg en/of watergang aanwezig mag zijn 5. De afstand tot een hindergevoelig object van derden niet minder dan 50 m mag bedragen; 6. De teeltondersteunende voorzieningen noodzakelijk zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering; 7. Het landschap, de waterhuishouding en de omliggende functies niet in onevenredige mate worden belemmerd dan wel aangetast.
Artikel 4 Bouwregels binnen het bouwvlak		Artikel 4 Agrarisch met waarden - Landschap 2 Permanente en tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn uitsluitend toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'bouwvlak'.	Artikel 4 – agrarisch met waarden Voor het bouwen van teeltondersteunende voorzieningen geldt dat: 1. Teeltondersteunende voorzieningen binnen het bouwvlak zijn toegestaan, met uitzondering van teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen; In afwijking van het bepaalde onder h.1 en h.2 zijn binnen het bouwvlak hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen' toegestaan; Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 4.2 sublid 4.2.3 ten behoeve van het realiseren van hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen binnen het bouwvlak, met dien verstande dat uitsluitend de volgende voorzieningen toegestaan mogen worden:

			1. Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen tot maximaal 1.500 m²; 2. Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen tot maximaal 2.500 m² bij boomteelt. 3. De voorziening ten dienste staat van een actief fruitteelt- of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij; De teeltondersteunende voorzieningen noodzakelijk zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering.
Artikel 4 Bouwregels buiten het bouwvlak		Artikel 4 Agrarisch met waarden - Landschap 2 Buiten de aanduiding bouwvlak Teeltondersteunende voorzieningen zijn niet toegestaan;	Artikel 4 – agrarisch met waarden In afwijking van het bepaalde onder a buiten het bouwvlak uitsluitend lage tijdelijke, hoge tijdelijke en lage permanente teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan, met dien verstande dat: 1. De lage tijdelijke, hoge tijdelijke en lage permanente teeltondersteunende voorzieningen uitsluitend direct aansluitend aan het bouwvlak zijn toegestaan, dan wel dat de afstand tot het bouwvlak niet meer mag bedragen dan 50 m, met dien verstande dat tussen het bouwvlak en de gronden een erftoegangsweg en/of watergang aanwezig mag zijn, voor zover deze wegen en/of watergangen niet openbaar toegankelijk zijn; 2. De oppervlakte van de lage tijdelijke, hoge tijdelijke en lage permanente teeltondersteunende voorzieningen niet meer mag bedragen dan 2 ha, met dien verstande dat hagelnetten en vraatnetten hiervan zijn uitgezonderd; 3. De afstand tot (bedrijfs)woningen inclusief tuinen en erven, sport- en recreatievoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen minimaal 50 m bedraagt; Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in 4.2 sublid 4.2.3 ten behoeve van het realiseren van lage tijdelijke, hoge tijdelijke, lage permanente en hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak, met dien verstande dat: 1. Voor het realiseren van lage permanente teeltondersteunende voorzieningen geldt dat: • De gezamenlijke oppervlakte van teeltondersteunende voorzieningen, zowel binnen als buiten het bouwvlak, niet meer mag bedragen dan 4 ha; • De oppervlakte van containervelden niet meer mag bedragen dan 4 ha;

			- Voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen zijn niet toegestaan; 2. Voor het realiseren van hoge tijdelijke en hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen geldt dat: - Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 4.2 sublid 4.2.3 ten behoeve van het realiseren van lage tijdelijke, hoge tijdelijke, lage permanente en hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak, met dien verstande dat: - Teeltondersteunend glas, teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen, wandelkappen, regenkappen en boogtunnels niet zijn toegestaan, met dien verstande dat wandelkappen wel zijn toegestaan mits daarbij sprake is van een grondgebonden teelt; 3. De voorziening ten dienste staat van een actief fruitteelt- of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij, in het bijbehorende, aansluitende bouwvlak; 4. De teeltondersteunende voorzieningen uitsluitend direct aansluitend aan het bouwvlak zijn toegestaan, met dien verstande dat tussen het bouwvlak en de gronden een weg en/of watergang aanwezig mag zijn; 5. De afstand tot een hindergevoelig object van derden niet minder dan 50 m mag bedragen; 6. De teeltondersteunende voorzieningen noodzakelijk zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering; Het landschap, de waterhuishouding en de omliggende functies niet in onevenredige mate worden belemmerd dan wel aangetast.
Artikel 5 Bouwregels binnen het bouwvlak	Artikel 5 Agrarisch met waarden - Linge-uiterwaardgebied Op gronden met de bestemming "Agrarisch met waarden - Linge-uiterwaardgebied" mogen uitsluitend worden gebouwd: 1. Niet-permanente teeltondersteunende voorzieningen zoals kunststof tunnels en overkappingen; 2. Overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de bestemming Voor het bouwen van de in artikel 5 lid 2.1 sub a bedoelde teeltondersteunende voorzieningen mag de bouwhoogte niet meer bedragen dan 6 m.	Artikel 5 Agrarisch met waarden - Natuur en landschap Permanente en tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn uitsluitend toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'bouwvlak'.	

Artikel 5 Bouwregels buiten het bouwvlak		Artikel 5 Agrarisch met waarden - Natuur en landschap Buiten de aanduiding bouwvlak Teeltondersteunende voorzieningen zijn niet toegestaan;	
Artikel 6 Bouwregels binnen het bouwvlak			
Artikel 6 Bouwregels buiten het bouwvlak	Artikel 6 Agrarisch met waarden – Oeverwalgebied Op de gronden met de bestemming "Agrarisch met waarden - Oeverwalgebied", voor zover gelegen buiten de bouwvlakken, mogen uitsluitend worden gebouwd: 1. Niet-permanente teeltondersteunende voorzieningen zoals kunststoftunnels en overkappingen, met dien verstande dat indien een perceel op de verbeelding is voorzien van de aanduiding "-sa-te = specifieke vorm van agrarisch uitgesloten - teeltondersteunende voorzieningen", op dat perceel geen niet-permanente teeltondersteunende voorzieningen zoals kunststoftunnels en overkappingen zijn toegestaan; 2. Overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de bestemming. Voor het bouwen van de in artikel 6 lid 2.2 sub a bedoelde teeltondersteunende voorzieningen mag de bouwhoogte niet meer bedragen dan 6 m.		
Artikel 7 Bouwregels binnen het bouwvlak			
Artikel 7 Bouwregels buiten het bouwvlak			
Teeltondersteunende kassen			Teeltondersteunende voorzieningen in de verschijningsvorm van kassen niet zijn toegestaan;
Boomgaarden			
Strijdig gebruik		In aanvulling op het bepaalde van artikel 2.1 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wordt onder gebruik strijdig met de bestemming in ieder geval begrepen gebruik van gronden en/of opstellen voor: Teeltondersteunende voorzieningen buiten de aanduiding 'bouwvlak';	Onder gebruik in strijd met deze bestemming wordt in ieder geval verstaan: Het plaatsen van kassen alsmede het buiten bouwvlakken aanbrengen van teeltondersteunende voorzieningen;

	Gemeente Neder Betuwe ⁷⁷	Gemeente Neder Betuwe ⁷⁸	Gemeente Tiel ⁷⁹
Bestemmingsplan	Buitengebied Kesteren	Buitengebied Dodewaard en Echteld	Buitengebied Gemeente Tiel
Status	Onherroepelijk 08 april 2014	Onherroepelijk 30 mei 2013	Onherroepelijk vastgesteld 18 december 2019
IMRO-idn	NL.IMRO.1740.bpKEbuitengebied-onh3	NL.IMRO.1740.bpDOECbuitengebied-onh1	NL.IMRO.0281.BP00025-va01
Definitie TOV volgens gemeente			
Onderscheidt in TOV's			Teeltondersteunende kas Een agrarisch bedrijfsgebouw waarvan de wanden en het dak voornamelijk bestaan uit glas of een ander lichtdoorlatend materiaal en dat dient voor de productie van gewassen onder geconditioneerd klimaatomstandigheden. Teeltondersteunende voorzieningen, niet zijnde kassen Voorzieningen die toegepast worden om de teelt van groente, fruit, bomen of potplanten te bevorderen en te beschermen, niet zijnde teeltondersteunende kassen, welke als volgt kunnen worden onderscheiden: 1. <i>Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen</i> Teeltondersteunende voorzieningen ter voldoening aan een tijdelijke teeltbehoefte. Hieronder zijn in ieder geval begrepen: afdekfolies en acryldoek, vlakveldsfolie, vraatnetten, lage tunnels (tot ca. 50 cm), wandelkappen, schaduwhallen- of netten, hagelnetten en regenkappen; 2. <i>Permanente teeltondersteunende voorzieningen</i> Teeltondersteunende voorzieningen ter voldoening van een jaarrondbehoefte. Hieronder zijn in ieder geval begrepen: containervelden en bakken op stellingen.
Bouwwerken			
Artikel 3 Bouwregels binnen het bouwvlak	Artikel 3 – agrarisch Op de binnen deze bestemming bedoelde gronden, voor zover niet ter plaatse van een bouwvlak, mogen uitsluitend worden gebouwd: 1. Niet-permanente teeltondersteunende voorzieningen zoals hagelnetten en 2. Kunststof tunnels en -overkappingen; 3. Overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de bestemming. 3.2.8 bouwhoogte Bij de bouw van de in lid 3.2.7 sub a bedoelde hagelnetten mag de bouwhoogte niet meer bedragen dan 6 m en bij de bouw van de in lid 3.2.7 sub a bedoelde tunnels en overkappingen mag de bouwhoogte niet meer bedragen dan 4 m	Artikel 3 – agrarisch Op de gronden met de bestemming Agrarisch, voor zover niet ter plaatse van een bouwvlak, mogen uitsluitend worden gebouwd: 1. Niet-permanente teeltondersteunende voorzieningen zoals hagelnetten waarvan de bouwhoogte niet meer mag bedragen dan 6 m en kunststof tunnels en -overkappingen waarvan de bouwhoogte niet meer mag bedragen dan 4 m; 2. Overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de bestemming, waarbij de volgende bepalingen in acht dienen te worden genomen: • De oppervlakte mag niet meer bedragen dan 10 m²;	Artikel 3 – agrarisch Voor het bouwen van teeltondersteunende voorzieningen, niet zijnde kassen of teeltondersteunende kassen geldt dat: Binnen het bouwvlak permanente en tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan, met dien verstande dat 1. De bouwhoogte van hagelnetten niet meer dan 6 m mag bedragen; 2. De bouwhoogte van regenkappen niet meer dan 4,5 m mag bedragen; 3. De bouwhoogte van overige teeltondersteunende voorzieningen niet meer dan 3 m mag bedragen; In afwijking van het bepaalde onder a uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch- teelt op stellingen' bakken

⁷⁷ (Gemeente Neder-Betuwe, 2014)

⁷⁸ (Gemeente Neder Betuwe, 2013)

⁷⁹ (Gemeente Tiel, 2019)

Artikel 3 Bouwregels buiten het bouwvlak		De bouwhoogte mag niet meer bedragen dan 2,5 m.	op stellingen buiten het bouwvlak zijn toegestaan; Artikel 3 – agrarisch In afwijking van het bepaalde onder a buiten het bouwvlak tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan, met dien verstande dat: 1. Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen mogen opgericht worden in de periode 1 maart t/m 30 november voor een maximale duur van 7 maanden met dien verstande dat verankerde palen en constructies ten behoeve van teeltondersteunende systemen het hele jaar aanwezig mogen zijn; 2. De bouwhoogte van hagelnetten niet meer dan 6 m mag bedragen; 3. De bouwhoogte van regenkappen niet meer dan 4,5 m mag bedragen; 4. De bouwhoogte van overige teeltondersteunende voorzieningen niet meer dan 3 m mag bedragen; 5. Ter plaatse van de aanduidingen 'overige zone - rivieren-en uiterwaarden' en 'overige zone - stedelijk uitloopgebied' de oppervlakte van de tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen niet meer dan 2 ha mag bedragen; 6. Ter plaatse van de aanduidingen 'overige zone - rivieren-en uiterwaarden' en 'overige zone - stedelijk uitloopgebied' de afstand van de tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen tot (bedrijfs)woningen van derden inclusief tuinen en erven, recreatievoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen minimaal 50 m bedraagt. Afwijken van de bouwregels Grotere oppervlakte teeltondersteunende voorzieningen, niet zijnde kassen 1. Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 3.2.6 ten behoeve van het bouwen van tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak. 2. Een omgevingsvergunning als bedoeld onder a. Wordt slechts verleend indien: • De voorziening ten dienste staat van een actief fruitteelt- of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij; • Ter plaatse van de aanduidingen 'overige zone - rivieren-en uiterwaarden' en 'overige zone - stedelijk uitloopgebied' de oppervlakte van de tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen niet meer dan 4 ha bedraagt;
--	--	---	--

			• Ter plaatse van de aanduidingen 'overige zone - rivieren- en uiterwaarden' en 'overige zone - stedelijk uitloopgebied' de afstand van de teeltondersteunende voorzieningen tot (bedrijfs)woningen van derden inclusief tuinen en erven, recreatievoorzieningen en maatschappelijke voorzieningen minimaal 50 m bedraagt; • De teeltondersteunende voorzieningen noodzakelijk zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering; Het landschap, de waterhuishouding en de omliggende functies niet in
Artikel 4 Bouwregels binnen het bouwvlak			
Artikel 4 Bouwregels buiten het bouwvlak			
Artikel 5 Bouwregels binnen het bouwvlak			
Artikel 5 Bouwregels buiten het bouwvlak			
Artikel 6 Bouwregels binnen het bouwvlak		Artikel 6 - Agrarisch met waarden – 2 Op de gronden met de bestemming Agrarisch met waarden - 2 , voor zover niet ter plaatse van een bouwvlak, mogen uitsluitend worden gebouwd: 1. Niet-permanente teeltondersteunende voorzieningen zoals hagelnetten waarvan de bouwhoogte niet meer mag bedragen dan 6 m en kunstoftunnels en – overkappingen waarvan de bouwhoogte niet meer mag bedragen dan 4 m; 2. Overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde, ten behoeve van de bestemming, waarbij de volgende bepalingen in acht dienen te worden genomen: • De oppervlakte mag niet meer bedragen dan 10 m²; • De bouwhoogte mag niet meer bedragen dan 2,5 m.	
Artikel 6 Bouwregels buiten het bouwvlak			
Artikel 7 Bouwregels binnen het bouwvlak			
Artikel 7 Bouwregels buiten het bouwvlak			
Teeltondersteunende kassen			Voor het bouwen van teeltondersteunende kassen geldt dat: 1. Teeltondersteunende kassen uitsluitend binnen het bouwvlak zijn toegestaan; 2. De afstand van bedrijfsgebouwen tot de voorgevellijn van de bedrijfswoning niet minder dan 3 m mag bedragen. In het geval geen bedrijfswoning aanwezig is,

			mag de afstand van bedrijfsgebouwen tot de as van de weg niet minder bedragen dan 18 m; - De oppervlakte aan teeltondersteunende kassen niet meer dan 1.000 m² mag bedragen; - De goothoogte niet meer dan 6 m mag bedragen. - De bouwhoogte niet meer dan 7 m mag bedragen. Afwijken van de bouwregels Grotere oppervlakte teeltondersteunende kassen - Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 3.2.5 ten behoeve van - De bouw van teeltondersteunende kassen tot een maximale oppervlakte van 1.500 m²; - De bouw van teeltondersteunende kassen ten behoeve van boomteelt tot een maximale oppervlakte van 2.500 m². - Een omgevingsvergunning als bedoeld onder a. Wordt slechts verleend indien: - De kassen ten dienste staan van een actief fruitteelt- of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij; - De teeltondersteunende kassen direct aansluitend aan het bouwvlak zijn gesitueerd, dan wel dat de afstand tot het bouwvlak niet meer dan 50 m bedraagt, met dien verstande dat tussen het bouwvlak en de gronden een erftoegangsweg en/of watergang aanwezig mag zijn, voor zover deze wegen en/of watergangen niet openbaar toegankelijk zijn; - De afstand tot percelen van derden niet minder dan 50 m bedraagt; - De teeltondersteunende kassen noodzakelijk zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering; Het landschap, de waterhuishouding en de omliggende functies niet in onevenredige mate worden belemmerd dan wel aangetast.
Boomgaarden			
Strijdig gebruik			
	Gemeente West Betuwe⁸⁰	Gemeente West Maas en Waal⁸¹	Gemeente Zaltbommel⁸²
Bestemmingsplan	Buitengebied 2022	Buitengebied West Maas en Waal	Buitengebied Zaltbommel
Status	Deels in werking, vastgesteld 21 december 2021	Onherroepelijk 09 juli 2014	Onherroepelijk 17 september 2014
IMRO-idn	NL.IMRO.1960.BpBuitenGDM2022-VSG1	NL.IMRO.0668.BUIWestMenW-BOH1	NL.IMRO.0297.BGBBP20130009-VS02
Definitie TOV volgens gemeente	Maatregelen ter bescherming, vervroeging of verlenging van de oogst van vollegrondsteeltproducten, alsmede in voorkomende gevallen tot bescherming van de omgeving tegen		

⁸⁰ (Gemeente West Betuwe, 2021)

⁸¹ (Gemeente West Maas en Waal, 2014)

⁸² (Gemeente Zaltbommel, 2014)

	milieubelastende stoffen. Hieronder wordt begrepen het plaatsen of geplaatst houden van teeltondersteunende voorzieningen met daarbij behorende verankerde palen en constructies, niet zijnde kassen, zoals wandelkappen, lage kappen en aardbeienkappen, regenkappen, hagelnetten, schaduwhallen, vogelnetten en luisvrije tunnels en hallen, binnen de periode april tot en met oktober;		
Onderscheidt in TOV's			
Bouwwerken	Voor het bouwen van bouwwerken gelden de volgende regels: 1. Gedurende het gehele jaar zijn verankerde palen en constructies ten behoeve van toegestane teeltondersteunende voorzieningen als bedoeld in lid 3.1 sub a onder 4 buiten het bouwvlak toegestaan; Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, gelden de volgende regels: 1. De bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, binnen het bouwvlak mag niet meer bedragen dan 15 m; 2. De bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen en erf- en terreinafscheidingen zijnde, buiten het bouwvlak mag niet meer bedragen dan 3 m, met uitzondering van palen en constructies ten behoeve van teeltondersteunende voorzieningen tot een maximale bouwhoogte van 10 m; 3. De bouwhoogte van erf en terreinafscheidingen buiten het bouwvlak mag niet meer bedragen dan 2 m;		Artikel 3 & 4 Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde gelden de volgende regels: 1. Bouwwerken, geen gebouwen zijnde worden gebouwd binnen het bouwvlak, met uitzondering van de bouwwerken, geen gebouwen zijnde ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - bouwwerken, geen gebouwen zijnde', waarvoor geldt dat bouwwerken, geen gebouwen zijnde tevens zijn toegestaan op de gronden ter plaatse van deze aanduiding; 2. Lage tijdelijke, lage permanente en overige teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan; 3. In afwijking van het bepaalde onder a mogen buiten het bouwvlak worden gebouwd: 4. Lage tijdelijke en overige teeltondersteunende voorzieningen;
Artikel 3 Bouwregels binnen het bouwvlak	Artikel 3 – agrarisch De voor 'Agrarisch' aangewezen gronden zijn bestemd voor: 1. Uitsluitend de bestaande boom- en heesterkwekerij en fruitteelt in de vorm van boomgaarden zijn toegestaan, met dien verstande dat: • Vervanging van bestaande fruitteelt in de vorm van boomgaarden is toegestaan; • Teeltondersteunende voorzieningen uitsluitend bij bestaande fruitteelt in de vorm van boomgaarden, zijn toegestaan; 2. Intensieve aardbeienteelt op tafels uitsluitend is toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - aardbeienteelt';	Artikel 3 agrarisch – komgebied Tijdelijke en/of permanente teeltondersteunende voorzieningen zijn toegelaten. Voor een permanente teeltondersteunende voorziening geldt een oppervlakte van maximaal 1500 m². Indien de huidige oppervlakte van deze voorzieningen reeds groter is, dan geldt de bestaande oppervlakte als maximum.	Artikel 3 – agrarisch Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 4.2.4 onder a ten behoeve van de bouw/aanleg van teeltondersteunende voorzieningen, uitgezonderd van de gronden ter plaatse van de aanduidingen 'openheid' en/of 'Nieuwe Hollandse Waterlinie', met dien verstande dat: Uitsluitend de volgende voorzieningen toegestaan mogen worden 1. Hoge tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen 2. Hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen, onder de volgende voorwaarden: • Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen tot maximaal 1.500 m²; • Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de

			verschijningsvorm van kassen tot maximaal 2.500 m² bij boomteelt. Verdere voorwaarden: 1. Het dient te gaan om een in bedrijf zijnd fruitteelt – of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij; 2. De betreffende gronden zijn gelegen op een afstand van niet meer dan 50 m uit de bouwgrenzen van het betreffende bedrijf; 3. De voorziening noodzakelijk dient te zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering; 4. Het landschap, de waterhuishouding en de omliggende functies niet in onevenredige mate worden aangetast, respectievelijk belemmerd.
Artikel 3 Bouwregels buiten het bouwvlak		Artikel 3 agrarisch – komgebied Andere bouwwerken buiten het bouwvlak. Voor andere bouwwerken buiten het bouwvlak geldt het volgende: 1. Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan. Deze mogen worden opgericht in de periode 1 maart t/m 30 november voor een maximale duur van 7 maanden. De verankerde palen en constructies mogen permanent aanwezig zijn. De hoogte van deze voorzieningen bedraagt maximaal 6 meter;	Artikel 3 – agrarisch Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 4.2.4 onder a ten behoeve van de bouw/aanleg van teeltondersteunende voorzieningen, uitgezonderd van de gronden ter plaatse van de aanduidingen 'openheid' en/of 'Nieuwe Hollandse Waterlinie', met dien verstande dat: Uitsluitend de volgende voorzieningen toegestaan mogen worden 1. Lage permanente teeltondersteunende voorzieningen onder de volgende voorwaarden: Maximaal 2 ha; Containervelden maximaal 4 ha 2. Hoge tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen onder de volgende voorwaarden: Wandekappen maximaal 2 ha en uitsluitend ten behoeve van grondgebonden teelten; Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen zijn niet toegestaan. Verdere voorwaarden: 1. Het dient te gaan om een in bedrijf zijnd fruitteelt – of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij; 2. De betreffende gronden zijn gelegen op een afstand van niet meer dan 50 m uit de bouwgrenzen van het betreffende bedrijf; 3. De voorziening noodzakelijk dient te zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering 4. Het landschap, de waterhuishouding en de omliggende functies niet in onevenredige mate worden aangetast, respectievelijk belemmerd.

Artikel 4 Bouwregels binnen het bouwvlak	Artikel 4- agrarisch met waarden – landschapswaarden De voor 'Agrarisch met waarden - Landschapswaarden' aangewezen gronden zijn bestemd voor: 1. Teeltondersteunende voorzieningen uitsluitend bij fruitteelt in de vorm van boomgaarden, als bedoeld onder punt 4 en 5, zijn toegestaan; 2. Uitsluitend de bestaande boom- en heesterkwekerijen zijn toegestaan; 3. Ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - sierkwekerij' uitsluitend een sierkwekerij is toegestaan; 4. Containersteelt uitsluitend is toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - containerveld'; Intensieve aardbeienteelt op tafels uitsluitend is toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - aardbeienteelt';	Artikel 4 Agrarisch – Oeverwal Tijdelijke en/of permanente teeltondersteunende voorzieningen zijn toegelaten. Voor een permanente teeltondersteunende voorziening geldt een oppervlakte van maximaal 1500 m ² . Indien de huidige oppervlakte van deze voorzieningen reeds groter is, dan geldt de bestaande oppervlakte als maximum.	Artikel 4 Agrarisch met waarden Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 4.2.4 onder a ten behoeve van de bouw/aanleg van teeltondersteunende voorzieningen, uitgezonderd van de gronden ter plaatse van de aanduidingen 'openheid' en/of 'Nieuwe Hollandse Waterlinie', met dien verstande dat: Uitsluitend de volgende voorzieningen toegestaan mogen worden 1. Hoge tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen 2. Hoge permanente teeltondersteunende voorzieningen, onder de volgende voorwaarden: • Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen tot maximaal 1.500 m²; • Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen tot maximaal 2.500 m² bij boomteelt. Verdere voorwaarden: 1. Het dient te gaan om een in bedrijf zijnd fruitteelt – of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij; 2. De betreffende gronden zijn gelegen op een afstand van niet meer dan 50 m uit de bouwgrenzen van het betreffende bedrijf; 3. De voorziening noodzakelijk dient te zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering 4. Het landschap, de waterhuishouding en de omliggende functies niet in onevenredige mate worden aangetast, respectievelijk belemmerd.
Artikel 4 Bouwregels buiten het bouwvlak	Artikel 4- agrarisch met waarden – landschapswaarden Voor het bouwen van bouwwerken gelden de volgende regels: 1. Gedurende het gehele jaar zijn verankerde palen en constructies ten behoeve van toegestane teeltondersteunende voorzieningen als bedoeld in lid 4.1 sub a onder 6 buiten het bouwvlak toegestaan; Voor het bouwen van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, gelden de volgende regels: 1. De bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, binnen het bouwvlak mag niet meer bedragen dan 15 m; 2. De bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen en geen erf- en terreinafscheidingen zijnde, buiten het bouwvlak mag niet	Artikel 4 Agrarisch – Oeverwal Voor andere bouwwerken buiten het bouwvlak geldt het volgende: Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan. Deze mogen worden opgericht in de periode 1 maart t/m 30 november voor een maximale duur van 7 maanden. De verankerde palen en constructies mogen permanent aanwezig zijn. De hoogte van deze voorzieningen bedraagt maximaal 6 meter;	Artikel 4 Agrarisch met waarden Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 4.2.4 onder a ten behoeve van de bouw/aanleg van teeltondersteunende voorzieningen, uitgezonderd van de gronden ter plaatse van de aanduidingen 'openheid' en/of 'Nieuwe Hollandse Waterlinie', met dien verstande dat: Uitsluitend de volgende voorzieningen toegestaan mogen worden 1. Lage permanente teeltondersteunende voorzieningen onder de volgende voorwaarden: • Maximaal 2 ha; • Containervelden maximaal 4 ha. 2. Hoge tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen onder de volgende voorwaarden:

	meer bedragen dan 3 m, met uitzondering van palen en constructies ten behoeve van teeltondersteunende voorzieningen tot een maximale bouwhoogte van 10 m, met dien verstande dat de bouwhoogte van palen en constructies ten behoeve van teeltondersteunende voorzieningen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - uiterwaard' niet meer bedraagt dan 6 m; De bouwhoogte van erf en terreinafscheidingen buiten het bouwvlak mag niet meer bedragen dan 2 m;		- Wandelpaden maximaal 2 ha en uitsluitend ten behoeve van grondgebonden teelten; - Teeltondersteunend glas en teeltondersteunende voorzieningen met de verschijningsvorm van kassen zijn niet toegestaan. Verdere voorwaarden: - Het dient te gaan om een in bedrijf zijnd fruitteelt – of tuinbouwbedrijf of boomkwekerij; - De betreffende gronden zijn gelegen op een afstand van niet meer dan 50 m uit de bouwgrenzen van het betreffende bedrijf; - De voorziening noodzakelijk dient te zijn voor een doelmatige en volwaardige agrarische bedrijfsvoering; - Het landschap, de waterhuishouding en de omliggende functies niet in onevenredige mate worden aangetast, respectievelijk belemmerd.
Artikel 5 Bouwregels binnen het bouwvlak		Artikel 5 Agrarisch met waarden – Komgebied Tijdelijke en/of permanente teeltondersteunende voorzieningen zijn toegelaten. Voor een permanente teeltondersteunende voorziening geldt een oppervlakte van maximaal 1500 m². Indien de huidige oppervlakte van deze voorzieningen reeds groter is, dan geldt de bestaande oppervlakte als maximum.	
Artikel 5 Bouwregels buiten het bouwvlak			
Artikel 6 Bouwregels binnen het bouwvlak		Agrarisch met waarden – Uiterwaard Tijdelijke en/of permanente teeltondersteunende voorzieningen zijn toegelaten. Voor een permanente teeltondersteunende voorziening geldt een oppervlakte van maximaal 1500 m². Indien de huidige oppervlakte van deze voorzieningen reeds groter is, dan geldt de bestaande oppervlakte als maximum.	
Artikel 6 Bouwregels buiten het bouwvlak		Agrarisch met waarden – Uiterwaard Voor andere bouwwerken buiten het bouwvlak geldt het volgende: Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn toegestaan. Deze mogen worden opgericht in de periode 1 maart t/m 30 november voor een maximale duur van 7 maanden. De verankerde palen en constructies mogen permanent aanwezig zijn. De hoogte van deze voorzieningen bedraagt maximaal 6 meter;	
Artikel 7 Bouwregels binnen het bouwvlak			
Artikel 7 Bouwregels buiten het bouwvlak			

Teeltondersteunende kassen			
Boomgaarden	Artikel 3 – agrarisch Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 3.1 en 3.5.1 ten behoeve van het toestaan van fruitteelt in de vorm van boomgaarden en de daarbij benodigde teeltondersteunende voorzieningen, met dien verstande dat: 1. Nieuwe fruitteelt in de vorm van boomgaarden niet is toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - open landschap'; 2. De oppervlakte van de fruitteelt in de vorm van boomgaarden niet meer bedraagt dan 5 ha; 3. De afstand tot gevoelige functies voor gewasbeschermingsmiddelen minimaal 50 m bedraagt, tenzij met behulp van juridisch houdbaar maatwerkonderzoek naar spuitgewasbeschermingsmiddelen is aangetoond dat een verkleining van de afstand verantwoord is; 4. Geen onevenredige afbreuk mag worden gedaan aan de belangen en natuur- en landschapswaarden van de naburige percelen en gronden. Artikel 4 – agrarisch met waarden, landschapswaarden Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 4.1 ten behoeve van: 1. Het toestaan van fruitteelt in de vorm van boomgaarden en de daarbij benodigde teeltondersteunende voorzieningen ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarische - uiterwaard', met dien verstande dat: • De totale oppervlakte van de fruitteelt in de vorm van boomgaarden van aanvragen na vaststelling van dit plan per bedrijf niet meer bedraagt dan 5 ha; • Geen onevenredige afbreuk mag worden gedaan aan de belangen en natuur- en landschapswaarden van de naburige percelen en gronden; • Fruitteelt in de vorm van boomgaarden niet is toegestaan binnen een zone van 10 m vanaf de linge; Het verkleinen van de afstand van fruitteelt in de vorm van boomgaarden tot gevoelige functies voor gewasbeschermingsmiddelen mits met behulp van juridisch houdbaar maatwerkonderzoek naar spuitgewasbeschermingsmiddelen is aangetoond dat een verkleining van de afstand verantwoord is;		

Strijdig gebruik	Onder gebruik in strijd met deze bestemming wordt in ieder geval verstaan: Het gebruiken van teeltondersteunende voorzieningen, met uitzondering van teeltondersteunende voorzieningen bij bestaande fruitteelt in de vorm van boomgaarden;		Artikel 4 – agrarisch met waarden Onder gebruik in strijd met deze bestemming wordt in ieder geval verstaan: Het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen, uitgezonderd voor zover toegestaan;
------------------	--	--	--

Bijlage 3. Vragenlijst fruittelers regio Rivierenland

Beste fruitteler,

Allereerst wil ik u hartelijk danken voor uw deelname aan deze vragenlijst. Ik ben Rienke Liestro, vierdejaars student Tuin- en Akkerbouw aan de Aeres Hogeschool in Dronten.

Als fruitteler heeft u te maken met diverse wet- en regelgeving, snel veranderende ontwikkelingen en steeds strengere regels en eisen. Voor mijn afstudeerperiode loop ik stage bij de Fruit Tech Campus waar ik bezig ben met het in kaart brengen van de diverse wet- en regelgeving waar fruittelers met en zonder teeltondersteunende voorzieningen mee te maken hebben. Mijn uiteindelijke doel is om deze informatie bij elkaar te voegen in een overzichtelijk format.

Als onderdeel van mijn scriptie doe ik onderzoek naar de effecten van wet- en regelgeving in de fruitteelt. Uw ervaring en mening is hiervoor belangrijk! De antwoorden uit deze vragenlijst zal ik hiervoor ook gebruiken.

Vul de enquête alleen in als uw bedrijf is gevestigd in de regio Rivierenland. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten, afhankelijk van uw antwoorden. Uw antwoorden zijn volledig anoniem. Vragen die zijn gemarkeerd met een sterretje (*), zijn vereist.

Als u vragen heeft over de vragenlijst, kunt u contact met mij opnemen via: lievestro@fruittechcampus.nl

Alvast vriendelijk bedankt voor het invullen van de vragenlijst.

Rienke Liestro

Algemene vragen

1. Wat is uw geslacht?

- ☐ Man
- ☐ Vrouw
- ☐ Non-binair
- ☐ Wil ik liever niet zeggen

2. Wat is uw leeftijd?

- ☐ Jonger dan 25 jaar
- ☐ 25-35 jaar
- ☐ 36-45 jaar
- ☐ 46-55 jaar
- ☐ 56-65 jaar
- ☐ Ouder dan 65 jaar

3. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- ☐ Middelbare school (VMBO, HAVO, VWO etc.)
- ☐ Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO)
- ☐ Hoger Beroeps Onderwijs (HBO)
- ☐ Wetenschappelijk Onderwijs (Universitair)

4. In welke gemeente van Rivierenland is uw bedrijf gevestigd?

- ☐ Buren
- ☐ Culemborg
- ☐ Maasdriel
- ☐ Neder-Betuwe
- ☐ Tiel
- ☐ West-Betuwe
- ☐ West Maas en Waal
- ☐ Zaltbommel

5. Wat is uw bedrijfsvoering?

- ☐ Gangbaar
- ☐ Biologisch
- ☐ GlobalGap
- ☐ Skal
- ☐ PlanetProof
- ☐ Tesco Nurture
- ☐ SMK-certificaat

6. Wat is uw functie binnen het bedrijf?

- ☐ (Mede) eigenaar
- ☐ Opvolger
- ☐ Bedrijfsleider (het bedrijf staat niet op uw naam)
- ☐ Medewerker
- ☐ Anders, namelijk

7. Welke fruitgewassen worden op uw bedrijf geteeld?

- ☐ Appels
- ☐ Peren
- ☐ Blauwe bessen
- ☐ Rode bessen
- ☐ Witte (aal)bessen
- ☐ Bramen
- ☐ Frambozen
- ☐ Kersen
- ☐ Pruimen
- ☐ Aardbeien

8. Hoeveel hectare van ieder(e) fruitgewas(sen) worden er op uw bedrijf geteeld? Rond af op hele of halve getallen.

9. Welk ras wordt er op uw bedrijf geteeld?

- ☐ Vrij ras
- ☐ Club ras
- ☐ Zowel vrije als club rassen

10. Bij welke brancheorganisatie bent u aangesloten?

- ☐ Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO)
- ☐ Glastuinbouw Nederland
- ☐ GroentenFruit Huis
- ☐ Land- en Tuinbouworganisatie (LTO Nederland)
- ☐ Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO)
- ☐ Ik ben niet aangesloten bij een brancheorganisatie
- ☐ Anders, namelijk:

11. Maakt u gebruik van teeltondersteunende voorzieningen?

Onder teeltondersteunende voorzieningen wordt o.a. verstaan: hagelnetten, regenkappen, windhaag/net, insectengaas, plastic tunnels, goten- of stellingenteelt, steunmateriaal (betonpalen, bamboestokken).

Ja → ga naar 'teeltondersteunende voorzieningen'

Nee → ga naar 'geen teeltondersteunende voorzieningen'

Teeltondersteunende voorzieningen

12. Welke vormen van teeltondersteunende voorzieningen gebruikt u op uw bedrijf?

- ☐ Tijdelijk
- ☐ Permanent
- ☐ Zowel tijdelijk als permanent
- ☐ Deels tijdelijk, deels permanent (bijv. stellage met plastic)

13. Welke teeltondersteunende voorziening gebruikt u bij de teelt van hardfruit?

- ☐ Hagelnetten
- ☐ Windnetten
- ☐ Vraatnetten
- ☐ Insectengaas
- ☐ Schaduwhallen/ netten
- ☐ Steunmateriaal (bijv. betonpalen, houten palen, bamboestokken.)
- ☐ Anders, namelijk:

14. Welke teeltondersteunende voorziening gebruikt u bij de teelt van houtig kleinfruit

- ☐ Regenkappen
- ☐ Hagelnetten
- ☐ Windnetten
- ☐ Vraatnetten
- ☐ Insectengaas
- ☐ Schaduwhallen/ netten
- ☐ Schermhallen
- ☐ Containerveld
- ☐ Steunmateriaal (bijv. betonpalen, houten palen, bamboestokken.)
- ☐ Anders, namelijk:

15. Welke teeltondersteunende voorziening gebruikt u bij de teelt van steenfruit

- ☐ Regenkappen
- ☐ Hagelnetten
- ☐ Windnetten
- ☐ Vraatnetten
- ☐ Insectengaas
- ☐ Schaduwhallen/ netten
- ☐ Steunmateriaal (bijv. betonpalen, houten palen, bamboestokken.)
- ☐ Anders, namelijk:

16. Welke teeltondersteunende voorziening gebruikt u bij de teelt van aardbeien

- ☐ Regenkappen
- ☐ Windnetten
- ☐ Hagelnetten
- ☐ Bakken op stellingen
- ☐ Goten op stellingen
- ☐ Plastic tunnels
- ☐ Afdekfolie
- ☐ Wandelkappen
- ☐ Schaduwhallen/ netten
- ☐ Anders, namelijk:

17. Waarvoor gebruikt u teeltondersteunende voorzieningen?

- ☐ Opkweek van plantmateriaal
- ☐ Vervroeging of verlating van de teelt
- ☐ Opbrengstverhoging van het product
- ☐ Leveren van een kwalitatief goed product (wat de consument vraagt)
- ☐ Milieutechnische redenen: optimaal toepassen van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen
- ☐ Arbeidstechnische redenen: verbetering arbeidsomstandigheden
- ☐ Bescherming tegen weersinvloeden (zoals: regen, hagel, zon)

☐ Anders, namelijk

18. Heeft u voor één of meer teeltondersteunende voorzieningen een vergunning moeten aanvragen?

Zo ja, welke vergunning

☐ Ja > ga naar vergunningsaanvraag

☐ Nee > ga naar wet- en regelgeving

Vergunningsaanvraag

19. Welke vergunning heeft u moeten aanvragen?

☐ Omgevingsvergunning

☐ Bouwvergunning

☐ Wijziging bestemmingsplan

☐ Anders, namelijk:

20. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de onderstaande stelling? Geef antwoord op schaal van 1 tot 5, waarbij 1 = helemaal oneens eens en 5= helemaal eens.

"De vergunningsaanvraag heb ik als ingewikkeld ervaren."

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

21. Heeft u voor de aanvraag van deze vergunning hulp gehad? Zo ja, van wie?

☐ Commercieel adviseur fruitteelt

☐ Accountant

☐ Agrarisch makelaar/ taxateur

☐ Jurist/ advocaat

☐ Anders, namelijk

☐ Ik heb geen externe hulp gehad

☐ Partner

☐ Familielid

☐ Collega teler

☐ Kennis

☐ Stagiair

☐ Ik heb geen interne hulp gehad

22. Indien u hulp heeft gehad, waarmee bent u geholpen?

Geen teeltondersteunende voorzieningen

23. Wat is/zijn voor u de reden(en) geweest om geen teeltondersteunende voorzieningen te gebruiken?

☐ Investering te hoog

☐ Niet waardevast

☐ Niet geschikt voor het product/ de producten van mijn bedrijf

☐ Verzekeringen afgesloten (o.a. hagelverzekering)

☐ Arbeidsintensief/ arbeidskosten

☐ Te kort aan materiaal/ levering duurt te lang

☐ Regelgeving te ingewikkeld

☐ Vergunningsaanvraag te ingewikkeld

☐ Geen interesse/ niet in verdiept

☐ Anders, namelijk

24. Hoe waarschijnlijk is het dat u in de toekomst alsnog gebruik gaat maken van teeltondersteunende voorzieningen?

☐ Helemaal niet
waarschijnlijk

☐ Niet
waarschijnlijk

☐ Neutraal

☐ Waarschijnlijk

☐ Zeer
waarschijnlijk

25. Zou uw besluit om geen teeltondersteunende voorzieningen te gebruiken veranderen als er bijvoorbeeld subsidie hiervoor beschikbaar gesteld zou zijn?

- ☐ Zeker wel
- ☐ Zeker niet
- ☐ Misschien
- ☐ Geen mening

Wet- en regelgeving

Onderstaande vragen gaan over de wet- en regelgeving die het meest van belang zijn in de fruitteelt. De sector heeft onder andere te maken met de wetgeving in Nederland, maar in toenemende mate ook met Europese wetgeving die wordt bepaald in Brussel.

26. Met welke wet- en regelgeving op Europees niveau, die betrekking heeft op de fruitteeltsector, bent u bekend?

Met bekend bedoel ik: u kunt de inhoud in een paar zinnen uitleggen aan bijvoorbeeld een collega teler.

- ☐ Kaderrichtlijn water
- ☐ Verordening gewasbeschermingsmiddelen
- ☐ GLB (Gemeenschappelijk landbouwbeleid)
- ☐ Niet mee bekend

27. Met welke wet- en regelgeving op nationaal niveau, die betrekking heeft op de fruitteeltsector, bent u bekend?

Met bekend bedoel ik: u kunt de inhoud in een paar zinnen uitleggen aan bijvoorbeeld een collega teler.

- ☐ Wet ruimtelijke ordening (Wro) > vanaf 1 juli 2023 de Omgevingswet
- ☐ Waterwet
- ☐ Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb)
- ☐ Meststoffenwet
- ☐ Activiteitenbesluit Milieubeheer
- ☐ Activiteitenregeling milieubeheer
- ☐ Niet mee bekend

28. Bent u bekend met de provinciale structuurvisie? (Gaaf Gelderland)

Met bekend bedoel ik: u kunt de inhoud in een paar zinnen uitleggen aan bijvoorbeeld een collega teler.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Bent u bekend met het gemeentelijke bestemmingsplan dat voor u bedrijf van toepassing is?

Met bekend bedoel ik: u kunt de inhoud in een paar zinnen uitleggen aan bijvoorbeeld een collega teler.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

29. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de onderstaande stelling? Geef antwoord op schaal van 1 tot 5, waarbij 1 = helemaal oneens en 5 = helemaal eens.

“De geldende wet- en regelgeving heeft invloed gehad in mijn afweging om wel of geen teeltondersteunende voorzieningen te gaan gebruiken.”

- ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

30. Welke effecten heeft de wet- en regelgeving op u persoonlijk?

- ☐ Stress
- ☐ Toename wilskracht
- ☐ Afname wilskracht
- ☐ Plezier in het werk is vergroot
- ☐ Plezier in het werk is verkleind
- ☐ Meer bezig met ideeën tot innovatie
- ☐ Minder bezig met ideeën tot innovatie
- ☐ Meer behoefte om het bedrijf toekomstbestendig te maken
- ☐ Minder behoefte om het bedrijf toekomstbestendig te maken
- ☐ Toename van kosten door bijv. scholing, inhuren specialist etc.
- ☐ Geen persoonlijke effecten

- ☐ Anders, namelijk
31. **Welke effecten heeft de wet- en regelgeving op uw bedrijf?**
- ☐ Minder tijd voor mijn werk als teler
- ☐ Meer tijd voor mijn werk als teler
- ☐ Minder teeltondersteunende voorzieningen
- ☐ Geen teeltondersteunende voorzieningen
- ☐ Meer teeltondersteunende voorzieningen
- ☐ Anders, namelijk
32. **Welke effecten heeft de wet- en regelgeving op uw financiële resultaten?**
- ☐ Daling van de financiële resultaten
- ☐ Stijging van de financiële resultaten
- ☐ Daling van de verkoopwaarden
- ☐ Stijging van de verkoopwaarden
- ☐ Meer financiële lasten
- ☐ Minder financiële lasten
- ☐ Geef ik liever geen antwoord op
33. **Kunt u de volgende stelling afmaken? Door wijzigende eisen, voorschriften en regels vanuit de overheid en provincie is mijn werk...**
- ☐ Vervelender geworden
- ☐ Uitdagender geworden
- ☐ Lastiger geworden
- ☐ Leuker geworden
- ☐ Hetzelfde gebleven

Gemeentelijk beleid

Onderstaande vragen gaan over de regelgeving die gelden in de gemeente waar uw bedrijf is gevestigd. Gemeentelijk beleid geldt voor iedereen binnen de gemeente met vaak als doel de gemeente leefbaar en netjes te houden voor iedereen.

34. **Hoe tevreden bent u over de beleidsregels van uw gemeente? Geef antwoordt op een schaal van 1 tot 5, waarbij 1= zeer ontevreden en 5= zeer tevreden**
- ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

35. **Kunt u uw antwoord toelichten?**

Kennis en ondersteuning

36. **Wat geeft u uzelf voor rapportcijfer over uw kennis van de wet- en regelgeving die voor uw bedrijf van toepassing is?**
- ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10
37. **Is in uw optiek de hoeveelheid regels, controles, protocollen, registraties, papierwerk etc. de laatste 10 jaar toegenomen?**
- ☐ Ja, sterk toegenomen
- ☐ Nee, gelijk gebleven
- ☐ Nee, minder geworden

Toekomst

38. Hoe ziet uw bedrijf er binnen nu en 10 jaar qua opvolging uit?

- ☐ Er is een bedrijfsopvolger binnen/buiten het gezin/ de familie
- ☐ Het is nog onzeker of er een bedrijfsopvolger is binnen/buiten het gezin/ de familie is
- ☐ Er is geen zicht op een bedrijfsopvolger binnen/buiten het gezin/ de familie

39. Indien onzeker of geen opvolging, wat is/zijn hier de reden(en) voor?

- ☐ Toename wet- en regelgeving
- ☐ Te ingewikkeld om op te volgen
- ☐ Onzeker toekomst (o.a. politiek, financiering)
- ☐ Géén interesse om het bedrijf over te nemen
- ☐ Géén financieel budget om te groeien voor 2 inkomens
- ☐ (Mogelijke) opvolging is nog te jong
- ☐ Anders, namelijk:

40. Hoe ziet uw bedrijf er binnen nu en 10 jaar qua bedrijf uit?

- ☐ Er zijn plannen om het bedrijf te verkopen
- ☐ Er zijn plannen om het bedrijf te verplaatsen
- ☐ Er zijn plannen om te stoppen met het bedrijf
- ☐ Starten/ uitbreiden van nevenfunctie(s)
- ☐ Inkrimping bedrijfsactiviteiten
- ☐ Uitbreiding fruitareaal

41. Wat zijn uw verwachtingen van de ontwikkelingen binnen een periode van 5 jaar in het kader van wet- en regelgeving over teeltondersteunende voorzieningen?

42. Hoe speelt u en/of uw bedrijf in op veranderende wet- en regelgeving met betrekking tot teeltondersteunende voorzieningen in de komende 5 jaar?

- ☐ Meer bezig met actuele ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving
- ☐ Meer bijwonen van kennisdagen/avonden
- ☐ Meer contact met mijn adviseur
- ☐ Meer contact met mijn boekhouder
- ☐ Meer bezig met innovatie op mijn bedrijf
- ☐ Ik houd mij nog niet bezig met de veranderende wet- en regelgeving
- ☐ Anders, namelijk:

Einde vragenlijst

Hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst.

Heeft u nog opmerkingen en/of aanvullingen naar aanleiding van deze vragenlijst? Deze kunt u hier achterlaten.

Bijlage 4. Interviewvragen Telers

Interviewvragen teler met teeltondersteunende voorzieningen

Start van het interview.

1. Kunt u kort wat vertellen over uzelf en het bedrijf?
2. Van welke teeltondersteunende voorzieningen maakt u gebruik, en waarom bent u deze gaan gebruiken?
3. Heeft u voor de teeltondersteunende voorziening een vergunning moeten aanvragen? Bij “ja” → in hoeverre heeft u dit als ingewikkeld ervaren?
4. Heeft de geldende wet- en regelgeving invloed gehad in uw afweging om wel of geen teeltondersteunende voorzieningen te gaan gebruiken

De volgende vragen gaan over de wet- en regelgeving die betrekking hebben op de fruitteeltsector op diverse beleidsniveaus, hiermee bedoel ik Europees, nationaal, provinciaal en gemeentelijk.

5. Waar haalt u informatie over de wet- en regelgeving vandaan?
6. Wat kunt u vertellen over de wet- en regelgeving op Europees niveau? *Hiermee bedoel ik de kaderrichtlijn water, verordening gewasbeschermingsmiddelen en het GLB.*
7. Wat kunt u vertellen over de wet- en regelgeving op nationaal niveau? *Hiermee bedoel ik de Wet ruimtelijke ordening, waterwet, wet gewasbeschermingsmiddelen, meststoffenwet en het activiteitenbesluit milieubeheer*
8. In hoeverre bent u bekend met de visie van de Provincie Gelderland en uw gemeente voor wat betreft de teeltondersteunende voorzieningen?
9. Hoe kijkt u naar de wet- en regelgeving die gelden voor uw bedrijf?
10. Wat zijn effecten van de huidige wet- en regelgeving voor u? Houdt u bijvoorbeeld voor u gevoel minder tijd over als teler, ervaart u persoonlijke effecten?

De volgende vragen gaan over het begrijpelijker maken van wet- en regelgeving die van toepassing is in de fruitteeltsector.

11. Welke verbeterpunten heeft u voor de communicatie over de wet- en regelgeving in de fruitteeltsector?
12. Hoe zou u graag geïnformeerd willen worden over actualiteiten in de wet- en regelgeving over teeltondersteunende voorzieningen

Tot slot heb ik nog 2 vragen voor wat betreft de toekomst van wet- en regelgeving.

13. Wat zijn uw verwachtingen van de ontwikkelingen binnen een periode van 5 jaar in het kader van wet- en regelgeving voor de fruitteelt van teeltondersteunende voorzieningen?
14. Hoe speelt u in op deze ontwikkelingen? Leest u bijvoorbeeld meer artikelen, of heeft u meer contact met uw adviseur.

Interviewvragen teler zonder teeltondersteunende voorzieningen

Start van het interview.

1. Kunt u kort wat vertellen over uzelf en het bedrijf?
2. Wat is/zijn voor u de reden(en) geweest om geen teeltondersteunende voorzieningen te gebruiken?
3. Heeft de geldende wet- en regelgeving invloed gehad in uw afweging om wel of geen teeltondersteunende voorzieningen te gaan gebruiken.
4. Zou uw besluit om geen teeltondersteunende voorzieningen te gebruiken veranderen als er bijvoorbeeld subsidie hiervoor beschikbaar gesteld zou zijn?

De volgende vragen gaan over de wet- en regelgeving die betrekking hebben op de fruitteeltsector op diverse beleidsniveaus, hiermee bedoel ik Europees, nationaal, provinciaal en gemeentelijk.

5. Waar haalt u informatie over de wet- en regelgeving vandaan?
6. Wat kunt u vertellen over de wet- en regelgeving op Europees niveau? *Hiermee bedoel ik de kaderrichtlijn water, verordening gewasbeschermingsmiddelen en het GLB.*
7. Wat kunt u vertellen over de wet- en regelgeving op nationaal niveau? *Hiermee bedoel ik de Wet ruimtelijke ordening, waterwet, wet gewasbeschermingsmiddelen, meststoffenwet en het activiteitenbesluit milieubeheer*
8. In hoeverre bent u bekend met de visie van de Provincie Gelderland en uw gemeente voor wat betreft de teeltondersteunende voorzieningen?
9. Hoe kijkt u naar de wet- en regelgeving die gelden voor uw bedrijf?
10. Wat zijn effecten van de huidige wet- en regelgeving voor u? Houdt u bijvoorbeeld voor u gevoel minder tijd over als teler, ervaart u persoonlijke effecten?

De volgende vragen gaan over het begrijpelijker maken van wet- en regelgeving die van toepassing is in de fruitteeltsector.

11. Welke verbeterpunten heeft u voor de communicatie over de wet- en regelgeving in de fruitteeltsector?
12. Hoe zou u graag geïnformeerd willen worden over actualiteiten in de wet- en regelgeving over teeltondersteunende voorzieningen

Tot slot heb ik nog 2 vragen voor wat betreft de toekomst van wet- en regelgeving.

13. Wat zijn uw verwachtingen van de ontwikkelingen binnen een periode van 5 jaar in het kader van wet- en regelgeving voor de fruitteelt van teeltondersteunende voorzieningen?
14. Hoe speelt u in op deze ontwikkelingen? Leest u bijvoorbeeld meer artikelen, of heeft u meer contact met uw adviseur.

Bijlage 5. Interviewvragen wethouders gemeenten

Start interview.

1. Kunt u vertellen wie u bent, en wat is uw functie binnen de gemeente is?
2. Wat is uw rol op het gebied van wet- en regelgeving in de fruitsector?

De volgende vragen gaan over teeltondersteunende voorzieningen en het beleid hiervoor wat door de gemeente is vastgesteld.

3. Hoe kijkt de gemeente naar het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen?
4. Waarom is er een beleid voor teeltondersteunende voorzieningen?
5. Hoe is het beleid dat voor de teeltondersteunende voorzieningen geldt tot stand gekomen?
6. In het tuinbouwdebat met de provinciale staten dat op 2 maart jl. is gehouden geeft de provincie Gelderland aan dat er geen restricties zijn ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen. De gemeente heeft dit wel, hoe komt het dat de gemeente anders kijkt het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen?
7. Vindt u de sturing van teeltondersteunende voorzieningen een taak voor de gemeente of van de provincie, ligt deze keuze toe.
8. Tegen welke problemen lopen jullie aan in het beleid van teeltondersteunende voorzieningen?
9. Hoe handhaaft de gemeente haar beleid over teeltondersteunende voorzieningen?
10. Er is een handreiking teeltondersteunende voorzieningen, maakt de gemeente gebruik van deze handreiking. Bij 'ja' → hoe helpt deze handreiking de gemeente bij het vormen van het beleid.

Tot slot heb ik nog een paar vragen over de toekomst van teeltondersteunende voorzieningen en de wet- en regelgeving.

11. Hoe spelen jullie als gemeente in op de ontwikkelingen van teeltondersteunende voorzieningen? (Teelt onder zonnepanelen, meer gebruik door weersomstandigheden)
12. Wat verwacht u hoe de ontwikkelingen gaan zijn binnen een periode van 5 jaar in het kader van veranderende wet- en regelgeving in de fruitsector die van invloed zijn op o.a. teeltondersteunende voorzieningen, en hoe speelt de gemeente hierop in met haar beleid?

Bijlage 6. Interviewvragen brancheorganisatie

Start interview.

1. Kunt u kort wat vertellen over uzelf, uw achtergrond en uw functie binnen de NFO?
2. Wat is vanuit deze functie uw bijdrage in de fruitsector op het gebied van wet- en regelgeving?

De volgende vragen gaan over het beleid over teeltondersteunende voorzieningen en hoe de brancheorganisatie hiernaar kijkt.

3. Welke activiteiten doet de NFO op het gebied van wet- en regelgeving om telers die gebruik willen gaan of gebruik maken van teeltondersteunende voorzieningen te ondersteunen?
4. Wat vindt u van de huidige regels waar fruittelers met en zonder teeltondersteunende voorzieningen mee te maken krijgen?

De volgende vragen gaan over de wet- en regelgeving waar fruittelers mee te maken hebben.

5. De fruitteeltsector heeft te maken met wet- en regelgeving op diverse beleidsniveaus (Europees, Nationaal, Provinciaal, Gemeentelijk). Hoe kijkt de NFO naar deze wet- en regelgeving per niveau en regio?
6. Hoe kijkt u naar de tijdsduur die fruittelers hebben om zich aan te passen aan nieuwe regelgeving die van toepassing is op hun bedrijf?
7. Wat voor vorm van hulp en advies biedt de NFO haar leden op het gebied van (nieuwe) wet- en regelgeving? Is dit gericht op heel Nederland, of zijn er voor verschillende regio's andere vormen van hulp en advies?

Tot slot heb ik nog een paar vragen over de toekomst van teeltondersteunende voorzieningen en de wet- en regelgeving.

8. Wat vindt de NFO dat beter zou kunnen om de wet- en regelgeving voor telers begrijpelijker te maken?
9. Wat vindt u zelf dat beter zou kunnen, losgezien van uw functie binnen de NFO?
10. Teeltondersteunende voorzieningen is een ontwikkeling die steeds vaker ter sprake komt in Rivierenland, wat doet de NFO om deze ontwikkelingen in de gaten te houden?
11. Wat verwacht de NFO dat ontwikkelingen gaan zijn binnen een periode van 5 jaar in het kader van veranderende wet- en regelgeving in de fruitsector die van invloed zijn op o.a. teeltondersteunende voorzieningen?

Bijlage 7. Interviewvragen jurist

Start interview.

1. Kunt u kort wat vertellen over uzelf, uw achtergrond en uw functie?
2. Wat is vanuit uw functie uw bijdrage in de fruitsector op het gebied van wet- en regelgeving?
3. Waarom vindt u het belangrijk om dit werk te doen, wat is uw motivatie?

De volgende vragen gaan over het beleid dat voor teeltondersteunende voorzieningen is gemaakt, en hoe u hier als jurist naar kijkt.

4. Heeft u zaken behandeld of in behandeling waarbij teeltondersteunende voorzieningen een rol spelen, kunt u hier voorbeelden van geven?
5. Wat vindt u van de huidige regels waar fruittelers met en zonder teeltondersteunende voorzieningen mee te maken krijgen?

De volgende vragen gaan over de wet- en regelgeving waar fruittelers mee te maken hebben.

6. De fruitteeltsector heeft te maken met wet- en regelgeving op diverse beleidsniveaus (Europees, Nationaal, Provinciaal, Gemeentelijk). Hoe kijkt de u naar deze wet- en regelgeving?

Tot slot heb ik nog een paar vragen over de toekomst van teeltondersteunende voorzieningen en de wet- en regelgeving.

7. Wat verwacht de u dat ontwikkelingen gaan zijn binnen een periode van 5 jaar in het kader van veranderende wet- en regelgeving in de fruitsector die van invloed zijn op o.a. teeltondersteunende voorzieningen, ook kijkend naar de omgevingswet die ingaat op 1 januari 2024?
8. Wat zijn uw verwachtingen over de toe- of afname in het aantal adviesvragen en/of zaken vanuit fruittelers waarbij wet- en regelgeving een rol speelt?

Bijlage 8. Algemene demografische kenmerken respondenten

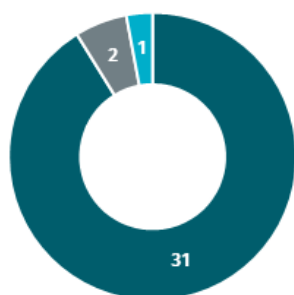
Algemene demografische kenmerken

N=34

In deze factsheet worden de algemene demografische kenmerken van de respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld weergegeven.

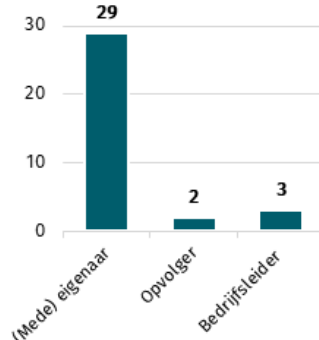
31 van de 34 respondenten is man (91,2%)

Wat is uw geslacht?

■ Man ■ Vrouw ■ Zeg ik liever niet

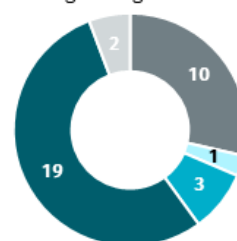
Wat is uw functie?

85,3% is de (mede) eigenaar

De meeste respondenten (19) komen uit West Betuwe (55,9%)

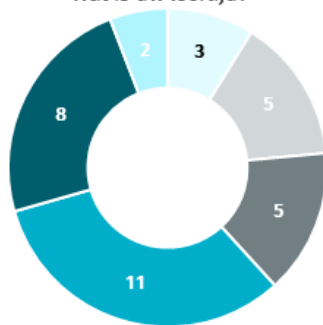
In welke gemeente is uw bedrijf gevestigd?

■ Buren ■ Maasdriel
■ Tiel ■ West Betuwe
■ West Maas en Waal

11 van de 34 respondenten is tussen de 46-55 jaar (32,4%)

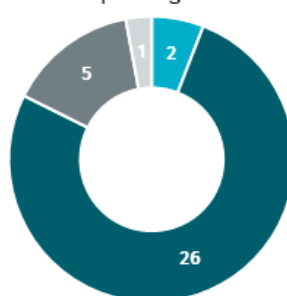
Wat is uw leeftijd?

■ < 25 jaar ■ 25-35 jaar ■ 36-45 jaar
■ 46-55 jaar ■ 56-65 jaar ■ > 65 jaar

26 van de 34 respondenten heeft als hoogst genoten opleiding het MBO (76,5%)

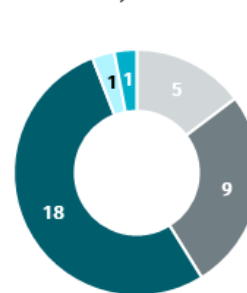
Wat is uw hoogst genoten opleiding?

■ Middelbare school
■ MBO
■ HBO
■ Universiteit

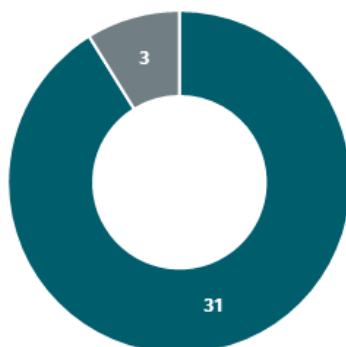
52,9% heeft een VOF als bedrijfsvorm

Wat is uw juridische bedrijfsvorm?

■ Eenmanszaak ■ Maatschap
■ VOF ■ BV
■ CV

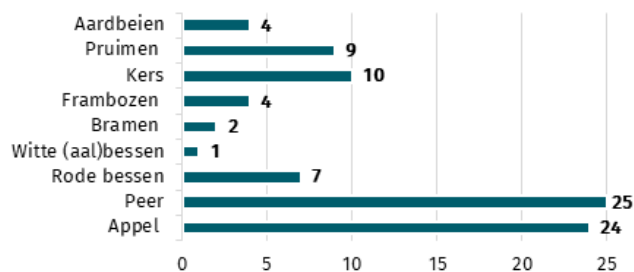
Teeltondersteunende voorzieningen

■ Ja ■ Nee

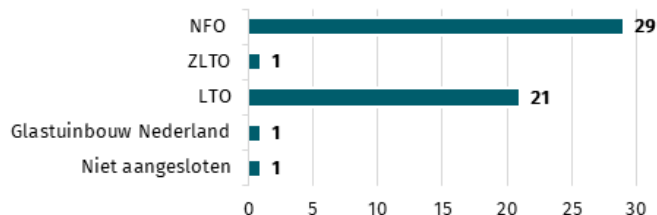
91,2% maakt gebruik van TOV's

Welke fruitgewassen worden geteeld?

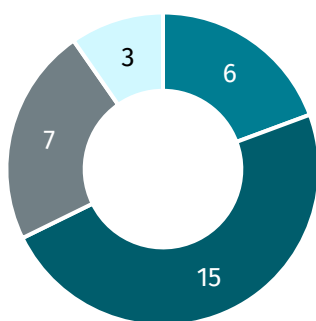
85,3% is aangesloten bij de NFO

Aangesloten bij brancheorganisatie?

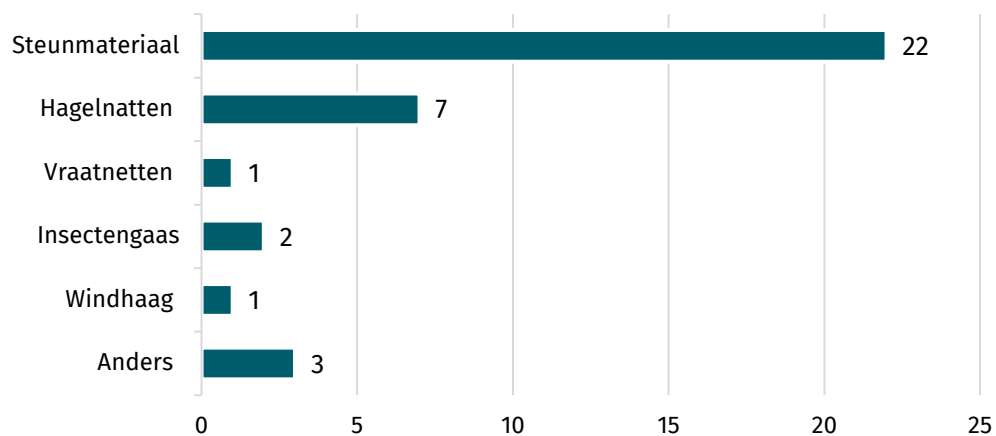
Bijlage 9. Ingevulde vragenlijst

Vormen van teeltondersteunende voorzieningen

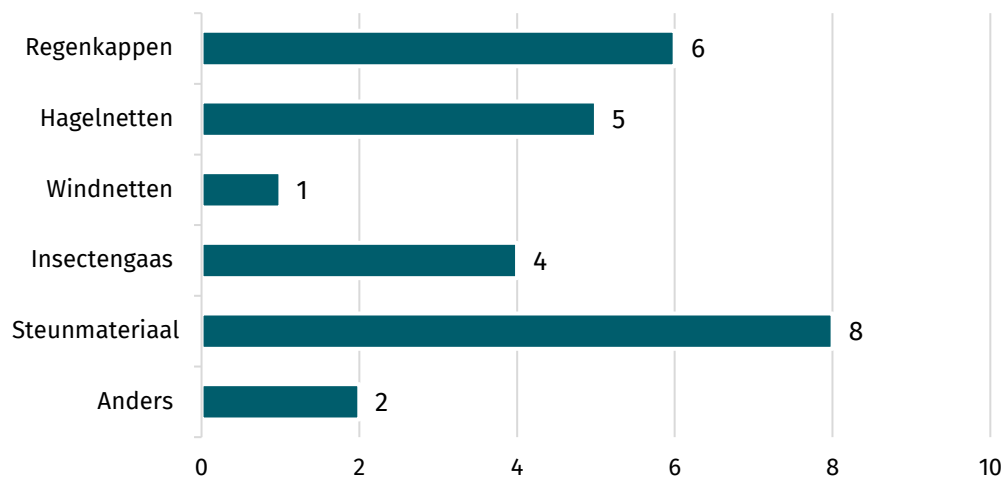

- Tijdelijk
- Permanent
- Zowel tijdelijk als permanent
- Deels tijdelijk, deels permanent

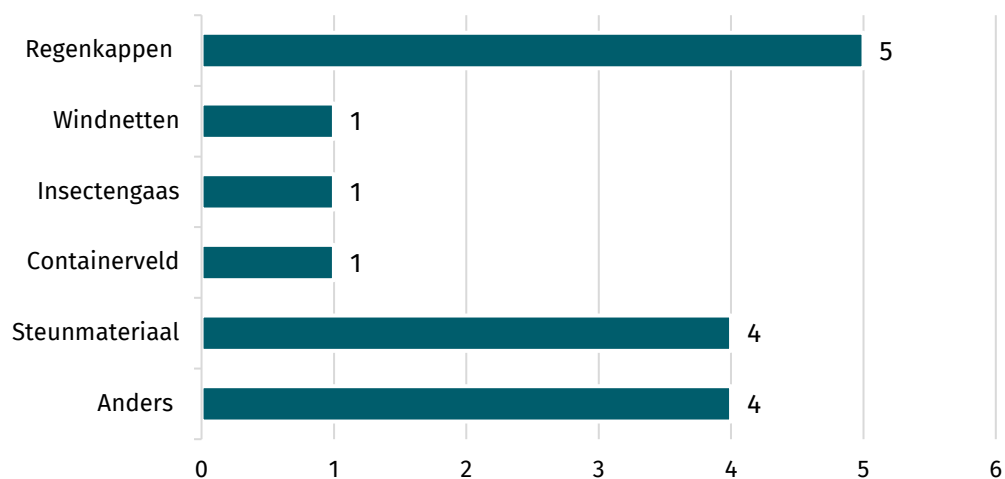
Teeltondersteunende voorzieningen bij hardfruit

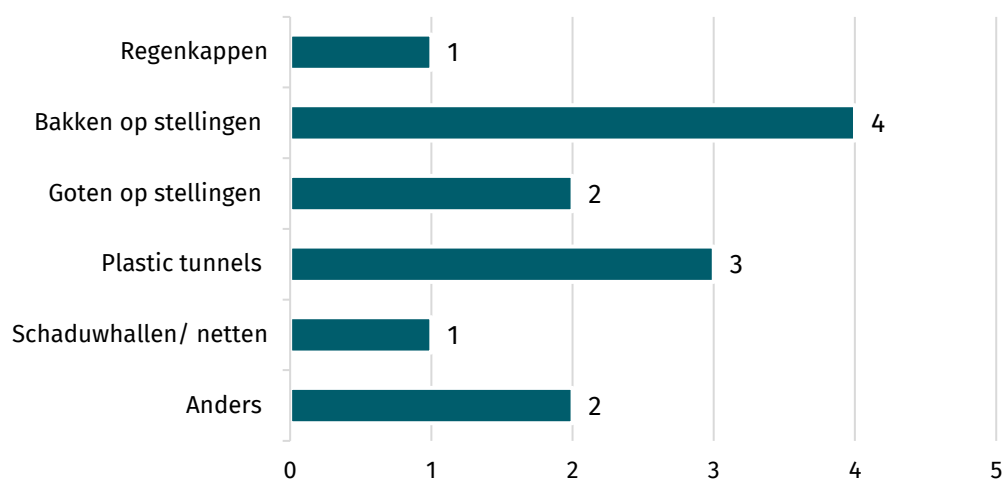
Teeltondersteunende voorzieningen bij steenfruit

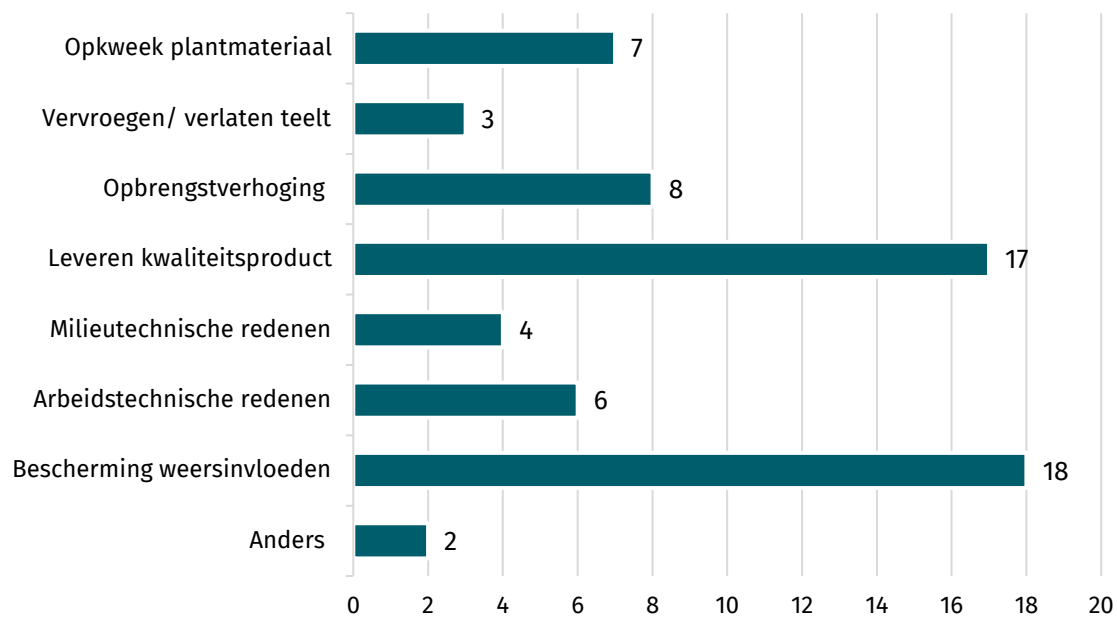
Teeltondersteunende voorzieningen houtig klein fruit

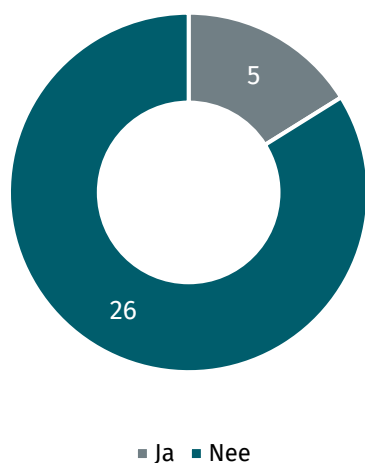
Teeltondersteunende voorzieningen bij aardbeien

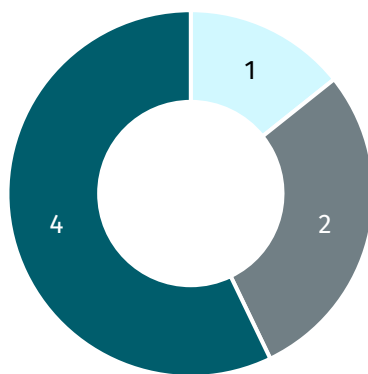
Waarvoor teeltondersteunende voorzieningen

Vergunning moeten aanvragen voor teeltondersteunende voorzieningen

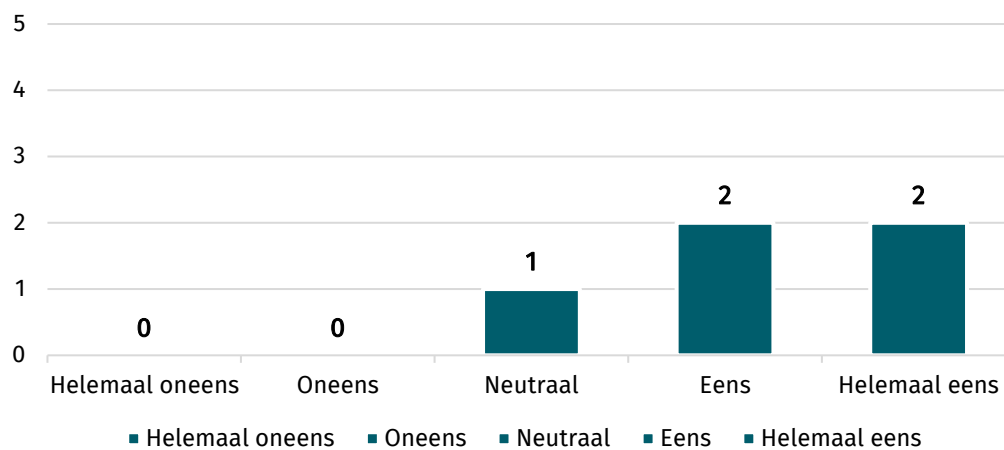

Soort vergunning

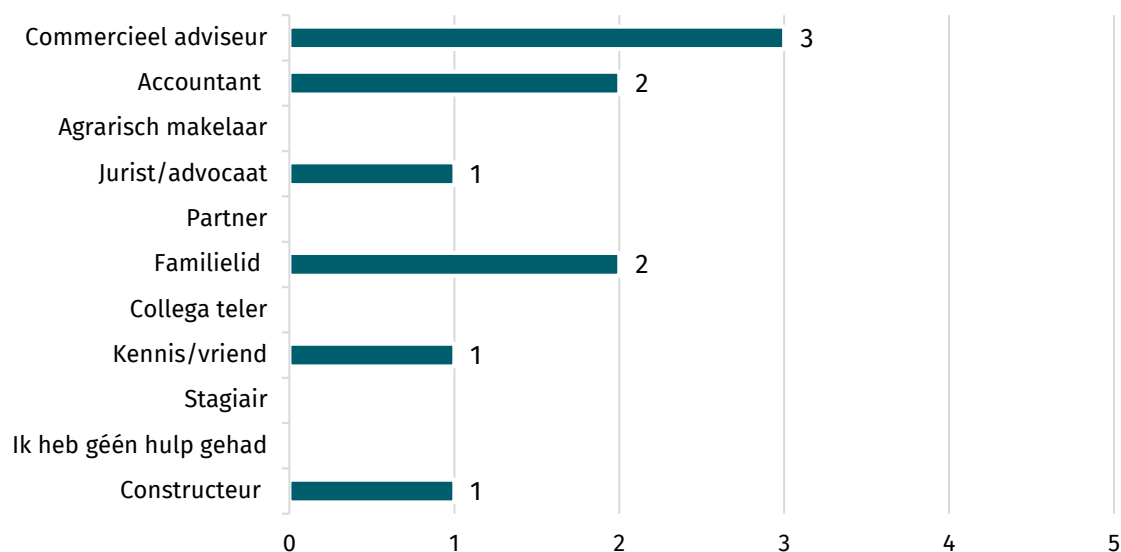
- Wijziging bestemmingsplan
- Bouwvergunning
- Omgevingsvergunning

De vergunningsaanvraag heb ik als ingewikkeld ervaren

- Helemaal oneens
- Oneens
- Neutraal
- Eens
- Helemaal eens

Heeft u hulp gehad? Zo ja, van wie?

De gehele aanvraag verzorgen

Uitzoeken van alle regels en bestemmingsplan

Indien u hulp heeft gehad,
waarmee bent u geholpen?

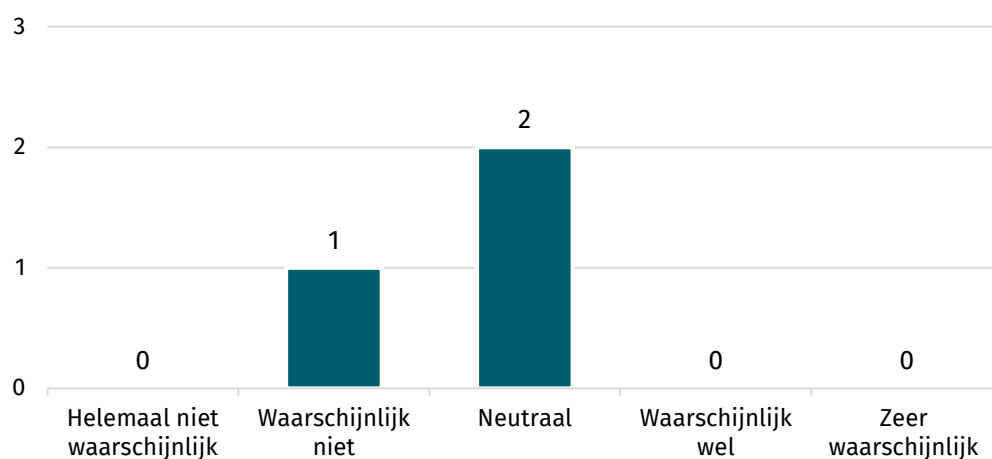
Uitzoekwerk van regels en de aanvraag indienen

Tekeningen maken

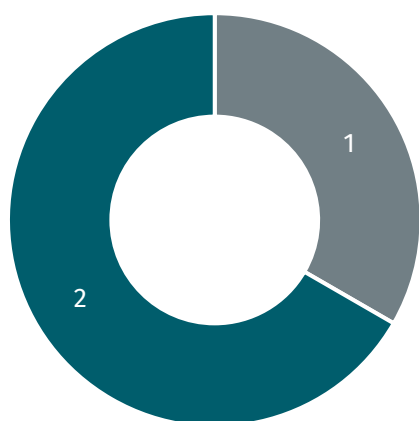
Waarom géén teeltondersteunende voorzieningen

Waarschijnlijkheid om in de toekomst teeltondersteunende voorzieningen te gebruiken

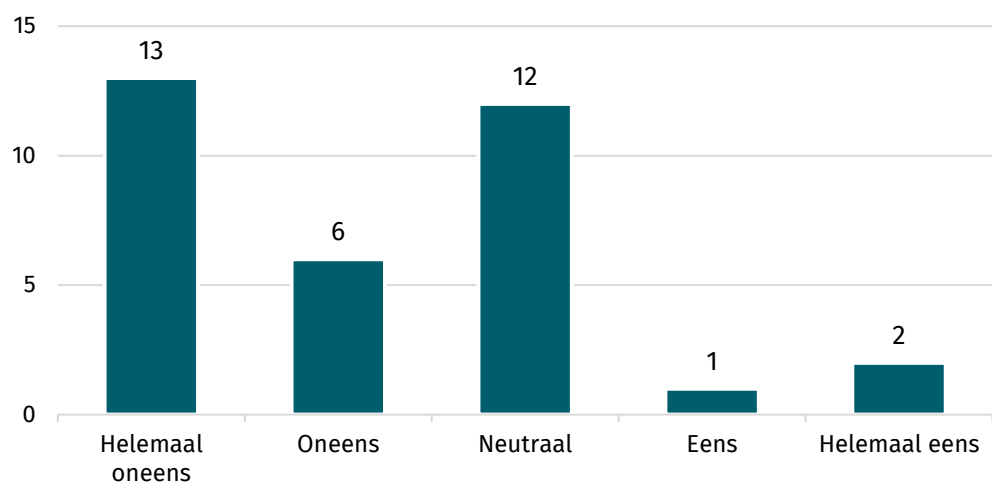

Teeltondersteunende voorzieningen gebruiken bij subsidie

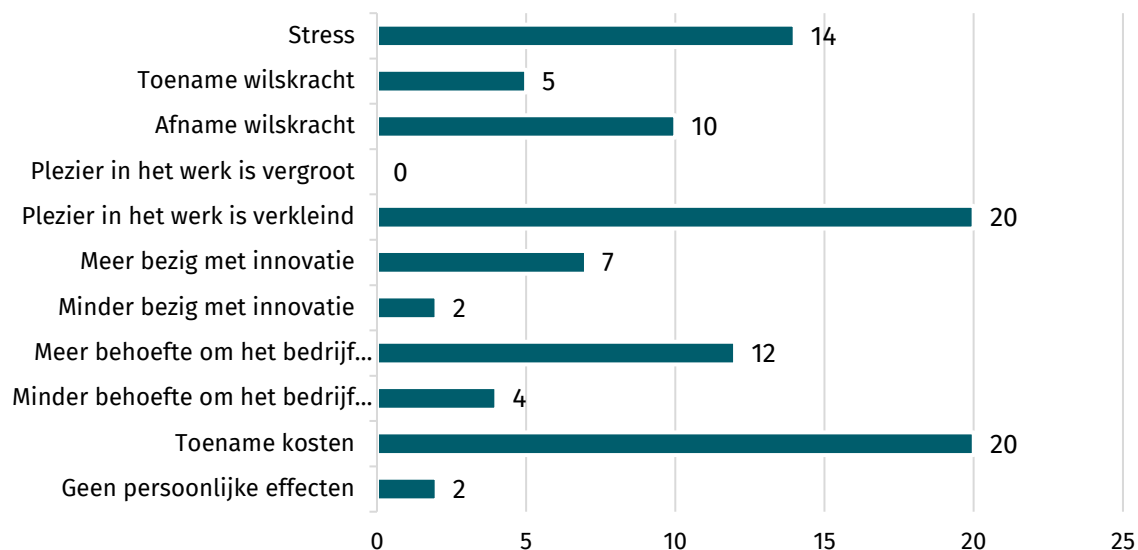

■ Zeker wel ■ Misschien

Invloed van wet- en regelgeving op teeltondersteunende voorzieningen

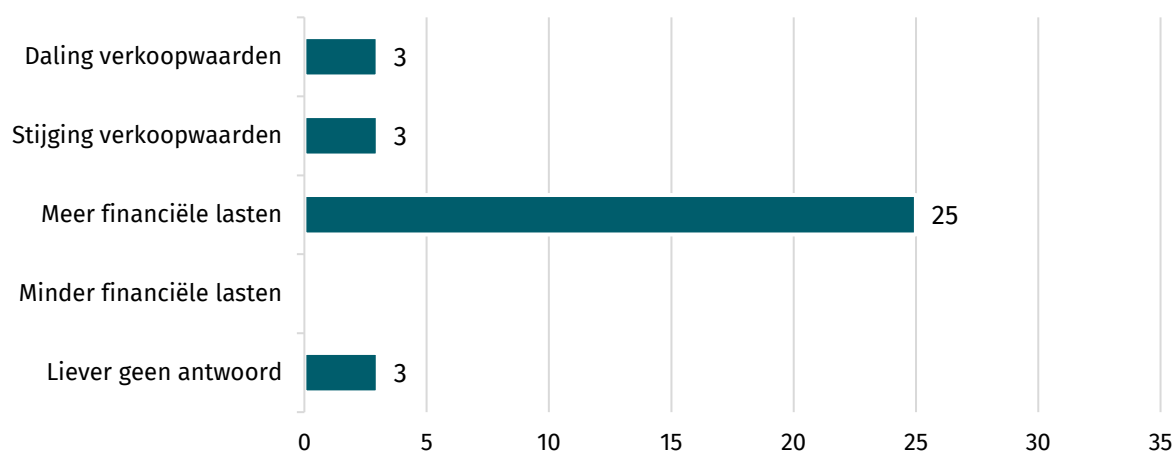
Persoonlijke effecten wet- en regelgeving

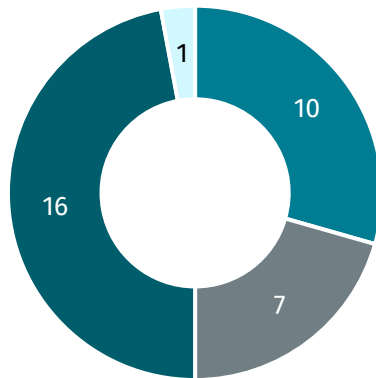
Effecten wet- en regelgeving op het bedrijf

Financiële effecten wet- en regelgeving

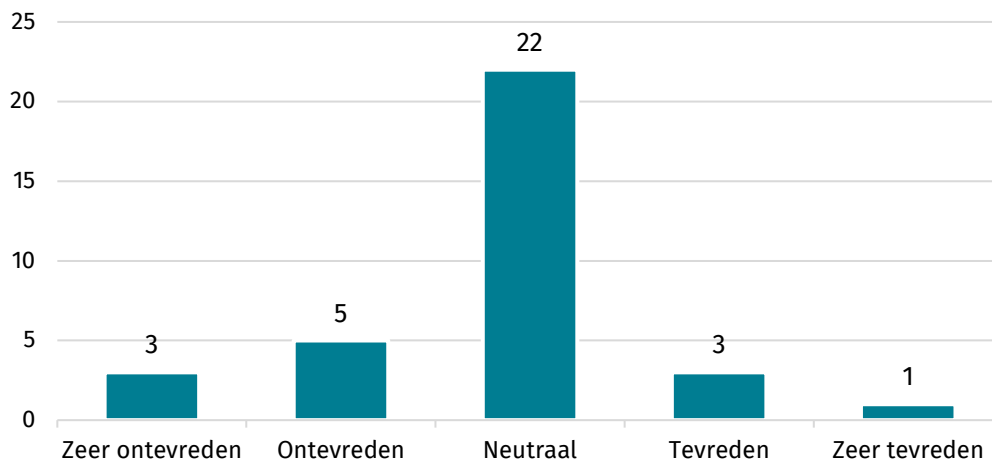

Het werk als teler is door eisen, voorschriften en regels ...

- Vervelender geworden
- Uitdagender geworden
- Lastiger geworden
- Hetzelfde gebleven

Tevredenheid gemeentelijke regels

Er werd met 2 maten gemeten, wij moeten het wel aanvragen een ander heeft het nooit gedaan

Probeer eens een bouwvergunning aan te vragen. Alleen maar tegenwerking.

West Betuwe is fruitteelt gezind

Zeer hoge eisen aan de woningen voor seizoenarbeiders. Na overleg met gemeente brandweer en omgevingsdienst nog 23 aanpassingen gehad.

Men eist bv. betere huisvesting voor arbeidsmigranten maar er is geen duidelijk beleid over afgesproken wat nu vereist is... veel onduidelijke wetten en regels voor de toekomst.

folie op regenkap periode is in de gemeente Buren te krap voor de frambozenteelt (5 maanden)

West Maas & Waal is een agrarisch mindende gemeente

Ze werken nooit mee

Hoe tevreden bent u over de beleidsregels van uw gemeente?
Kunt u uw antwoord toelichten?

Onze gemeente is meer gericht op de fruitteeler > meer mogelijk, maar blijft lastig

Gemeentelijke regels vormen weinig beperkingen voor ons bedrijf

Het is lastig en ingewikkeld, niet meegaand met de teler

Teveel regels

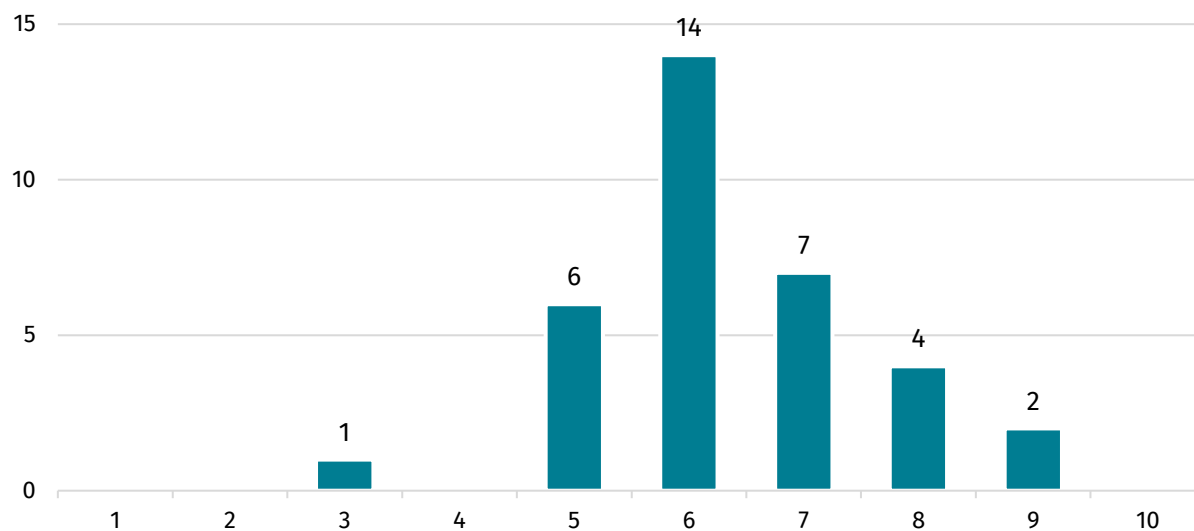
Is te doen allemaal

Daar waar de gemeente zich met regelgeving aan de snel veranderende wereld moeten aanpassen, zijn ze veel te traag.

Het moet sneller kunnen

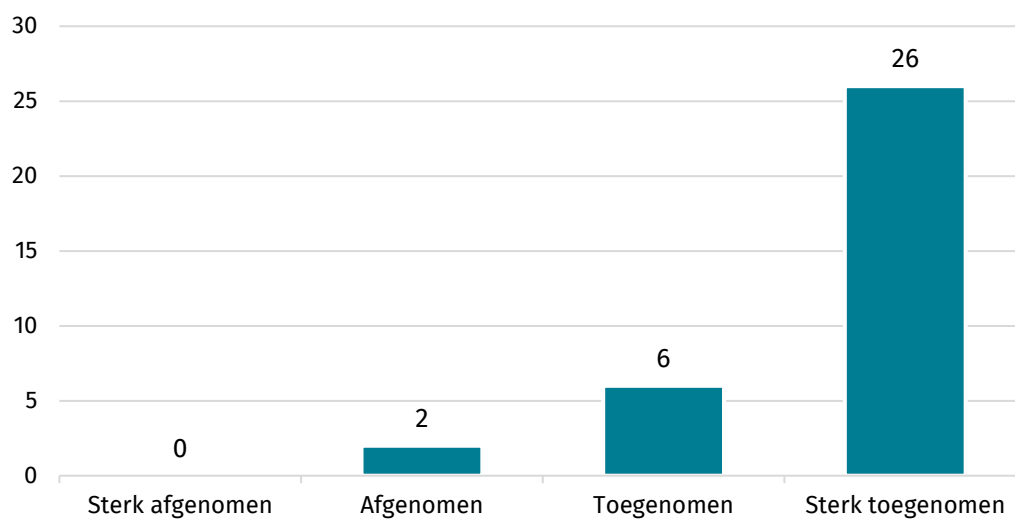
West Betuwe is fruitteelers gezind > treedt naar buiten als de fruitstad van Rivierenland. Merk je terug in hun beleid, er is meer mogelijk dan in andere gemeenten

Rapportcijfer kennis wet- en regelgeving

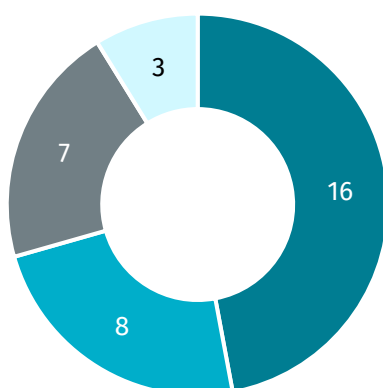

Gemiddelde cijfer: 6,04

Toename bureaucratie afgelopen 10 jaar

Opvolging binnen nu en 10 jaar

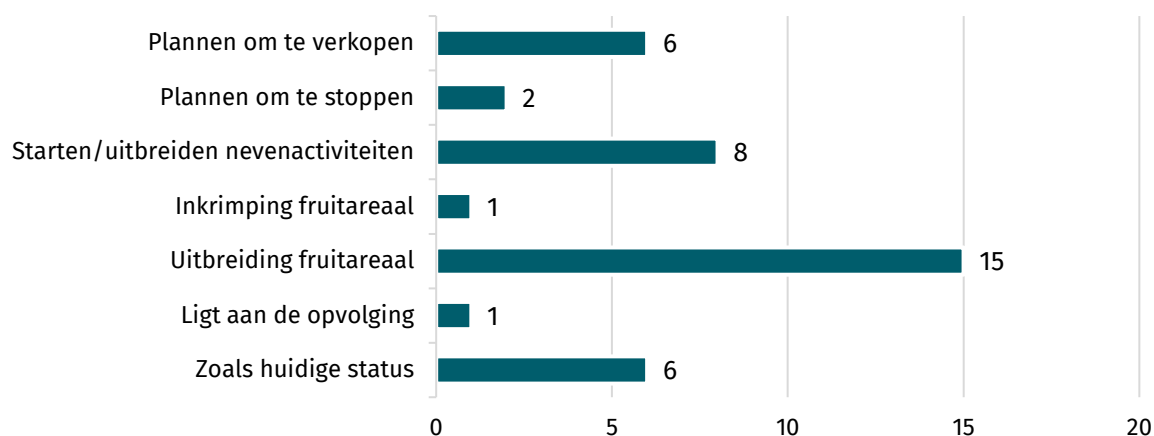

- Er is een bedrijfsopvolger
- Onzeker of er een bedrijfsopvolger is
- Er is geen zicht op een bedrijfsopvolger
- Zoals huidige status

Redenen voor geen of onzekere opvolger

Het bedrijf binnen nu en 10 jaar

Bijlage 10. Transcriptie interview fruitteler

Geïnterviewde: dhr. Gerard Tettero, fruitteler in de gemeente West Betuwe

Kunt u kort wat vertellen over uzelf en uw bedrijf?

Ik heb een fruitbedrijf. Ongeveer 10 hectare met appels en peren. Ik had een klein beetje kers, maar die ben ik kwijt. En er staan Elstar, Boskoop, Wellant, Jonagold, Kanzi, Conference en het nieuwe ras WUR gaan we planten.

Van welke teeltondersteunende voorziening maakt u gebruik? Waarom bent u specifiek deze gaan gebruiken?

Ik heb bij Kanzi hagelnetten staan, het whailex systeem.

Wat houdt dat systeem in?

Dat is een hagelnet wat op de boom hangt.

Waarom heeft u specifiek voor dit systeem gekozen?

Minder arbeid, verder niet echt puur alleen minder arbeid.

En heeft u verder nog teeltondersteunende voorzieningen?

Alleen het steunmateriaal om de bomen aan vast te zetten.

Heeft de geldende wet- en regelgeving invloed gehad in uw afweging om wel of geen teeltondersteunende voorzieningen te gaan gebruiken?

Ik heb er heel eerlijk gezegd niet naar gekeken. Kijk 3 meter hoogte weet ik zeker dat dat gewoon mag, maar ik heb nu een stukje van 4 meter gezet ik zou niet weten of dat wel of niet mag. Volgens mij is het hier in Geldermalsen goed geregeld dat dat gewoon mag, behalve in de Uiterwaarde is het niet toegestaan maar daar zit ik niet.

Klopt het dan dat u ook geen vergunning heeft aangevraagd omdat u zeker weet dat het is toegestaan?

Ja, wat ik heb mag. Ik heb zelfs een hoekje kersen in de uiterwaarden staan, of dat had ik want het gaat naar mijn broer toe. Voor dat stuk heb ik wel navraag gedaan. Officieel moet je een vergunning vragen, maar niemand doet het eigenlijk. Dus als zij het niet doen hoef ik het toch ook niet te doen. Waarom vragen mensen geen vergunning aan, weet u dat?

Ik zou het niet weten. Ik wist wel voor mijzelf dat ik 2 meter of zo iets van de dijk vandaan moest blijven met de overkapping. Dat heeft de gemeente tegen mij gezegd, via de telefoon. En ze hadden een brief en kaartje gestuurd dat het aanzicht van de dijk moest blijven zoals het was. Maar verder zijn zijzelf ook niet begonnen over een vergunning.

Dan heb ik een aantal vragen over wet- en regelgeving in het algemeen. Hiermee bedoel ik Europees, nationaal, provinciaal en gemeentelijk. Waar haalt u precies informatie vandaan als u daar informatie over wil hebben?

Ik haal alleen informatie bij de gemeente. Het meeste kan telefonisch, maar ik probeer er eigenlijk zo min mogelijk aan te vragen. Want hoe minder je aan ze vraagt, hoe minder ze met jou bemoeien.

Hoe gemakkelijk kunt u uw informatie vinden?

Ik heb het eigenlijk nog niet echt nodig gehad of het moet toevallig iets dringends zijn. Maar het gaat meestal via mijn boekhouder, bepaalde dingen zoals subsidieaanvragen. Dat heb ik via de boekhouder lopen en die weten dus ook een hoop dingen hoe alles zit ook met regelgeving.

Heeft u verder nog mensen aan wie u informatie vraagt behalve de boekhouder?

Ja, bij de NFO. De brancheorganisatie.

Hoe kijkt u naar wet- en regelgeving die van toepassing is op uw bedrijf?

Bepaalde regels vind ik prima, het is ook goed dat die er zijn. Alleen als je dan de arbodienst op visite krijgt, die heb ik twee weken geleden nog op visite gehad. Het is goed dat ze er zijn, alleen ze kennen geen verschil tussen een Albert Heijn of een fruitbedrijf. Als voorbeeld wij zijn maar een klein fruitbedrijf. Ik heb een stelling in de schuur staan en die moet gekeurd zijn. Dat is iets wat nooit gebruikt wordt, waar we een paar pallets in zetten gewoon als opslag. Hij wordt er drie keer per jaar uitgereden, zeggen zij toch dat het gekeurd moet zijn. Ik heb een zolder in de schuur boven de sorteermachine. Ja zeggen ze dan: boven de 2,5 meter moet er een raambeveiliging op. Nou is hij 2 meter 47 en dat vinden ze gevaarlijk omdat je ervan af kunt vallen. Dan geef ik aan dat er niemand op komt, maar toch vinden ze het gevaarlijk. Dus ik vind wel dat in sommige vlakken van regelgeving dat bepaalde dingen te ver gaan.

U zei dat er ook wetgeving is wat u wel goed vindt. Kunt u daar een voorbeeld van geven?

Het is natuurlijk goed dat er naar bepaalde dingen gekeken wordt maar het kan ook te ver gaan. Zoals in de pluktijd dan heb ik mensen lopen en officieel moeten ze dan werkschoenen met stalen neuzen aan. Dat is goed dat het er is, maar voor een korte periode dat die mensen hier zijn alleen om te plukken dan vind ik het een beetje te ver gaan.

Als u kijkt naar de regels vanuit de gemeente West Betuwe?

Hoe het tegenwoordig allemaal in elkaar zit bij de gemeente weet ik ook niet meer precies. Zoals vroeger had je stookbeleid, en in de gemeente Neder-Rijn mocht je gewoon vrij stoken je moest het alleen maar melden. En in de gemeente Geldermalsen moet je het aanvragen, een stookvergunning. En dan kreeg je een lijst waarop stond wat je dan moest doen en dan kon je vervolgens € 50 betalen. En ik denk nu ook af en toe dat het ze puur om het geld gaat en niet om te handhaven of een vergunning te verlenen.

Wat heeft de wet- en regelgeving voor effect op u? Heeft u bijvoorbeeld minder tijd over als teler of vraagt u vaker de boekhouder.

Het minder tijd over houden als teler valt voor mij mee. Meer geld aan de boekhouder ben je altijd kwijt, maar dat komt ook omdat in de afgelopen jaren meer ben gaan vragen aan de boekhouder. Ik heb zelf, of nou mijn broertje heeft 7 jaar geleden een keer een bekeuring gehad. Dat was op het moment dat net die venturidoppen inkwamen. Daarmee heb ik vanaf het begin altijd mee gespoten. En ik zie daarin eigenlijk geen probleem, behalve in de kersen met het residu dan doe ik nog wel de neveldoppen terugdraaien. Maar ik kan niet zeggen dat ik meer schurft of zoiets heb. Maar ik merk wel bij fietsers die voorbijkomen, en als ik dan rij met de neveldoppen dat ze helemaal weggedoken zitten in hun jas, en met venturidoppen heb je dat niet.

Als ik het heb over regelgeving op Europees niveau, bijvoorbeeld de kaderrichtlijn water dus je moet denken aan kaderrichtlijn water en het GLB. In hoeverre kunt u daar wat over vertellen? Stel dat de buurman vraagt: leg mij eens uit wat dat betekent?

Nou qua GLB, dat is natuurlijk helemaal nieuw voor ons. Ik vind bepaalde dingen zijn voor ons, zoals je krijg dan brons, zilver goud. Nou en zilver is voor ons dan niet te halen, dan moet je als zoveel dingen voor doen aan kruidenrijke dingen. Dan zeg ik ook laat maar zitten. Maar eigenlijk moet het niet kunnen, iedereen moet evenveel kans krijgen om het goud te kunnen halen maar dat is gewoon onmogelijk voor ons.

Heeft u het idee dat u daar als fruitteler wat in achtergesteld wordt?

Ja, wij hebben natuurlijk als fruittelers het minste aan subsidie had gehad, aan steun gehad. Als we wat krijgen is het mooi meegenomen zeg ik altijd. Als is het €200 je hebt in ieder geval. Ik heb nu ook een stukje grond erbij gehuurd. En daar heb ik kruidenrijk grasland op aangevraagd maar er staan knotwilgen op waardoor ik minder geld krijg per hectare.

Als u hierover meer zou willen weten, waar zou je deze informatie vandaan halen?

Het is nu nog zo moeilijk, want zelfs mijn loonwerker hier die zegt: ik weet het nog niet hoe dat zit. Ik heb zelf al wel eens gebeld en dan krijg je dus. Dan helpen ze je wel met bepaalde dingen zoals de mei telling, maar het is gewoon zo moeilijk om iets te weten te komen. Ze zien ook in ieder ding een perceeltje, een winscherm is een perceeltje en een slootje is een perceeltje. Vroeger had ik 7 of 8 percelen en nu door alle regels heb ik er geloof ik 35 en dan hebben ze het over minder bureaucratie maar het wordt steeds erger.

Wat is uw idee over de toename van wet- en regelgeving in de afgelopen jaren?

Het neemt alleen maar toe, en het wordt nog steeds meer. Je krijgt te veel en te verschillende regels door mee en tegenstanders zeg ik altijd. We zijn nou wel blij dat we Caroline hebben die een beetje tegengas geeft. Want anders dan had ik niet willen weten hoe het er over 5 jaar uit zou zien, zoals met spuiten. Wij willen ook wel minderen, maar het moet wel kunnen. Kijk door ons systeem waarbij iedere boom minimaal 12 jaar staat, kun je niet ineens vandaag zeggen: zo jongens je mag volgend jaar niet meer spuiten, dat gaat niet. In een gesloten systeem met een kast, ja daar kan alles. Dan kun je met nuttige insecten heel veel doen, maar dat gaat hier gewoon niet. Of de consument moet bereid zijn om meer te betalen.

Hoe heeft de toenemende bureaucratie invloed op uw voor de toekomst?

Je let natuurlijk nou wel beter op met wat je gaat planten. Ik straks weer een aantal bomen zetten met schurft resistente. Op die manier ga je wel kijken dat je daar in ieder geval minder gaan spuiten. Alleen insecten dat blijft gewoon altijd een probleem en daar zul je altijd voor moeten blijven spuiten. Schimmels kunnen we natuurlijk ook best wel in minderen, maar dat heeft gewoon zijn tijd nodig.

In hoeverre bent u, kijken naar provinciaal en gemeentelijk niveau, bekend met de omgevingsvisie van de provincie Gelderland en het bestemmingsplan?

Eigenlijk helemaal niet. Ik heb het ook niet echt nodig op het moment. Het zou gemakkelijker zijn als het allemaal op één plek zou staan. Alleen wat het is, als je het nodig hebt ga je ernaar kijken en als je het niet nodig hebt ga je er ook niet zo snel naar zoeken. Ik lees mij niet in om op de hoogte te blijven. Het verandert toch iedere keer weer.

Wat betreft wet- en regelgeving, wat zou er in uw optiek verbeterd kunnen?

Wat betreft communicatie, meestal staan er een heleboel dingen NFO-fruitblad, dus daar lees je dan wel een aantal dingen. En laatst was er ook een webinar over de arbeidsinspectie, maar ik heb een hekel aan die webinars. Ik heb meer aan echte bijeenkomsten. Zoals ook voor je spuitverlening, dan houdt het Kafhout een beschermingsavond voor je verlening en dat is iets waar ik dan naartoe

zou gaan. Gewoon een vak bijeenkomst, 1 avond waar je dan naartoe gaat. Zo'n avond is ook voor de gezelligheid en het zien van elkaar en het praten met andere telers zodat je ook weet wat er leeft onder andere telers en met elkaar kunt sparren van goh hoe doe jij dat?

Wat betreft de toekomst, wat zijn uw verwachtingen binnen nu en 5 jaar over wet- en regelgeving en de teeltondersteunende voorzieningen?

Ik denk dat het voor teeltondersteunende voorzieningen wel enigszins mee gaat vallen. Maar ik denk dat het puur stikstof en gewasbescherming, dat ze de hete hangijzers op het moment. En hoe dat er over 5 jaar uit ziet, ik weet niet niemand die het weet. Het zal allemaal wel niet minder worden, dat geloof ik niet.

Op wat voor manier speelt u in op de toekomstige ontwikkelingen?

Oplettender kijken naar investeringen. Maar echt inspelen valt voor ons als fruitteler niet mee. Het is niet te onzeker, want ik ga toch door met de investeringen. Doe je dat niet dan ga je helemaal achteruit. Dus ik ga toch door met nieuwe aanplanten, het zijn toch planten voor minimaal 12 jaar, dus daar wordt toch geen rekening mee gehouden. Het is wel een onderwerp waar ik mij meer mee bezig moet houden, maar dat zal niet dagelijks zijn. En hoe moet ik het zeggen, het ook iets waar ik niet mee bezig zou willen zijn, ik wil gewoon telen laat mij maar buiten zitten.

Hoe kijkt u, met het ook op de toekomst, naar telen onder zonnepanelen?

Hier verderop heb je kersen onder zonnepanelen zitten, en een andere telen heeft de rooie bessen eronder zitten. Ja, dat zijn best wel dingen waar je naar kijkt alleen het probleem is dat je je stroom niet kunt terugleveren, iedereen zit met dat probleem. Maar als dat is opgelost is het zeker iets waar ik aan mee zou willen werken.

Zou u gelijk het hele perceel onder zonnepanelen zetten, of slechts een klein deel?

Dat ligt echt aan hoe het financieel zijn. Alleen het is nog wel de vraag hoe het met licht eronder gaat. En toevallig twee jaar geleden zijn mij een collega teler de bessen onder zonnepanelen gezet. En normaal spoelt het regenwater zouten wel weer weg, alleen nu spoelen die zouten niet meer weg omdat er geen regenwater mee bijkomt waardoor je weer moet spoelen met gewoon water. Dus dat zijn dan ook weer nadelen die je dan hebt.

Heeft u ook te maken met het waterschap?

Met name voor beregenen, in de zomer is er sowieso een tekort. En dan krijgen we ook een beregeningsverbod. Alleen de appels mochten we periodiek beregenen omdat peren meer tegen zonnebrand kunnen. Nou zit ik bij een rivier, dus ik heb water zat maar er zijn stukken waar echt te weinig water is.

Ik ben door mijn vragen heen, zijn er nog dingen die u nog kwijt wil over dit onderwerp?

Nee eigenlijk niet, als jij geen vragen meer hebt.

Bijlage II. Transcriptie interview gemeenten

Geïnterviewde: mevr. Joke van Vrouwerff, wethouder platteland gemeente West Betuwe.

Kunt u kort wat vertellen wie u bent en wat uw functie is binnen de gemeente?

Ik ben Joke van Vrouwerff. Ik ben geboren en getogen hier in West Betuwe, een mooie gemeente die sinds 2019 door een samenstelling is ontstaan. En ik ben sinds april 2022 wethouder platteland.

Wat is uw rol op het gebied van wet- en regelgeving specifiek in de fruitsector?

Mijn rol is dat ik wethouder ben, dat wij dan de wetten moeten hanteren en op het gebied van de fruitsector stimuleer ik en stuur ik natuurlijk met name, want ik vind het heel belangrijk dat de fruitsector in dit gebied behouden blijft en niet de nek omgedraaid wordt. Er zijn heel veel kansen en belemmeringen die dat tegengaan dus je moet heel erg dit gebied, dit fruit gebied, het Rivierengebied beschermen en zorgen dat die fruitsector die fruitteelt hier behouden blijft in dit gebied. Wij zijn dé fruit gemeenten van Nederland en dan willen we heel graag zo houden.

U had het net over kansen en een belemmeringen. Kunt u daar een voorbeeld van geven?

Een kans is, nou ja, je moet het eigenlijk zo zien mensen zien dit ook als een belemmering is het genoeg water toevoeren, nu met die klimaatverandering is het heel erg is droogte, dat zou je niet zeggen is droogte eigenlijk de grootste belemmering of bedreiging voor dit gebied. Maar je kunt dat ook weer zien als een kans dus dat je dat aan gaat pakken. Want nu is uit het nationaal programma landelijk gebied en het Gelders programma landelijk gebied is water en bodem sturend. Dit gebied, het rivierengebied is van oudsher al water een bodem sturend. Daarom is ook die fruitsector hier ontstaan, je hebt hier een speciale kleigrond, je hebt hier een bepaalde grond, dus je moet dat heel erg beschermen. De kans, nu moet je dus de kansen aangrijpen om die droogte te voorkomen, en dan heb je allerlei maatregelen die je daarvoor kunt nemen of op in kunt zetten en ook heel erg de combinatie mogelijkheden zoeken.

Ik wil graag wat dieper ingaan op de teeltondersteunende voorzieningen en het beleid wat hiervoor is. De gemeente heeft een bestemmingsplan daarvoor opgesteld. Die heb ik gezien, net als jullie omgevingsvisie. Jullie profileren als dé fruitgemeente. Maar wat is jullie kijk op de teeltondersteunende voorzieningen?

Mijn persoonlijke kijk is dat zeker altijd mogelijk moet zijn, je moet uitgaan van het bedrijf zelf en van ondernemer maar ook het verduurzamen van het bedrijf dus dat je daaraan meewerkt. Tegelijkertijd heb je natuurlijk ook de omgeving en het beeld en je moet natuurlijk het landschap niet verrommelen met allerlei dingen. Dus ik ben zeker ervoor dat het mogelijk moet zijn, maar wel inpasbaar in het landschap. Ik heb ook wel eens gezegd van: je kunt nou met zonnepaneeltjes boven kersen wordt er nou al gedaan. Dat zijn meekoppelkansen dat is eigenlijk best wel heel mooi. Als je dat zo ziet. Dus je kunt het optisch ook wat mooier maken, dat is veel mooier als al die grote doeken en dat plastic vind ik zelf. Zo zou je er ook naar kunnen kijken en dan als ze dan toch doeken nodig zijn, doe het dan in een andere vorm. Pak dan niet van naar plastic, maar doet dat dan in een mooie vorm van een kersenboomgaard, dus dat je je daarop aanpast. Dat je het wel mogelijk maakt, maar dan wel met bepaalde optische uitstraling.

Is dat ook iets wat de gemeente probeert te stimuleren bij fruittelers om dat optische anders aan te pakken, zoals het vervangen van het plastic?

Wij maken het wel mogelijk, zeg maar wij noemen dat dan pilots. Dat is dat ondernemers iets wel kunnen doen in de vorm van een pilot en dan geven we daar wel wat bepaalde voorwaarden aan. Ik vind ook wel dat je dat moest stimuleren. Kijk, als het nou heel veel geld meer gaat kosten voor die ondernemer, dan gaan ze dat ook niet doen. Maar je moet er een beetje een weg in vinden.

Jullie hebben een beleid opgesteld in het kader van teeltondersteunende voorzieningen. Waarom is er specifiek gekozen voor dit beleid?

We hebben nog niet echt beleid, we hebben het nog niet in een vorm. Het is nog niet in de omgeving of iets. We hebben pas het LOP vastgesteld het LandschapsOntwikkelingsPlan en daar hebben we wel het ingezet dat het landelijk inpasbaar moet zijn, zo'n soort regeltje. Dat is heel breed en daar hebben we ensemble boeken bij of inspiratie boeken bij gedaan en dan kun je zeggen van wat voor inspiraties of voorwaarden je daar een beetje aan kunt stellen. Wij hebben nog niet gezegd nou zet overal maar teeltondersteunende voorzieningen, sta dat overal maar toe. Wij doen dat in de vorm van pilots en dan kun dus heel veel dingen mogelijk maken voor de ondernemers.

En die pilot is dan echt een proefopstelling. Net als jullie pilot telen onder de zon?

Ja, je zegt dan proefopstelling, maar dan uiteindelijk kan de ondernemer dat en later kunnen we dat misschien vastleggen in beleid of iets dergelijks.

En jullie beleid hebben, zijn jullie nog aan het ontwerpen, gaan jullie ontwerpen

Daar gaat altijd de Raad over, de gemeenteraad. Er zijn natuurlijk ook tegenstanders die vinden dat dat niet goed is. Maar nou hebben we ook de Gelderse puzzel, ruimtelijk en het Gelderse plan landelijk gebied en dat moet dan ergens samenkomen en dan moet je veel meer kijken naar samenvoegingen mee koppelkansen, dubbelgebruik van alle stukjes grond en dan is die teeltondersteunend daar heb je zonnepaneeltjes dus dan heb je dubbelfuncties. Wij staan niet toe dat je zonnepanelen op de landbouwgrond legt zomaar. Maar wel in de combinatie er loopt in Culemborg ook een pilot waar ze recht op staande panelen hebben staan en dan lopen de koeien ertussen en de schapen dus zo kun je ook kijken naar dat soort functies.

Jullie als gemeente horen natuurlijk bij de samenwerking Rivierenland daar horen ook andere gemeentes bij. Is er een reden waarom iedere gemeente een eigen kijk heeft op de teeltondersteunende voorziening? Waarom zeggen jullie niet van we zijn een samenwerking, dus we voeren een beleid op dat gebied?

Ja, maar Rivierenland die hebben als Rivierenland niks geen status eigenlijk. Dat is wel een samenwerking, maar uiteindelijk de beslissingsbevoegdheid liggen bij iedere gemeente afzonderlijk, dus daar kan nog wel eens wat verschillen en dus bij de gemeenteraad. Je zou wel een totaalplan op kunnen stellen, vanuit het Fruit Pact wordt dan wel gestimuleerd, dat we dat een beleid daarvoor opstellen maar dan moet je dus meerdere aspect erbij hebben. In Buren heb je ook de laanbomenteelt dus dat geldt eigenlijk een beetje hetzelfde voor dus je moet toch wat specifieker denk ik per gemeente kijken en voor de ene geldt het meer als voor de andere dan moet je daar toch weer een gulden middenweg in vinden.

Ook omdat West Betuwe een meer fruitteelt gezinde gemeente is dan bijvoorbeeld West Maas & Waal?

Ja zeker, wij willen dat echt zo houden. Dan vind ik ook dat we ook alles eraan moeten doen om die fruitteler zo optimaal goed te ondersteunen Ook met het, want dat speelt hier ook heel erg lang voor de fruittelers het watertekort. Want je moet hier die appels koelen in de zomer en van dat soort dingen. En ja, dat is heel erg nijpend soms met de watertoevoer en dan bij het waterschap regelen ze dat allemaal, dan zetten ze die sluis open of die juist dicht of helemaal gestuurd. Want je hebt hier de Lingen lopen, die is helemaal gestuwd dus daar wordt echt gestuurd. Wanneer laten we wel water toe en wanneer niet? Dat is wel technisch, maar als je gaat kijken, hoe ze dat doen met al die dingen. Ik geloof dat er hier iets van 384 sluisjes of dingetjes of dingen in dit gebied zijn en dan kunnen ze overal wel dat regelen. En dan in de zomer als het heel droog is, dan gaat dat natuurlijk spelen, want dan heeft de fruitteelt heel veel water nodig, dus dan moet je er echt goed doseren en ook met die fruitteler afspraken over maken en je hebt ook al druppel technieken hè? Dus het gaat heel erg vooruitlopen naar de toekomst.

En wat betreft de teeltondersteunende voorzieningen. De sturing daarvan vindt u dat meer dat dat bij de provincie alleen hoort of zoals het nu is dat de gemeente daar ook richting aangeven. Vindt u het meer een taak voor de provincie of voor de gemeentes.

Vanuit de provincie moet er veel meer. Want er is nou ook een folder, een leaflet gemaakt. Vanuit de provincie moeten veel meer ingezet worden dat fruit de vierde pijler is. Veel meer moet daarop gestuurd worden. Fruit is heel belangrijk voor de provincie, ook vanuit economie, ook vanuit gezondheid. Dus er

moet veel meer op ingezet worden. Die andere pakten die zijn best wel maar qua fruit hangt er daar een beetje bij. Terwijl het economisch gezien eigenlijk de grootste pijler is, zeker voor dit gebied, daar moet de provincie veel meer mee doen. Maar dan moeten wij als Rivierengebied, daar moeten we dan als rivierengebied samen in optrekken, dan moeten ook veel meer dan dat uitdragen. We moeten veel meer staan voor ons eigen gebied, we moeten veel meer ons profileren en dat is dan weer een beetje een nadeel van dit gebied. Mensen zijn niet zo van, we gaan ervoor. We hebben hier de grootste fruitveiling van Europa staat hier. We hebben de peer en de Elstar, de Conference en de Elstar dat zijn de meest bekende appel en peer van dit gebied ook Europese gezien ook wat betreft export. Maar ja, dat moeten we veel meer uitbuiten veel meer.

Ontbreekt dat misschien bij de provincie Gelderland, het besef dat Gelderland echt een fruitgebied is, dat dat mist?

Dat zit in de provincie, zij hebben het grootste fruitgebied in hun gebied zitten. En dan trekken ze veel meer naar de Veluwe waar dan die kalveren industrie zit, en in de Achterhoek dan weer met die landbouw. Dus we moeten echt veel meer ons gebied promoten of op de bres gaan staan van wij zijn eigenlijk heel belangrijk.

Hoe is dat gekomen dat jullie eigenlijk een beetje op de achtergrond zijn geraakt? Wat betreft het uitdragen van jullie gebied?

Ik denk dat er wel een beetje hier in de mentaliteit zit van hier. Mensen zijn niet zo, ze doen, maar doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg. Het zijn gewoon ondernemers die gaan voor hun eigen dingen en goede ondernemers maar ze moeten het veel meer uitdragen, veel meer? Maar ook als regio. In de regio Rivierenland, die kunnen ook veel meer. Maar dat is ook op toerisme gebied je moet veel meer op een goede manier promoten. Ik ben een paar weken terug was de opening van het toeristisch seizoen. En dat is van het Bureau toerisme Rivierenland en dan zetten ze vind ik voor dit gebied op de verkeerde dingen in. Want dan gaat het over beleving en over het hele streek gebeuren. Dat is op zich wel goed, maar je moet eigenlijk de kleine winkeltjes, de kleine dingetjes promoten en dan niet een broodje bij Bart bakker Bart kopen. Dat is dus precies net niet. En dan komt er ook een mevrouw met zulke hakken en die komt dan over branding en over een merk en ik kom in mijn Mercedes en je moet het gevoel hebben. Dan gaan ze het over een landgoed Exloo hebben in Drenthe waar huisjes dan € 1.500 in de week zijn en hele dure chaletjes wat alleen maar voor de upper ten is. Maar ik denk ja hou het lokaal. Je moet het anders bekijken, het Rivierengebied is echt uniek, maar doet dan ook kleine klein toerisme. We hoeven niet het massatoerisme, maar gewoon de beleving en van het fruitgebied.

Dat jullie jezelf ook wat meer op de kaart zetten.

Zeker, want je hebt hier hele leuke winkeltjes bij de fruittelers? Je kunt hier met een appel treintje door de fruitboom gaarden en allemaal van dat soort dingen, want je hebt ook hele leuke bed en breakfasten. Heel leuk allemaal kleinschalig, maar doe dat allemaal dan met goede producten. Lekker brood, lekkere verse dingen vanuit de streek en zo moet je het eigenlijk promoten.

Lopen jullie tegen bij de teeltondersteunende voorzieningen. En, welke zijn dat?

Ja, je loopt wel tegen dingen aan, het kan niet altijd want we hebben een pilot ook nog op boven ik geloof rode bessen of aardbeien. Maar dan kan die business case kan niet rondkomen dus daar zit toch nog wel iets in van te veel kosten of dat de opbrengst dan naar Fernand is, dus dan moet nog wel heel veel onderzoek naar gedaan worden dat ze er wel wat aan hebben, wat aan de beste manier is.

En in het maken van jullie beleid daar zijn jullie nog mee bezig. Lopen jullie daar nog tegen bepaalde dingen aan?

In het beleid. Nee, want we hebben dat nu mogelijk gemaakt in de vorm van een pilot. Maar dan moet de ondernemer, die moeten dat toch allemaal zelf doen De gemeente die maken het alleen maar mogelijk. Dat het kan maar verder moet dan toch de ondernemer dat dat zelf regelen.

Er is een handreiking gemaakt over teeltondersteunende voorzieningen. Door het FruitPact, maakt de gemeente gebruik van deze handreiking. Of hoe heeft deze handreiking jullie geholpen?

Ja, dat weet ik eerlijk gezegd niet, moet ik eerlijk zeggen,

Dat maakt niet uit.

Want toevallig hebben wij hier vanmorgen vergadering gehad met het FruitPact en toen is dat ook aan de orde gekomen dat dat juist meer ingebracht moet worden als beleidsstuk en dat dat de regel moet zijn. En ik moet eerlijk zeggen, ik weet niet of dat bij ons al gebeurd is, volgens mij niet namelijk.

Maar jullie kennen de handreiking wel?

Tuurlijk want daar vandaan doen we ook die pilots. Dus maken we het mogelijk, maar of het al helemaal als beleidsstuk door de gemeenteraad vastgesteld is dat volgens mij niet.

Dan heb ik nog een paar vragen over de toekomst van teeltondersteunende voorzieningen. Hoe spelen jullie als gemeente hierop? Jullie hebben natuurlijk al het beleidskader telen onder de zon, wat doen jullie daar nog meer op? Dus ook kijkend naar de weersomstandigheden die steeds extremer worden. Telers die willen meer teeltondersteunende voorzieningen gaan gebruiken. Hoe spelen jullie daarop in?

Door het mogelijk te blijven maken, denk ik. Dat wij wel het faciliteren als gemeente zijnde en niet dat we door regelgeving zeggen dat kan niet, of dat mag niet. Dat wij het wel mogelijk blijven maken, zo kunnen wij daar als gemeente op in spelen en wij stimuleren dat als gemeente natuurlijk wel. Ook om door te blijven gaan met de pilots. Er is nou nog ruimte voor twee pilots ooit heeft de gemeenteraad gezegd: er mogen 4 pilots dus we kunnen nog steeds twee pilots doen. En dan moet je kijken van: gaan we dat inbrengen, gaan we daar bestaand beleid maken of hoe gaan we dat dan doen.

En wat zijn tot nu toe jullie ervaringen of resultaten van die pilots?

Ja, met die aardbeien die is niet helemaal nog van de grond gekomen, geloof ik. En ik heb ook al begrepen dat er een hele mooie proefopstelling boven kersen dat ziet er allemaal wel heel mooi uit. Volgens mij is dat een aardige goede ervaring en werkt dat juist heel goed samen, dat dat heel goed kan boven kersen. Maar ik heb ook al begrepen onder ik dacht rode bessen, dat we op een gegeven moment als je hele extreme buien krijgt dat dan de wind eronder slaat en dat dan die bloesem eraf gaan of die vruchten dus daar moet wel goed naar gekeken worden. Wat het vangt waarschijnlijk meer wind. Dus ja, dat moet wel goed bekeken worden van wat is nou de meest optimale vorm.

Wat verwacht de gemeente wat ontwikkelingen gaan zijn binnen nu en 5 jaar in het kader van de wet- en regelgeving voor teeltondersteunende voorzieningen?

Ik denk wel dat er steeds meer komt. Wij moeten heel erg, we zijn nou met die Gelderse puzzel bezig en dan wordt er heel erg gekeken naar combinaties. Heel erg naar dubbelfuncties. Ik denk dat dat alleen maar meer toeneemt. Dat ook daar die vragen naar is, ook naar verduurzaming van je bedrijf van dingen. Er komt veel meer nieuwe dingen komen erbij. En dan moeten wij natuurlijk heel erg blij zijn met de Fruit Tech Campus hier in ons gebied dat we daar veel meer gebruik van maken van hun nieuwe ideeën en dat dat hier ontwikkeld wordt, en ook uitdragen. Ik denk dat wij als gemeente daar zeker in mee gaan. Tenminste dat is mijn hoop als ik dan nog wethouder ben dan zou ik dat zeker nog uitdragen.

Is de toenemende wet- en regelgeving ook een uitdaging voor jullie als gemeente?

Weet je, ik vind gewoon maar dat is ook wel een beetje persoonlijk. Nederland wordt een beetje kapot gemaakt door te veel regelgeving en te veel regeltjes en je moet ook soms een beetje lef durven tonen en gewoon zeggen zo gaan we het doen. En dat lef tonen, dat doe je dan ook pilots ervan te maken dus dat je dan een beetje buiten de regels om toch iets kunt doen. En ja, daar moet gewoon veel meer mee gebeuren en dan kun je ook zien wat of het resultaat is. Als het dan niet goed is, nou ja dan heb je het niet in een bestaand beleid opgenomen. Maar als het dan heel goed is, dan kun je zeggen nou we gaan dat in bestaand beleid opnemen.

Bijlage 12. Transcriptie interview NFO

Geïnterviewde: dhr. Marc André de la Porte, voorzitter van de kring Midden-Nederland en vicevoorzitter van het NFO-hoofdbestuur

Kunt u kort wat vertellen over uzelf, uw achtergrond en uw functie binnen de NFO?

Ik ben Marc André de la Porte. Ik heb een bedrijf hier in Dreumel met appels en peren een kleine 30 hectare met de met bewaring en de koeling voor het fruit. Daarnaast ben ik in deze mooie streek bestuurslid bij de NFO, voorzitter van de kring midden-Nederland. Dat is eigenlijk zeg maar eigenlijk zeg maar Utrecht en Gelderland en landelijk gezien ben ik nog vicevoorzitter. Dat is in de notendop het verhaal.

Wat is vanuit uw functie de bijdrage in de fruitsector echt specifiek op het gebied van wet- en regelgeving?

De bijdrage van ons is eigenlijk het bestuurlijke, vanuit de NFO het bestuurlijke gebeuren inhoudelijk en stukken schrijven dat doen zeg maar de medewerkers, de mensen die in dienst zijn van de NFO. Ik ben bestuurlijk betrokken dan signaleer je problemen of je gaat in overleg met diverse partijen waarbij dit nodig is, eigenlijk komt het daarop neer.

En hoe signaleren jullie die problemen want je net benoemde?

Ja dat gebeurt vaak tweeledig, natuurlijk gewoon vanuit de leden vanuit de praktijk die tegen problemen aanlopen. Maar je krijgt ook vaak vanuit de overheden vage vragen teruggelegd omdat die lopen dan ergens tegenaan, en dan moeten ze beleid maken bij wijze van spreken en dan willen ze graag in gesprek met de sector.

En dat zijn alle overheden dus zowel provinciaal als ook hogerop zoals het Rijk die bij jullie komen vanuit Den Haag bijvoorbeeld?

Met die dingen zoals teeltondersteunende voorzieningen krijgen we niet vanuit Den Haag. Wel vanuit Provinciaal en gemeentelijk, vanuit het rijk hebben we nog nooit met dat onderwerp te maken gehad.

Ik zou nu graag dieper ingaan op de teeltondersteunende voorzieningen, en hoe jullie daarnaar kijken. Wat doet de NFO op het gebied van wet- en regelgeving om telers die gebruik willen gaan maken van teeltondersteunende voorzieningen te ondersteunen als zij bijvoorbeeld tegen wet- en regelgeving aanlopen zoals vergunningsaanvragen?

Ja, als ze tegen het probleem aanlopen vaak komt de NFO dan in beeld als dat niet helemaal soepel loopt met de gemeente. Je probeert dan zo goed en kwaad mogelijk te ondersteunen of proberen het overleg aan te gaan met de gemeente om uit te leggen wat de belangen zijn waarvoor het nodig is en of daar niet een meer geschikte oplossing op gevonden kan worden. En dan kom je wel vaak in het ruimtelijke ordening vraagstuk terecht, en daar probeer je dan ondersteuning in te geven en met andere belangenorganisaties probeer je dan maatwerk zoals ze dat zeggen te maken of ruimte te creëren.

En de andere belangenorganisaties moeten ik dan onder andere denken aan bijvoorbeeld LTO?

Ja, LTO is op ruimtelijk gebied een belangrijke, maar ook hier in het rivierengebied zit je met FruitPact en ben je daar vaak ook mee in gesprek. Dan praat je echt voor het Gelderse deel zeg maar van de fruitteelt.

Merken jullie ook verschillen tussen de gemeente in Rivierenland qua bereidheid om teeltondersteunende voorzieningen toe te staan?

Jazeker, er zijn vrij grote verschillen tussen de gemeenten. Er is een samenwerking tussen de gemeenten wat ze Fruitdelta noemen. Dat zijn een aantal gemeenten onder andere West Betuwe, Buren, West Maas en Waal en Bommelerwaard, Maasdriel en Zaltbommel. Onderling tussen de gemeenten merk je wel verschillen ze roepen vaak wel zo van dit en dat, maar dan is er een andere wethouder of andere partij en in één keer hebben ze ander beleid daarover. Het is niet voor het hele gebied hetzelfde beleid, nee.

En wat is volgens de NFO een reden waarom gemeenten daar wisselend in zijn?

Ja wat moet ik daarop zeggen, vaak is het profileren van de wethouder zeg maar meestal of van de gemeenteraad.

Want zou de NFO het een beter idee vinden, omdat natuurlijk het één samenwerking is in Rivierenland om ook samen één gezamenlijk beleid te voeren? Zou dat hier kunnen werken?

Ja, onze voorkeur gaat wel uit naar één beleid. Ja, kijk en daar ageren wij ook op omdat er een samenwerking is tussen de gemeenten, Rivierenland en ook Fruitdelta. Alleen, ja, weet je, Er zijn er gewoon verschillen tussen de gemeente en wij zeggen, ja, weet je wel, waarvoor is het niet een consistent beleid tussen de gemeentes die samen zeggen dat fruit voorop moet staan. Ze willen zich graag profileren als DE fruitregio en dan heb je ook teeltondersteunende voorzieningen nodig, zorg dan ook dat daar dan ook één en hetzelfde beleid op is. Het is ook lastig soms met verschillen tussen gemeenten omdat iemand een bedrijf heeft dat ligt in twee gemeentes. Ja, dan heb je daar weer gedoe over. Ja, wij als NFO zeggen heel duidelijk van jongens kom zoveel mogelijk met één beleid zodat je een gelijk speelveld hebt tussen de gemeentes.

Op wat voor manier is de NFO daar al mee bezig om dat gelijk te kunnen trekken?

Nou daarmee trekken we natuurlijk samen op, in deze regio is dat vrij veel met FruitPact. Maar dat probeer je natuurlijk door het continu door het uit waarom het eigenlijk nodig is dat er teeltondersteunende voorzieningen zijn. Maar ook door de vraag te stellen waarom er eigenlijk in deze regio waar ze dan zeggen dat fruit voorop staat, waarom ze dan verschillen onderling moeten maken.

Wat vindt de NFO van de regels die nu gelden voor fruittelers die teeltondersteunende voorzieningen gebruiken in hun teelt?

Ja nou is heel divers. Bij de ene gemeente is het relatief makkelijk. Bij bijvoorbeeld de gemeente Tiel die zich dan als fruitstad profileert, ja daar is het heel, heel lastig voor fruittelers. Maar ook de gemeente Maasdriel, ja daar is het ook heel lastig voor telers op allerlei manieren.

En weten jullie ook wat voor hun redenen zijn? Waarom zij als gemeente lastiger zijn, terwijl ze zich wel profileren als fruitstad?

Ja, dan zeggen ze met name de teeltondersteunende voorzieningen vinden ze niet mooi. Dus ja, ze zeggen dan dat het landschap aantast zeggen ze dan. Daar komt het eigenlijk op neer. Dat is eigenlijk hun hoofdzakelijke reden.

Ik heb ik nog een paar vragen over wet- en regelgeving in het algemeen, dus waar fruittelers sowieso mee te maken hebben. Ook los van de teeltondersteunende voorzieningen. De fruitsector heeft natuurlijk te maken met wetgeving op diverse niveaus, Europees, nationaal, provinciaal en gemeentelijk. Hoe kijkt de NFO naar deze verschillende niveaus?

Nou ja, kijk als het gaat om teeltondersteunende voorzieningen heb je dan eigenlijk alleen te maken met de gemeentes en de provincie. Kijk, met de provincie probeer je de lobby te hebben van dat het belangrijk is dat teeltondersteunende voorzieningen er zijn en zorg dat het dat het mogelijk is dat het mag. En dan zegt zo'n provincie, ja vinden we het prima, maar dan moet de gemeente zelf daar maar de invulling aan geven. Dus dan leggen ze vanuit de provincie in ieder geval geen barrière op maar dan kom je al heel gauw weer bij de gemeenten uit. En landelijk gezien bemoeien ze zich eigenlijk helemaal niet met dit onderwerp.

Houdt de NFO zich ook bezig met de landelijke wet- en regelgeving, of sturen jullie meer aan op provinciaal en gemeentelijk niveau?

Voor de teeltondersteunende voorzieningen houden we ons alleen bezig op provinciaal en gemeentelijk niveau. Voor andere wet- en regelgeving wel maar dat verschilt enorm van onderwerp tot onderwerp. Maar zoals gewasbescherming en arbeid, dat is dan weer echt landelijke, waar dan ook voor wordt gelobbyd en op aangestuurd wordt. Ook wat fiscale aspecten, probeer je ook omdat dat natuurlijk landelijk wordt uitgedragen. Ook voor het landelijke, al is dat ook weer meer teruggelegd naar het provincies met faunabeleid. Dat gaan ze weer in de provincie doen. Het hangt echt af van het onderwerp tot onderwerp af of je het landelijke of regionaal gedaan wordt. Zoals fiscaliteit, gewasbescherming en arbeid dat is vaak landelijk, en de sturing ook. Alleen als je praat over de arbeidscomponent de huisvesting, daar zijn dan landelijke regels voor maar er het wordt weer regionaal of gemeentelijk ingevuld waar ook weer verschillen zijn tussen de gemeenten in Rivierenland.

En je hebt het over lobbyen, hoe pakt de NFO dit aan en wat zijn de resultaten daarvan?

Ja, de resultaten zijn in principe best wel goed. Alleen het lastige is dat je krijgt nooit alles wat je wil. Je moet daar wel een beetje de wet van Sinterklaas op oen, hè? Alles wat je alles wat je niet vraagt, krijg je zeker, niet. Dus in die zin moet doet de NFO dat ook. Nou ja, wat je probeert is enerzijds inhoudelijk input te geven dus gewoon met argumenteren gedocumenteerd, soms kan ook nog ook wetenschappelijk daarin mee te doen. En anderzijds probeer je voornamelijk vaak het gewoon te laten zien In de praktijk. Kijk, hier praten we over en dit is het geval, dit is het probleem, of juist niet.

En is dat lobbyen vaak van toepassing, hoe vaak doet de NFO dat?

Ja, hoe vaak weet ik niet precies. Nou, dat doe je wel heel vaak. En een ander ding met lobbyen, maar dat is dan ook een overheid waar je ook heel veel gesprek bent is, zeg maar met de waterschappen om te zorgen voor voldoende water voor de fruitteelt. Maar ja, dat lobbyen in feite is dat bijna iedere dag. Maar de ene keer is het van even een bak koffie drinken met iemand en de andere keer is het een heel voorbereid programma en dan is weer een heel stuk wat je aanlevert. En het lobbyen gebeurt wel vaak op allerlei niveaus, het gebeurt niet alleen door de NFO maar ook door fruittelers zelf die ook al keer bij een gemeenteraadslid of een wethouder ermee bezig zijn.

Dus zowel op lager niveau, maar ook op hoger niveau?

Ja, kijk landelijk probeer je zo goed en zoveel mogelijk te lobbyen bij ministers of bij het ministerie, de directeur-generaal ik geloof het hoogste niveau om daarmee wel in contact te komen en daar de stukken bij te krijgen. Maar dat is allemaal wel wat lastiger en formeler dan het gemeentelijke wat ook vaak heel informeel is.

Als het gaat om tijdsduur die fruittelers hebben om zich aan te passen aan nieuwe wet- en regelgeving. Hoe kijkt de NFO daarnaar? Zoals de nieuwe Omgevingswet die straks ingaat of gemeenten die om de 10 jaar een nieuw bestemmingsplan of een omgevingsvisie met soms wat veranderingen.

Over het algemeen valt dat op gemeentelijk niveau wel mee. Vaak is het wel landelijk beleid wat in één keer vrij snel eigenlijk veranderd en dat er dan niet veel over gezegd wordt. Ik noem een klein voorbeeld met huisvesting. Als je net de huisvesting gebouwd hebt, en volgens de normen die gelden 2023 moet je één lamp hebben hangen. Dan komt er een nieuw kabinet in 2024, die vinden dat je niet één lamp maar twee lampen moet hebben hangen. Dat moet dan allemaal aangepast worden. Als overheid zegt niet dat er bij een verandering er een termijn is van 5 jaar of zo om je aan te passen. Of als je het nu doet moet je het per direct doen. Dat zit vaak niet in het beleid tegen nee, het is vaak vanaf die datum geldt het en als je dan net een paar maanden daarvoor iets gedaan hebt ja dan heb je pech gehad. Daarvan vinden wij wel dat het overgangsbeleid, van het oude naar het nieuwe beleid, dat daar meer ruimte gecreëerd zou moet worden. Om investeringen die gedaan zijn dat die wel terugverdiend kunnen worden.

De tijdsduur voor de overgang is dan volgens jullie te kort?

Ja de veranderingen moeten te snel doorgevoerd worden.

Hoe speelt de NFO daarop in om deze overgang langer te kunnen krijgen?

Daar verschillen wij niet zoveel van andere organisaties. Kijk je je eerst waar je om vraagt is consistent beleid en daarnaast altijd van als er veranderingen komen, geef bedrijven of sectoren op tijd aan om aan te passen. En niet van vandaag besluiten, goed besluit dat gaan we doen en dan morgen moet het gebeurt. Daar probeer je altijd de ruimte te creëren. En dat probeer je altijd aan te geven met argumenten, en vaak economische argumenten die daarachter liggen. Dat natuurlijk de afschrijvingen wel gedaan kunnen worden.

Als er nieuwe wet- en regelgeving komt, wat voor hulp en advies biedt de NFO aan Is dit landelijk hetzelfde of verschilt dat ook per regio?

Vaak bieden we kaders aan, maar dit hangt een beetje van het onderwerp af. Gewasbescherming, en arbeid is gewoon landelijk en wordt gewoon landelijk gesteld. Klaar. Vaak zie je met bijvoorbeeld huisvesting of wat dan regionaal ingevuld wordt. Naar aanleiding van landelijke regels kom je regionaal met de gemeente aan tafel. Iemand die lid is van de NFO is landelijk lid, en krijgt landelijke ondersteuning. Ieder lid is gelijk daarin in.

Merken jullie ook dat er veel vraag is naar hulp of ondersteuning vanuit telers?

Jazeker, er is wel veel vraag naar allerlei onderwerpen. De organisatie wordt in die zin wel overvraagd op allerlei vlakken. Of je kunt hem alles uitleggen: fruittelers zijn vaak niet voorbereid om dermate lidmaatschap te betalen dat de NFO niet overvraagd wordt. Maar goed, dat is ook altijd natuurlijk. De organisatie wordt altijd ongevraagd eigenlijk aan dingen, dus eigenlijk is de NFO daar continu mee bezig, en heeft daarmee ook continue onderbezetting om het zo te zeggen. Al is dat niet anders als bij andere belangenorganisaties denk ik.

Zijn er ook bepaalde thema's waar jullie aan merken dat daar echt veel vraag naar is voor hulp vanuit de telers.

Op het gebied van gewasbescherming en arbeid, dat zijn thema's die belangrijk zijn en dat daar aandacht voor is. De laatste jaren zijn teeltondersteunende voorzieningen en huisvestingsproblematiek, beschikbaarheid van water daarbij gekomen. En dan merk je wel dat de vraag daarover zowel voor de telers als vanuit de overheid toeneemt en de druk op de organisatie toeneemt.

Heeft de toenemende vraag te maken met het feit dat teeltondersteunende voorzieningen een onderwerp van de toekomst gaat worden, ook omdat het steeds meer gebruikt gaat worden dat gemeenten mee worstelen hoe ze hieraan invulling gaan geven?

Ja vaak komen gemeentes ook vaak met vragen terug. Ook met de huisvesting doen ze dat ook dan. En, dat is wel mooi als je als NFO in het voortraject komt. Als je bij verschillende gemeentes gezeten hebt dan kun je meeschrijven in het beleid. Dan merk je wel dat wordt gewaardeerd en dan merk je wel echt belangrijke punten voor fruittelers wel in het beleid mee kan krijgen. Huisvesting is daar een heel mooi voorbeeld van. Heel veel in de fruitteelt dat is hele korte huisvesting, dus dan praat je op sommige bedrijven over één maand tot 3 maanden. Daar zie je echt gemeentes mee worstelen, want permanente huisvesting is, dat staat er altijd maar met tijdelijke huisvesting dan kunnen telers in de piekperiode extra huisvesting hebben. Door middel van portocabins of andere dingen en daarna weer af laten voeren, maar dan moet je wel, die mogelijkheid hebben dat dat dat mag op de bedrijven. En dat zoiets niet het hele jaar er is. Gemeenten zijn vaak bang voor een soort gedoogd bouwwerk die er dan komen. Nou daarmee proberen we maatwerk te leveren tot nu toe gaat dat heel goed.

Dan heb ik nog een paar vragen over de toekomst van teeltondersteunende voorzieningen. En de daarbij horende wet- en regelgeving. Wat vindt de NO wat beter zou kunnen in wet- en regelgeving voor telers?

In ieder geval een gelijk speelveld voor wat betreft beleid, dat is echt wel een ding. En wij vinden dat de overheden moeten onderkennen dat het gewoon een onderdeel is van jou deelt. Dus het is niet zozeer iets apart, maar het hoort bij het fruit telen, al is het in het hardfruit nu nog iets minder. Maar als je zachtfruit hebt, zonder teeltondersteunende voorzieningen kun je geen zachtfruit meer telen in Nederland dus het hoort gewoon bij het bedrijf. Net als een laad dok bij een distributiecentrum hoort, horen bij de fruitteelt teeltondersteunende voorzieningen.

Mist er op dat vlak een stuk kennis of besef bij gemeenten?

Ja, kennis en besef merk je wel dat het daaraan ontbreekt vaak. Het dringt bij de gemeente nog niet echt door. Het ziet er misschien niet mooi uit, maar het draagt wel degelijk bij aan de opbrengst. Gemeentelijk beginnen gelijk over toerisme. Ja, maar dan zeggen wij altijd van ga dan eens bij de Bodensee kijken of Zuid-Tirol daar zit alles onder de hagelnetten en je hebt een gigantisch toerisme daar. Het is een koudwatervrees van ze.

U bent natuurlijk ook zelf fruitteler, want zou er vanuit uw optiek als teler veranderd kunnen worden?

Zo min mogelijk wet- en regelgeving. Het lastige van als je niet doet sorteren, heb je relatief weinig met personeel te maken al wordt er dan vaak geredeneerd dat je alleen te maken hebt met personeel in de oogst. Dat is anders als dat jij een bedrijf hebt waar je heel het hele jaar door heel veel mensen in loondienst hebt dan is zo'n bedrijf anders. Een structuur is anders, de organisatie is daar anders. Bij ons is het een korte periode mensen en dan de rest van het jaar niet. De overheid redeneert dan dat er 3 weken lang daar 20 man hebben gewerkt, dus zoveel weken werk is eigenlijk zoveel FTE, ja dan moet zo'n bedrijf ook aan die en die voorwaarden voldoen. Terwijl dat eigenlijk als klein bedrijf bijna niet te doen is. Daar merk je wel eens het gevecht tussen. Dat heb je ook in de horeca. In de seizoenen moet er

maar van alles en nog wat gebeuren, maar is een seizoen dus het is niet het hele jaar. Daar zou gewoon veel meer dat de kleinschaligheid zeg van het bedrijf moet eigenlijk meer erkend worden.

Teeltondersteunende voorzieningen is een ontwikkeling wat vaker ter sprake komt, ook over telen onder zonnepanelen. Wat doet de NFO om deze ontwikkelingen in de gaten te houden en daarop in te spelen?

Zonnepanelen valt niet zo direct in die zin onder de teeltondersteunende voorziening zoals het is, het is eigenlijk een iets ander ding aan het. Maar daar zit vaak dan het beleid ook op van gemeenten of er wel of geen zonneveld mag komen. Wij als NFO vinden dat als een fruitteiler wil telen onder zonnepanelen dat dat moet kunnen, er moeten dan geen barrières voor opgelegd worden. Ook voor naar de toekomst toe want ik verwacht dat je in die hele zonnepanelen industrie dat we daar ook nog best wat ontwikkelingen gaan krijgen van hoe panelen eruit gaan zien. Het is misschien ook nog wel een grote kans voor de toekomst, dat je meer overdekt teelt en dat je daardoor aan de ene kant energie levert en aan de andere kant dat je dan minder gewasbeschermingsmiddelen nodig hebt.

Merkt de NFO ook dat er ontwikkelingen en vragen komen over de teelt onder zonnepanelen?

Ja dat wel, maar het is nog wel allemaal nog in een experimentele fase. Wel is het zo dat als de energieprijzen hoog blijven dan krijg je daar natuurlijk meer en meer belangstelling toe alleen is het nu nog echt in de experimentele fase. Dat volgen we en zien we wel, maar het is nu nog te kleinschalig. Het zijn nog een handvol bedrijven in Nederland die daar gebruik van maken. Het is nog iets te vroeg om daar heel actief mee bezig te gaan zijn. Al zie je het in het kleinfruit en zachtfruit wel wat meer. Maar in het hardfruit zijn er volgens mij 2 of 3 pilots die aan het kijken zijn of het überhaupt gaat.

Als laatste vraag, wat verwacht de NFO wat ontwikkelingen gaan zijn binnen nu en 5 jaar op het gebied van wet- en regelgeving onder andere op het gebied van teeltondersteunende voorzieningen?

Ik verwacht niet dat het makkelijker wordt. Al hangt het ook van het gebied af waar je zit natuurlijk. Wij zitten in een vrij dichtbevolkt gebied, een energiegebied. Ik denk niet dat het makkelijker zal worden. En dan met name vanuit provinciaal en gemeentelijk beleid. Daarin ook de nieuwe Omgevingswet, je ziet het overal er zijn gewoon heel veel mensen en veel partijtjes die die die overal iets van vinden, overal iets van zeggen. Vaak is het zo dat de gemeente niet probleem is, maar omdat een belangenorganisatie of een plaatselijke milieugroep, ik noem maar wat, iets niet mooi vindt en er dan bezwaar tegen maken. Je gaat dan het hele proces in voordat er een uitspraak is. Dus ik verwacht niet dat het makkelijker gaat worden. Vaak krijg je dan ook meer wet- en regelgeving.

Wat vind je van de invloed van deze kleinere belangenorganisaties? Krijgen deze in de toekomst meer invloed waardoor je vaker van dit soort situaties krijgt?

Ja, ik denk dat deze groepen steeds meer invloed gaan krijgen en meer een stem krijgen. Kijk gemeente, dat is altijd een beetje lastig. Ik hoef de gemeente niet te gaan verdedigen, maar als er een klacht is, dan moet de gemeente daarnaar handelen. Als ik iedere keer bel omdat ik last heb van mijn overbuurman en de gemeente doet er nooit iets mee, dan is de gemeente in gebreke. De gemeente moet altijd handelen en optreden als er een klacht is, moeten we kijken wat er aan de hand is. Dat is met zoiets ook. Als een milieugroep of iemand maakt bezwaar tegen iets of maakt er een opmerking over, dan moet een gemeente moet daarnaar kijken dat zijn ze wettelijk verplicht. Dus zodra je meer van zulk soort mensen en groepen krijgt, zul je daar gewoon meer mee te maken krijgen. En daarom is het zo belangrijk dat de NFO in het voortraject zet van gemeentelijke regelgeving en daar al bij aan tafel zit, en daar al kunt gaan sturen van ja, jongens maar binnen die kaders moet dat kunnen punt. Dat is voor de NFO belangrijk om daar te blijven zitten. Als je het moet gaan regelen wanneer het in de gemeenteraad komt, dan is het heel zwaar. Dan heb je heel veel extra werk, je moet het in het voortraject op ambtelijk niveau geregeld kunnen krijgen.